

YAVUZ BAHADIROĞLU
SELÂHADDİN
EYYÛBİ

ROMAN

**selâhaddin
eyyûbi**

YAVUZ BAHADIROĞLU

selâhaddin eyyûbi

YAVUZ BAHADIROĞLU

Yayın Yönetmeni: Ekrem Altıntepe

Editör: Sım Bedir

İç Tasarım: Said Demirtaş

Kapak Resmi: Enis Temizel

Kapak Tasarımı: Nesil Grafik

ISBN: 978-975-408-108-4

Yayıncı Sertifika No: 12403

Matbaa Sertifika No: 12107

Baskı Tarihi: Şubat 2016

Baskı Cilt: Çalış Ofset Matbaacılık

Maltepe Mahallesi Yılanlı Ayazma Sok.

No: 8/D K 1 Zeytinburnu /İstanbul

Tel: (0212) 482 11 04

Sanayi Cad., Bilge Sk., No: 2 Yenibosna

34196 Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 551 32 25

Faks: (0212) 551 26 59

www.nesilyayinlari.com

nesil@nesilyayinlari.com

Nesil olmasaydı bir şeyler hep eksik kalırdı...

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak **Nesil Basın Yayın Gıda Tic. ve San. A.Ş.**'ye aittir. İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayımlanamaz.

**selâhaddin
eyyûbi** YAVUZ BAHADIROĞLU

YAVUZ BAHADIROĞLU

"Özgeçmiş" nedir sahi? Nerede doğacağımıza, hangi millete mensup olacağımıza ben karar vermedim. Kendi irademle olmayan şeylerle niçin övünmeli, neden bahsetmeliyim? Yazarın nerede doğduğu, kaç çocuk ya da torun sahibi olduğu kimi ilgilendirir? Yazar, topluma katkısıyla değerlendirilmelidir. Zaten benim kuşağın özgeçmişi filan da yoktur. Hatta doğru düzgün geçmişimiz bile yoktur. İdeolojik şiirlerle, ders kitaplarına tıkıştırılan yalanlarla, bizim kuşağın çocukluğunu çaldılar.

Kana kana oynayamadık: Çünkü oyuncağımız yoktu. Bırakınız oyuncağı, doğru düzgün kamımızı doyurmaya yetecek ekmeğimiz bile yoktu. Ama bol bol "cumhuriyet-hürriyet" kafiyesi şiirlerimiz vardı. Her bayram, lastik ayakkabılarımı çamurlara vurarakтан çığlık çığığa bağınırdım: "En büyük cumhuriyet/Bize verdi hürriyet..." Cumhuriyetin tek başına hürriyet demek olmadığını, hürriyet demek olması için insan hakları ve demokrasi ile içinin doldurulması gerektiğini sonra öğrendim. Öğrendiğimde de aldattığımı, âdeta benliğimin ruhumdan koparıldığını, paramparça edildiğimi fark ettim.

Yıllar boyu sorularımı kendime sakladım. Kimseyle açamadım. Açamazdım, çünkü bazı sorunları düşünmek kadar sormak da yasaktı. Sorularınız gırtlığınıza dizilir, soluksuz kalırdınız. Yıllar boyu soluksuz kaldım. Soluksuzluk aslında yeni bir soluktur: Ben nefesim daraldıkça düşünüyorum, hayatla ölüm arasındaki ince çizgide varlık arıyordum. Kalıplar işte o çizgide kırıldı. Kitapların o çizgide doğdu. O çizgide kitaplaşmaya başladığımı hissettim. Kısacası hayat, hayal ile o çizgide iç içe girdi.

Dizi dizi merakın ardından sonsuz arayışım başladı: Bu bir bakıma insanın kendini arayış serüvenidir. O gün bugündür, beni incitme fırsatını başkalarına vermemek için kendi duygularımı incitiyorum. Başkalarını hırpalamamak için kendi ruhumu hırpalıyorum. Bu yüzden yaşadığım yıllardan daha yaşlı biriyim: Hem yaşlı, hem yalnız. "Dünya" denilen şu ormanda, kitapların benim sığınaklarımdır. Onlarla yalnızlıkтан kurtulurum. Kendimi hâlâ satırlarda çözmeye çalışır, geçmişimin en görkemli hikâyelerini sayfalarda ararım. Bir bakıma her kitabım, kayıp özgeçmişimi yazar.

Kısacası, kitaplarımla ben, ortak bir hikâyenin parçalarıyız. Özellikle tarih üzerine yaptığım çalışmalar, yayınladığım kitaplar, verdiğim konferanslar 20 Kasım 2004'te bana "Tarihi Sevdiren Adam" unvanını kazandırdı. Bu, hayatım boyunca aldığım en güzel ödüldür. Zaman içinde roman, hikâye, çocuk kitabı, araştırma, oyun, senaryo ve fıkri eserler olmak üzere, yüzlerce çalışmaya imza attım çok şükür. Ulusal bir radyoda "Hayatın Yorumu" başlıklı güncel yorumlarımla, televizyon programlarımla, günlük bir gazetede köşe yazarlığımla gazeteciliğimi sürdürüyorum. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı ile bazı tarihi projelere danışmanlık yapıyorum. Bir ömür böyle geçiyor...

e-mail: yavuzbahadiroglu@moralfm.com

YAYINLANMIŞ ESERLERİ

TARİHİ ROMANLARI

- Malazgirt'te Bir Cuma Sabahı
- Çakabey
- Selâhaddin Eyyûbî
- Buhara Yarıyor
- Elveda Buhara
- Merhaba Söğüt
- Cengâver
- Turgut Alp
- Sunguroğlu/10 Cilt
- Binatlı
- Topal Kasırga
- Şahsîz Saltanat
- Mavi Yıldız
- Cem Sultan/1-2
- Endülü's'e Veda
- Şehzade Selim
- Şirpençe
- Mısır'a Doğru
- 4. Murat/1-2
- Ağalar Saltanatı

YAKIN TARİH ROMANLARI

- Dağlı
- Barla'da Diriliş
- Zindanda Şahlanış
- Kirazlımescit Sokağı
- Avukat Bekir Berk
- Sel
- Köprübaşı
- Kırım Kan Ağıyor

GÜNCEL ROMANLARI

- Yolbaşı
- Boşlukta Yürümek
- Keşmekeş
- Yürek Seferi

FİKİRİ ESERLERİ

- Hayatı Aşkla Yaşamak
- Eşim Çocukum ve Ben

- Yaşam Bir Avuç Gül
Bir Tutam Diken
- Cülü Arayan Adam
- Hayata Dilekçe
- Biz Osmanlıyız
- Osmanlı'da Şehzade Katli
- İnancın Zaferi Çanakkale
- Kemalist Yalanlar

BIYOGRAFLER

- Canım Peygamberim
- Fatih Sultan Mehmed
- Yavuz Sultan Selim
- Kanuni Sultan Süleyman
- Bediüzzaman Said Nursî
- Osman Gazi
- Orhan Gazi
- I. Murad
- II. Murad
- Yıldırım Bayezid
- Çelebi Mehmed

Birinci Bölüm

GECE YARISI RÜZGÂRI çadırların arasında yâlelli söylerken Sultan Selâhaddin Eyyûbî uyuyordu.

Aylar süren meşakkatli bir seferin biriktirdiği yorgunluğu uykunun dinlendirici kollarında gidermek için, koyun postundan döşegine uzanmış, Eyyûbîlerin geleceğini düşünene düşünene uykuya dalmıştı.

Dışarda nöbetçilerin ayak sesleri vardı: temkinli, hafif, titrek. Sultanı rahatsız etmekten korktukları için de hayli müte-reddit. Ay, kâh bulutların arkasında yitiyor, kâh başını uzatıp gecenin karanlığını pembe fısıltılara boğuyordu.

Ay'ın bulutların gerisine çekilip karanlığın koyuluğu etrafı sarınca, bir gölge çadırlardan birinin kuytusundan çıktı. Sultan çadırına doğru atıldı. Kapıdaki tek nöbetçiye yürüdü. Sinsi sinsi yaklaştı. Her adımda durup sessizliği dinliyor, bakınıyor, görülmediğinden emin olunca bir adım daha atıyordu.

Yeteri kadar nöbetçiye yaklaşıncaya fırladı. Bir elini ağzına kapatıp diğer elindeki hançeri iki küreğinin arasına gömdü.

Bir can titreşerek uçarken zevkten dört köşe sırttı. Titreşimler bitince elini gevşetti. Cesedin üstünden aşarak çadıra girdi.

İçerde bir yağ kandilinin titrek ışığı ürperiyordu. Sultana baktı. Uykusunda bile heybetliydi. Düşündüğünü yapmak zor olacaktı, fakat yapmalıydı. Büyük Efendi öyle istiyordu. İşin zor yanını halletmişti bile. Bütün iş şu kanlı, şu ucu baldıran zehirine batırılmış hançeri Sultan'ın kalbine, kalbi olmasa da herhangi bir yerine batırmaya kalmıştı. Ondan sonrasını biliyordu. Sultan Selâhaddin Eyyûbî, bir iki çırpınacak ve zehirin kahredici kasnağında tükenecekti.

Adam bunları düşünürken gözlerinin önünde Mesyad Haşhaşileri Reisi Şeyh-ül Cebel Reşidüddin Sinan vardı. Aldığı emir kat'i idi Sultan'ı öldürmesi istenmişti. Karşılık olarak da dünya cenneti vadedilmişti. Dağlar Şeyhinin dünya cenneti dillere destandı. Kendisi sadık bendelerini haşhaşla uyuşturur, rüyâ âlemlerinde iştret ettirirdi. Ne ki sapıklıkları Sultan Selâhaddin Eyyûbî'nin kulağına erişmişti. Saldığı haberde sahte cennetini başına geçireceğini söylüyordu. "Ya tövbe et, yaptıklarına pişman ol, doğru yola gir yahut başına geleceklere hazır ol!" diyordu. İki ay evvel sarp dağlar arasındaki ininden adamlarını salmış, kim Selâhaddin Eyyûbî'yi öldürürse dünya cennetine koyacağını vaadetmişti. Katiller dört koldan cinayete sıvanmışlardı. Sultan Selâhaddin o sıralarda seferden sefere koşuyor, sanki katillere şaşırtmaca veriyordu.

Adamın elinde ucu zehirli hançer parıldarken Sultan Selâhaddin kıınıldadı. Sanki gaipten bir ikaz aldı. Meçhul bir el dürtüp, meçhul bir ses "Kalk!" dedi. Gözlerini açtı. Açmasıyla üstüne inmek üzere bulunan hançerin soğuk parıltısını görmesi ve yataktan fırladığı gibi katilin eline yapışması bir oldu. "Alçak!" diye çağıladı.

Boğuşma başlamıştı. Zehirli hançerin herhangi bir yerini azıcık çizmesi demek, ölüm demektir. Katil bunu biliyor, ne olursa olsun, Sultanı azıcık yaralayabilmek için insanüstü

bir gayret sarf ediyordu. Fakat Sultanın hayat mumu sönmemiş, vadesi bitmemişti. Hasmını kısıkvrak yakaladı. Ne yazık ki, dövüşme sırasında hançer hasmının kolunu çizmişti. Bir dakika sonra kaskatı oldu. Nefes almıyordu. Yüzü morarmış, dudakları mânâsız bir sırtıkla incelmışti. Artık konuşamazdı.

Sultan çadırına koşuşanların başında Emir Âdil vardı. İnsanın kanını donduran müthiş manzarayı gördü ve bir anda çadırda olanı biteni anladı. Dehşetle bağırdı:

“Yine mi Haşhaşiler?”

Emir Âdil’in aksine Sultan Selâhaddin gayet sakindi. Sadece boğuşmadan yorulmuştu.

“Ortalığı velveleye boğdun, Âdil” dedi çıkışırçasına. “Evet yine onlar. Peki, ama çadıra kadar giriyorlar da niçin kimsenin ruhu duymuyor?”

“Çadırın önündeki nöbetçiyi katletmiş, Sultanım, çok sinsi hareket ediyorlar.”

“Bilirim,” dedi pöstekiden yatağına oturarak, “bu işlerde rakipsizdirler. Hadi gidin artık ve güzel güzel uyumanıza bakın. Yakında seferimiz var.”

Hiç kimse ağzını açıp “Nereye gidilecek?” diye sormadı. Sultan istese söylerdi. Söylemediğine göre bilinmesini istemiyor demektir. Elbette bunda da bir hikmet vardı. Zira Sultanın sebepsiz sustuğu yahut konuştuğu görülmezdi pek. Susunca sorulmazdı daha, konuşunca da susturulmazdı. O Müslümanların Emiri’ydi. Mutlak biat ve itaat edilirdi.

Çadırdan çıkarken Emir Âdil düşünceye gömülüydü. Sultan nereye gidileceğini söylememişti, ama adı gibi biliyordu. Yanı başına çöken gölgeye:

“Haşhaşilerin üzerine gidilecek Bilâl’im” dedi. “İni başına geçirilecek. Daha önce yola gelmesi söylenmiştir, tövbe etmesi söylenmiştir, işte cevap geldi: Sultanımızı, gözbebeğimizi öldürmek istediler.”

Aynı yaşlarda iki civandılar. İkisi de gençliğini din yoluna

adamıştı. Zaten Sultanın ordusunda başka türlüşünü bulma-ya pek imkân yoktu. Sorgusuz sualsiz, gidelim dendiğinde gi-den, ölelim denirse zerrece perva etmeyip din yolunda ölmeyi nimet sayan serdengeçtilerle doluydu ordu. Böyle olmayı bir fazilet addetmiyorlar, görev sayıyorlardı. Sultan Selâhaddin'in ardından, gerekirse, ölüme gitmek onların göreviydi. Üst ta-rafı, Sultanın bileceği işti. Karışmazlar, sadece istişareye otu-rulduğunda düşüncelerini açıklıkla ifade ederlerdi. Sultan da böylesini isterdi. "Sünnet üzere istişare edilsin, kim ne düşünür, ne bilirse söylesin" derdi. Netice kendi fikrinin aksine de çıksa rıza gösterir, "Mademki ümmetin reyî bu cihettedir boynu-muz kıldan ince" diyerek, o fikrin gerçekleşmesi için ne müm-künse yapardı.

"Reşidüddin Sinan'ın üzerine seferimiz var ha!" diye söy-lendi Bilâl. "İyi olur derim. Vakti geldi de geçti derim. Velâkin, kalesi pek muhkemcedir. Biz ise yorgunuz. Adaam sende, yine de canına okumaya yetişiriz, evelallah!"

O sırada bir başka sinsi gölgenin atlara yaklaştığını ve Sul-tanın atının yanında bir süre eğleştiğini kimse fark edemedi.

Sabah namazından sonra Sultan Selâhaddin Eyyûbî her za-man yaptığını yapmak üzere hazırlandı. Atıyla şöyle bir geze-cekti. Âdetiydi. Bunun kendisine de, atına da çok iyi geldiğini söylerdi. Atını getirdiler. Sırtına binmesiyle düşmesi bir oldu. Sultanın atı o zamana kadar hiç yapmadığını yapmış, sahibi-ni sırtından atmıştı. Bereket yine Allah korumuştı. Başında toplananlara atı muayene etmelerini emretti. Eğerin altına bir iğne sokulduğunu gördüler.

"Hainler aramızda!" diye kükredi, Sultanın kardeşi Turan Şah, "Billâh elime geçirirsem, yaşatmayacağım!"

Sultan kalkmış üstüne bulaşan tozu, toprağı silkeliyordu. O işi yapmak için seğirten askerleri itmişti, "siz askersiniz" diye-rek, "hizmetkâr değil."

Kardeşine gülümseyerek baktı:

“Celâleddin hay Turan'ım, öfke bulutuna döndün, şimşeklenip çakmayadurdun yine! Belli ki sözlerini tartmadan söylersin, elde delil yokken hainler aramızda demekle koca orduyu töhmet altına soktuğunun farkında değil misin? Böyle bir şeye inanmam, ordumda hain yoktur. İslâm askeri içinde paraya tamahen Haşhaşilere imanını satacak namertler bulunmaz. Böyle bilinsin.”

İkinci suikast Haşhaşiler üstüne sefer yapma fikrini kuvvetlendirmekten başka bir işe yaramamıştı.

Bir sabah güneş tepelerin ardından ayçiçeği gibi başını nazlı nazlı uzatırken, İslâm ordusu çadırları toplayıp yürüdü. Güneşin gözüne doğru toza, dumana karıştı.

* * *

Kudüs Kralı gergin yakalığının içinde mahsur boğazını havalandırmak ihtiyacını duydu. Lüle lüle kurdela kısıp parmaklarını sokup çekti. Hafif bir cayırtı duyuldu. Ya düğmeler kopmuş veya dikiş sökülüyordu. Her zaman giyimine aşın derecede dikkat ettiği halde, şu an umurunda değildi. Burnundan soluyor, karşısına oturduğu Kont Şatiyö'ye hayli zamandır öfke boca ediyordu:

“Böyle pis bir vaziyetle daha karşılaştığımı hatırlamıyorum desem, inanın Kont, aklım almıyor. İki ay mıdır, yoksa iki yıl mıdır şu minnacık kaleye mahsur ettiğimiz Sultan Selâhaddin teslim olmuyor. Suyu da, yiyeceği de bitmiş olmalı, değil mi? Peki, ama nasıl dayanıyor hâlâ? Aklım almıyor, Kont.”

Kont Röno dö Şatiyö ise sabırla Kralı teselliye çalışıyordu:

“Merak etmeyiniz, Kral hazretleri, yakında süngüsü düşer de bağışlanması için yalvarmaya gelir.”

Acı acı güldü Kral, yalnız acı değil aynı zamanda da alaycı: “Şu sözlerini bininci defa mı duyuyorum Kont, yoksa ilktir mi söylüyorsun? Artık neyin, ne olduğunu karıştırmaya başladım. İki ay mı iki yıl mı derken samimiydim. Şaka etmiyorum

Kont, bıktım usandım. Bitti dersin, bitmez; öldü dersin, ölmez; yıkıldı dersin, yıkılmaz! Baskınlarla, üstelik bizi yıpratır. Şu Askalan ovasında kaç Hıristiyan can verdi desem, sayısını sen bile hatırlayıp söyleyemezsin. Papa hakkımızda iyi düşünmeyecektir. İsa'nın onca evlâdını çölde bıraktığımız için bize mutlaka kızacak ve yardımı kesecektir."

"Aksine," dedi Kont inançla, "bilseydi yardımı arttırdı. Ne yapıyorsak Hıristiyanlığın şanını yüceltmek için yapıyoruz. Sultanı burada boğamazsak, o gelir bizi Kudüs'te boğar. Bu ise Papa hazretlerinin hiç mi hiç işine gelmez."

İç çekti.

"Haklısın belki de. Sultan Selâhaddin'in belini kırarsak, burada kırmalıyız."

"Öyle yapacağız Kral hazretleri. Yoruldunuzsa Kudüs'e dönmenizde bir mahzur yok. Ben demir gömleklî şövalyelerim ve Frank askerleriyle Sultanın işini görürüm. Sürüye sürüye huzuruna getiririm. Daha fazla yorulmanıza gönlüm razı gelmez. Bırakınız ben halledeyim."

Kral da zaten bunu söylemek istiyor, fakat küçümseneceğini düşünüp bir türlü teşebbüs edemiyordu. Teklif muhatabından gelince, iri gözleri parladı.

"Evet, evet" dedi acele ile "benim Kudüs'te yapacak çok işim var. Uzun zamandır ayrı kaldım. Bir kargaşa çıkmasından korkarım. Askerin çoğunu seninle bırakacağım. Nasıl istersen öyle hareket et."

İş tathya bağlanmış, iki taraf da çok memnun olmuştu. Kont Şatıyö, Kralın yanından çıkarken göbeğini hoplatarak gülüyordu. Askalan Kalesinde Selâhaddin Eyyûbî'nin içtması vardı.

Kumandanlarını büyük bir odada toplamış, vaziyeti kısaca anlatmıştı. Uzun anlatmaya lüzum yoktu. Zaten gözleriyle görüyorlardı. O kadar istedikleri halde Halife yardım göndermemişti. Kırıla kırıla birkaç yüz kişi kalmışlardı. Aylar süren

müdafaa kimsede güç bırakmamışta. Gaziler iman kuvvetiyle ayakta duruyor, Allah denince şavklanıp vuruyorlardı. Açtılar, susuzdular. Karınlarına taş bağlayıp savaşıyorlardı. Bu kötü vaziyet karşısında ne yapmak lâzımdı? Gerçi yiyecekleri olsa Askalan'ı Şatiyö'ye yahut krala teslim etmek akıllarından dahi geçmezdi, ama yoktu işte. Aşırı sıcaktan kuyular da kurumuştı. Her seferinde hayli uzak olan suya gitmek birkaç cana mal oluyordu. Su almaya giden grupların çoğu, suyu tutan Frank askerleri tarafından çevrilip katlediliyordu.

Sonunda üzgün üzgün:

“Ümmetin reyî ne cihette ise öylece amel olunacaktır” dedi. “Fikirler eksiksiz söylensin. Düşmanla anlaşalım mı, yoksa Askalan'ı müdafaa ederek ölelim mi?”

“Ölmek, elbette ki, teslim olmaktan evlâdır” diye atıldı Tü-
ran Şah. “Kudüs Kralına teslim olmanın, zaten, ölümden kalır tarafı yoktur. Kral kendi ruhsatında olsa neyse ne, ama yanın-
da bir Şatiyö var ki, herif Müslüman kanına susamış sanki. Teslim olunmasın, derim. Cenk edilsin. Eslihamızla çıkıp gitmemize razı olacakları vakte kadar dayanalım. Allah bizimle-
dir.”

Şeyh İsa:

“Karındaşımın fikrindeyim” diye konuştu. “Teslim olun-
masın, diyorum. Alınacak bütün tedbirleri aldık mı, yapıla-
cak her bir şeyi, bir tamam, bir tek mil yaptık mı? Bunu kendi kendime belki yüzüncü defa sormaktayım da bir türlü dilimi döndürüp evet diyememekteyim.”

“Sence ne yapılması iktiza eder?” diye sordu Emir Âdil. “Şeyh efendi onu da söylesin, düşünelim.”

“Orasını meşveret meclisi kararlaştırır gayri. Benim de-
mem o deme ki, vicdanıma söz anlatamadım. Her bir şeyi ek-
siksiz yaptık diyememekteyim. Bir yol kendi vicdanlarınıza da danışın, sesi nasıl gelir görün de, ondan sonra, beni kınayın.”

Sultan:

“Seni kimse kınamıyor, İsa biraderim. Âdil kardaşımın sözü bir tedbir düşünür müsün sualine yatkın. Var mı?”

“Var!” dedi birden. “Aha Bilâl kardaşımla dün gece uzun uzun konuştuk. Düşman ordugâhına bakarak oturuyor-duk. Her taraf pırıl pırıldı. Ordugâhın içinde sayısız ateş yanıyordu. Bundan da belliydi ki düşman kalabalıktı. O sıra Bilâl kardaşım arkadaşları çoğaltmamız lâzım dedi. Nasıl, diye sorduğumda şaşılasi teklifini yaptı. Samandan korkuluklar yapıp asker libası giydirelim ve dahi bunları burçlara dikelim, dedi. Düşman takviye aldığımızı sansın. Birkaç hücumdan sonra belki gözü yılar ve müsait şartlarla sulh teklif eder. Şimdiki niyeti bütünümüzü buraya gömmektir. Derim ki, ne kurtarırsak o kâr kalır.”

Şaşırmışlardı. Hiç kimsenin aklına gelmeyen şey gencecik Bilâl’in aklına nasıl da gelmişti.

Gözler Bilâl’den yana dönüktü. Bilâl ise sarığını kaşlarına yıkmış, başını bütün bütün yere indirmişti. Yüzü kıpkırmızıydı. Bir şeyler mırıldandı. Fakat ne dediğini anlamadılar. Öylece uzun uzun, takdir dolu gözlerle baktılar.

Bir sabah düşman ordugâhı çılgınlarla sarsıldı. Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes birbirine Askalan kalesini gösteriyordu.

Burçlarda asker cümbüşü vardı. Bu uzaklıktan bile çok kalabalık oldukları görülüyordu. Mutlaka takviye almışlardı. Fakat nasıl becermişlerdi bunu? Her taraf sarılmış olduğu halde nasıl başarmışlardı?

Kont çılgına dönmüştü:

“Olamaz!” diye bağıırıyordu. Biraz sakinleştikten sonra “Olabilir!” dedi. Karşımızda Sultan Selâhaddin Eyyûbi var. Şimdiye kadar neler yapmadı da bunu yapamasın. Belli ki, Halife yardımına geldi. O da gelen askeri kalenin arkasındaki sarp kayalıklardan aşağı aldı. Orası dağlıktır, kuş uçmaz, kervan geçmez diye başıboş komakla hata ettim. Reşidüddin Si-

nan'ın sarp kayalarla çevrili muhkem kalesini muhasara edip yemin üstüne yemin verdiren Sultan Selâhaddin'den bu da beklenir vaktinde düşünmeliydim."

Kaleden bir toz bulutu kopunca yüreği ağzına dayandı:

"Vurmaya geliyorlar, hazırolun!" diye bağırdı.

Kralı göndermekle iyi etmemişti galiba. Hiç değilse sorumluluk ona ait olurdu. Şimdi bir bozguna uğrarsa hesabını vermek kendisine düşecekti. Şöhreti lekelenecek, belki de boynu vurulacaktı. "Daha neler! Kral buna cesaret edemez. Demir gömlekle şövalyelerimden korkar. Ölesiye korkar ve kılıma dokunamaz."

Düşünüp dururken nerede olduğunu unuttu gitti. Oysa kaybedecek zamanı yoktu. Selâhaddin Sultan'ın sarıklı mücahitleri rüzgâr gibi ordugâha yaklaşıyorlardı.

Karşı çıkılmasını ve hepsinin kılıçtan geçirilmesini emretti. Asker pek isteksizdi. Besbelli burçlarda gördükleri manzara onları yıldırılmıştı. Kaledekilerin günlerdir aç ve susuz olduklarını bilmiyorlardı. Takviye filân gelmediğini de. Bilseler böyle isteksiz davranmaz, bir an önce Askalan'ı yağmalamak için acele ederlerdi.

Kont Şatiyö askerin isteksizliğini görünce küfretti. Sonra hepsini astıracağı tehdidini savurdu. Yetmeyince atına bindi ve demir gömleklileri cesaretlendirmek için ileri atıldı. Arkasından hoşnutsuz bir tavırla at sürdüler.

Müslümanlar yaklaştıkça Şatiyö'nün korkusu azaldı. Seçebildiği kadarıyla iki yüz kişi ya var ya yoktu. Kendisi ise ikibin kişiyle karşılıyordu. Hepsini kılıçtan geçirmek için tam fırsattı. "Görüyorsunuz bir avuç insan" dedi cesaretlendirmek için, "kırp geçirelim ve Askalan'ı yağmalayalım ha!"

Asker biraz canlandı. Yağma fikri kanlarını harekete geçirmişti. Bununla birlikte ikiyüz kişiyi durduramadılar. Aksine, kendileri aşılmaz granit kayalara toslamışçasına sersemlediler. Kanlı boğuşma kuşluk vaktine kadar sürdü. Kuşlukla

birlikte çınlayan gür ses, Müslüman askerlerine geri çekilmelerini emretti. Vuruşarak çekildiler ve kaleye girip arkalarından gelen düşmanı ok yağmuruna tutup kaleye yaklaştırmadılar.

Sultan Selâhaddin Eyyûbî müfrezeyle kumanda eden kardeşi Turan Şah'ı kucakladı.

“Berhudar ol!” dedi. “Yüzümüzü ak ettin.”

Açlığa, susuzluğa ve her türlü yokluğa bir hafta daha dayandılar. Bir hafta içinde hemen her gün kaleden çıkıp düşmana saldırdılar. Her seferinde sanki aynı insanlar değil de yeni gelen askerler hücum ediyormuş gibi zinde idiler. Gören bunların haftalardır aç, susuz olduğuna; aylardır savaştığına, imkanı yok, ihtimal vermezdi. Nitekim Şatıyö'nün bunca kurnazlığı bile işe yaramamış, durumu kavrayamamıştı. Ne yapacağını kara kara düşündükten sonra Sultan Selâhaddin'e bir elçi gönderdi. Sulh teklifinde bulundu. Küçük bir kale için daha fazla kan dökülmesi lüzumsuzdu. Eğer kaleyi terk ederlerse silahlarıyla birlikte gitmelerine müsaade olunacaktı. Akşama doğru Sultan elçisi Şatıyö'ye gitti. Sultan, Şatıyö'nün sözüne güvenmiyordu. Çünkü şimdiye kadar verdiği her sözden dönmüştü. Güvenebilmesi için teminat istiyordu. İsimlerini bildireceği haçlı kumandanlarını silahsız olarak kaleye göndermeliydi. Onları iki konak mesafeye kadar beraberinde götürüp, ancak kendini emniyette hissedince serbest bırakacaktı. Allah şahitti ki o zamana kadar verdiği her sözü tutmuştu. Şatıyö gibi ikide bir sözünden dönmezdi. Bunu cihan bilir ve şahadet ederdi. Şatıyö sulh istiyorsa şartlarını aynen kabul eder, istemiyorsa umumî taarruza hazırlanırdı. Tercih hakkı kendisindi. Ve sabaha kadar cevap vermeliydi.

Elçinin kendinden çok emin hâli Şatıyö'nün endişelerini arttırmıştı. “Demek yardım aldınız” dedi.

Elçi: “Bunu söylemeye mezun değilim,” diye cevap verdi. “Vazifemi yaptım. Sultanımın sözlerini naklettim. İstedüğimiz

kumandanları veriyor musunuz, vermiyor musunuz? Onu söyleyin, yeter.”

Kısa bir tereddüitten sonra iş olsun gibilerden sordu:

“Siz bana güvenmiyorsunuz, peki, ben size nasıl güvenebilirim. Buradan uzaklaştıktan sonra kumandanlarımı öldürürseniz ne olacak?”

Elçi akrebe bakar gibi baktı Şatiyö'ye, tok bir sesle:

“Sultanımı biraz olsun tanıyan hiç kimse böyle bir sual soramaz” dedi, “bu yüzden cevap vermeye tenezzül etmiyorum.”

Şatiyö kaskatı oldu. Adamı kırbaçlatsa öfkesini bir güzel çıkarırdı. O takdirde Sultan affetmezdi. Bizzat gelir, elçiye zeval olmaz kaidesini kılıcıyla hatırlatırdı.

“Pekâlâ,” dedi daha fazla düşünmeden, “Sultanına güvenimiz var. Hava kararmadan istedikleri kalede olacak. Sabah erkenden çıkıp gidin.”

“Ne zaman çıkıp gideceğimize Sultanım karar verir, siz değil.”

Kırbaçtan beter cevabı Şatiyö'nün suratında şaklattıktan sonra yanından ayrıldı. Atına atladığı gibi Askalan kalesine doludizgin sürdü. Umduğundan da kolay olmuştu. Kalede kala kırk kişi kaldığını Şatiyö bilseydi bu teklife hiç yanaşır mıydı?

* * *

Deli rüzgâr, kum fırtınasına dönüşeceğe benzerdi. Gittikçe delileniyor, uçsuz bucaksız Tih Çölünün şurasını burasını karıştırıyordu. Hecin develeri üstünde pes perişan kılıklı yolculardan biri, sesini rüzgârın ışılgına karıştırdı:

“Bilâl, hey yiğit arkadaşım. Bu rüzgâr hepten insafı elden çıkardı, görür müsün? Halimiz yamandır böyle giderse.”

Arkadaşının sesi Bilâl'e sinek vızıltısı gibi geldi, ne dediğini anlayamamıştı:

“Duyamıyorum biraz bağırsana!”

Devesini mümkün olduğu kadar yaklaştırdı, rüzgârın savrukladığı ince kum tanelerinden korunmak için ağzına örttüğü eşarbı açtı: “Diyorum ki, rüzgâr şiddetini arttırıyor. Fırtına diyorum, çıkarsa...”

“Çıksın!” diyerek sözünü kesti. Bilâl. “Çıkarsa çıksın. Gökten taş yağsın da, tek Sultanım Selâhaddin’in yanında bulunayım.”

İkisi birden aynı istikamete baktılar. Eyyûbilerin Sultanı Selâhaddin, bir Hecin devesinin sırtında, önden gidiyordu. En önden. Tolgasına sardığı sarığın sırtına sarkan ucu, rüzgârın kırbacında şahlanıyor, kıvranıyor, bazen bir omuzuna, bazen diğer omuzuna takılıyordu.

“Yorgun görünmüyor değil mi, yiğit kardaşım? Ölümünden kılpayı kurtulmuş bir serdarın yılgnlığını taşıyor.”

İç çekti, rüzgârın savurduğu bir tutam ince kumla birlikte: “Zorlu muharebeydi essahtan, şimdiye kadar görmedim böylesini desem inan bana; çok başkaydı, çok da acıydı.”

“Kudüs Kralının ahde vefasızlığı yüzünden Zaten ehl-i sâlibin sözüne sâdik kaldığını görmüşlüğüm yok ki. Ne vakit kılıcımızı üzerlerinden çeksek, ne vakit iyi niyet gösterip anlaşmaya varsak, hemen baş dikerler, en zayıf yerimizi kollayarak vururlar. Ah, içimizdeki düşmanlıklar, kin, hased, ah! Anlamadığım ne biliyor musun, ey Sultanımın kardaşı Turan Şah?”

“Şudur ki, ehl-i sâlip dururken, kocca bir küffar dünyası karşımızda dış bilerken, Müslüman sultanlar, ne demeye birleşmezler de küçücük meseleleri bahane edip birbirlerini tökezletmeye bakarlar? Sen sultan kardaşısın, bilmişliğin varsa böyle, bir teselli ver.”

“Nereden bilebilirim, yiğit arkadaşım! Sır demeli çıkmak için içinden. Lâkin böyle desek de çıkılası değil. Kaç defa sordun bu suali bilir misin, belki yüz defa, belki de bin.”

“İçimin büyük derdidir, sormadan duramıyorum. Öğren-

sem rahatlayacağım, ama kime sorsam öğrenemiyorum. Varıp Sultan Selâhaddin'e..."

"Şimdi sırası değil, hiç sırası değil. Umulur ki, o da aynı şeyleri düşünmekte, bir izahını bulunca helbet bize de söyler, sabret."

"Sabır güzel şey, velâkin kuvvetleri birleştirmek daha da güzel. Niye birleşemediğimizi bulsak, belki, birleşmenin de yolunu bulurduk. Bir bakıyoruz Sultan Nureddin, Abbâsî Halifesi Adid'le ihtilâfa düşmüş; bir bakıyoruz, yalvara yakara serdar yaptığı Selâhaddin'e, vezir Şaver dış bilemeye geçmiş; bir bakıyoruz, Konya Selçuklu Sultanı aleyhimize ordu çıkarmış. Neyin nesi anlayana kadar işler öylesine karışıyor ki, deli rüzgârın çöl kumunu karıştırmasından beter."

"Doğru dersin. Tam Haşhaşî Reisi Şeyhülcebel Residüddin Sinan'ı melanetlerine tövbe ettirmişken, tam Mısır'ı surlarla çevreleyip medreseler, camiler, kervansaraylar kurmaya başlamışken fesat zuhur ediyor. Kudüs Kralı, Frank askerinin başında Askalan'ı basıyor, etrafı tahriple yağmalıyor. Az daha sultanımızla bile esir olacaktık, o dillere destan soğukkanlılığı olmasaydı, o akıllara durgunluk veren harp oyunlarını bilmeseydi kurtulmamıza imkân yoktu. Bir de senin saman adamların tabii. İyi buluştu, sağol. Neyse, Sultan kardışım Selâhaddin ne dedi bana, bilir misin? 'Birkaç defa neredeyse helâk olmuş-tuk, Cenâb-ı Hakkın bizi kurtuluşa ulaştırması, elbette, tahakkukunu istediği bir iş içindir' dedi. Başını çevirip şöyle bir etrafa göz atmaması niçin bakalım?"

"Niçin dersin?"

"Kafası çok meşgul olduğu için helbet, düşünüyor. Zaten ya okur, ya savaşır veya düşünür. Çocukluğunda da böyleydi, Baâlbek şehrindeki evimizin bahçesinde koca gövdeli bir palmiye vardı. Uzanırdı serinliğine, önüne yığardı kaim kalın kitapları vururdu okumaya. Bazen muhterem babamıza, bazen sevgili anamıza öyle sualler açardı ki, sade onların değil,

Baalbek'in ünlü âlimlerinin bile aciz kalıp cevaplandıramadıkları olurdu."

"Peki, bunca muharebe usûlünü hep kitaplardan mı öğrendi?"

"Yok," dedi Turan Şah elini kaldırarak, "bu ona Allah vergisi. Kurban olduğum Allah, Selâhaddin kulunun büyük bir serdar olmasını istemiş, olsun da bütün ehl-i İslâmı tek inanç etrafında birleştirmesini murad etmiş ve buna göre kabiliyetlerle donatmış. Sade okumayla, öğrenmeyle olacak şey mi şimdiye kadar yaptıkları? Helbet okumanın faydasını görmüştür, zihni açılmıştır, görüşü genişlemiştir, velâkin İlahî nusret de girmiştir işin içine. Hatırlasana, kum taneleri kadar çokluk düşmanın içinden şu bir avuç yiğitle nasıl kurtuldu?"

Küffarın şaşkınlığını gördün öyle ya, aralarından geçiyoruz da insan denizi ikiye açılıyor. Yılmışlar, korkmuşlar, bu muhakkak. Peki bir avuç serdengeçtiden niye korkmuşlar? Niye ki, Cenab-ı Mevlâ meleklerini yardıma göndermiş, bizi olduğumuzdan çok göstermiş gözlerine, yıldırılmış. Bir huruç anında Ağam Sultanı bir ara insan selinin orta yerinde gözledim. Eyvah, dedim, öldürecekler. En azından esir edecekler, dedim. Ölümünü veya esaretini görmektense, dedim, ölmek evlâ. Ya Allah bismillâh diyerekten o yana koptum. Bir de baktım yanındayım. Bir de baktım gülümsemekte, gülümseyerek kılıcının kanını temizlemekte; bir yandan da, tasalanma karındaşım Turan Şah, demektedir, 'ehl-i salibin savleti bizi hak yoldan alıkoyamaz.' Bu iş nasıl oldubitti derseni bilmem, oldubitti işte; belki bin Frank askerinin içinden sağ salım çıktı. Velidir demezsen bu sırrın altından kalkamazsın, imkânı yok kalkamazsın!"

"Bir veli ha! Biliyordum. Senin ağzından da duyunca hepten inandım. Başka türlü onca iş işlenmez yiğit Turan Şah'ım, işlenmez ey sultanımın kardaşı."

Rüzgâr azıtmıştı. İnce kumlar helezoni kıvrımlarla semaya

dikiliyordu. Herkes sultana bakıyordu. İnceden inceye bir endişe çöreklenmişti içlerine. Bu amansız çölü aşabilecekler miydi? Sağ salım Belbis'e kavuşabilecekler miydi? Tekrar toparlanıp düşman üstüne gidebilecekler miydi? Kimbilir... Belki de muharebelerden arta kalan bir avuç insanı da çöl yutacaktı. Tih Sahrası alışıkta insan yemeye; kervanlar, ordular yutmaya. Kendisini kolay çığnetmezdi. Âdeta diklenir, ordulara mukavemet ederdi. Yolcularla çöl arasında zorlu mu zorlu bir muharebe başlardı. Çöl kazanırdı çoğunluk; kazandıktan sonra çömelir, sakinleşir, yaptığından utanmışçasına büzülürdü. Ve deli rüzgâr durulur, ince kum taneleri hafiften savrularak cesetlerin üstüne örtülürdü. Bu neticeyi göze almak her kumandanın harcı değildi. Ama Sultan Selâhaddin Eyyûbî, her kumandana benzemezdi ki. Biraz Tih Çölü gibiydi. Yeri geldikte sert, haşın, öfkeli. Yeri geldikte sakin, müşfik, merhametli. Şimdi bütün öfke küpü. Saltanatı müddetince ilk defa mağlubiyeti tatmış, ama sineceğine aslan kesilmişti. En kısa yoldan Belbis'e gidecek, yeni bir ordu toplayıp geri dönecekti. Kısa yol, çölün ortasından geçiyordu. Tereddütsüz sürmüştü devesini taa çölün böğrüne; mezara girer gibi girmişti Tih Sahrasına. Sorgusuz sualsiz takip etmişlerdi onu. "Nasıl bir gün öleceğiz." diyerek, "Sultanımızın ardı sıra ölelim" diye düşünerek, ardı sıra dalmışlardı çöle. Ve hep duâ etmişlerdi için için, fırtına çıkmasın diye...

Yiyecekleri kıttı, suları ise büsbütün bitmişti. Uçsuz bucaksız çöl ilk günlerde ürkütücü bir sessizlik içinde idi, kendini güneşin yakıcılığına sermiş, sanki uyuya kalmıştı. Dört gün sonra yavaştan uyanıyor, homurdanmaya başlıyordu. Yüreklere ürperten fırtına çıkmıştı. Çöl pençelerini açmış, parmaklarını yolcuların gırtlığına geçirmek üzere hazırlanmıştı. Bundan sonrası çok zordu. Korkunç bir muharebe verilecekti. Daima kazanmaya alışık çölün dize gelmesi Allah'ın inâyetiyle mümkündü. Ve Sultan Selâhaddin Eyyûbî, hep dua ediyordu: "Ya Rabbi, bize yardım et!"

Çölden korkmuyordu aslında, ölmekten de korkmuyordu. Tek korkusu İslâm âlemi için düşündüklerini gerçekleştiremeden ölmekti. Kudüs'ü alamadan, bu bozgunun hesabını soramadan, İslâm birliğini sağlam temeller üzerine kuramadan ölmek, ölümlerin en kötüsüydü. İdeal yolunun yarısından dönmek demekti. Yolu yarılacağına inanıyordu ve çölün öfkesi yolun kalan kısmını tıkar diye ürküyordu.

Tam on yıl. Kılıç elde, at yahut deve sırtında savaşarak geçen on koca yıl İslâm âlemindeki dağınıklığı bir ölçüde durdurmuş, bir ölçüde toparlamış ve müslümanlar birbirleriyle muharebe etmek yerine, bölük bölük birleşerek müşterek düşmana karşı çıkmışlardı. Zafer destanları ardı ardına yazılıyor, Selâhaddin Eyyûbî ismi, teey dünyanın öteki ucuna doğru esaneleşiyordu. O böyle olsun istememişti. Mümkün olsa meçhul bir İslâm mücâhidi olarak kalacaktı. Fakat kader kolundan çekmiş, çok sevdiği edebî sohbetlerden kopardığı gibi muharebe meydanlarına sürmüştü. Yirmi dört yaşlarında idi. Kalem ile kâğıt arasına sıkışan yirmi dört koca yıl. Sonrası kılıç, muharebe ve zaferler. Şimdi otuz dört yaşında, ilk defa mağlubiyeti tatmış bir sultan olarak öfkeli, lavlanmaya hazır bir yanardağ, köşeye sıkışmış bir yaralı aslan... "Hey gidi günler!"

Kâğıt ile kalem arasında geçen günlerini özlüyordu. Zamanı geri döndürebilseydi, acaba, eski hayatını devam ettirir miydi? Her şey gül gülistan olsa belki. Aynı şartlarda aynı şekilde davranacağına inanıyordu, İslâm âlemi, dört yandan tutuşmuş yanarken, Müslümanlar kan ağlarken, bir köşede edebî manzaraları sürdüremezdi. Mutlaka kılıca el atar, kalemle yapamadığını yapardı. "Allah'ını seven arkamdan gel-sin!" diyerek.

Rüzgâr doludizgin koptu. Kum denizi kalktı kabardı. Hecin develeri aksi aksi bağırdılar. Sultanın beline sarkan sarı-ğı hazin çırpınışlarla dalgalandı, dayanamayarak bütün bütün çözüldü, haşin rüzgârın kollarında uçtu gitti.

Turan Şah, devesini Sultanın devesine yaklaştırdı. Başından bir hamlede sarığını çözüp Sultana uzattı:

“Bunu sarınız Sultanım.”

Sultan Selâhaddin Eyyûbî, gözleriyle sevdi kardeşini, durumun berbatlığına rağmen gülümsedi.

“Kalsın Turan” dedi. “Git arkadaşlara söyle, yüzlerini iyice örtünler, gerekirse cübbelerini yırtıp develerini de örtünler, kum selinde boğulmalarını istemiyorum.”

Mor benekli gökyüzüne baktı:

“Akşam da bastırıyor, bu çok kötü. Karanlıkta fırtına ile boğuşmak hiç kolay olmayacak.”

Kum deryasını taradı, pek bir şey gözükmüyordu. Her taraf dalga dalga kabarmış, birkaç adım öteleye fırtınanın sırrına bürünmüştü.

“Sürün!” dedi meçhul bir hedefe parmağını dikerek. “Allah bizimle bilebilir.”

Bilâl, bu emri duyunca rahatladı, kendi kendine gülümseyerek:

“Bir bildiği olacak” diye söylendi. “Bizi nasıl kurtaracağını biliyor.”

Sultan hızlanmıştı. Ona ayak uydurmaya çalıştılar. Mutlaka bir hedefi olduğuna inanıyorlar, bu inanç ile arkasından gidiyorlar, telaş etmiyorlardı.

Bir kum tepesiğinin arkasına geçince Sultan durdu, o durunca ardındaki herkes durdu. Kümelendiler.

“Develeri köktürün,” dedi Sultan. “Başlarını da örtün, burası iyice, fırtınanın geçmesini bekleyelim.”

Sessiz çöl canlanmıştı. Nefes nefes soluyor, bazen yaralı aslanların hırılıtısına benzer sesler geliyordu. İyice sinmişlerdi. Durum iç açıcı değildi. Üstelik açlık ve susuzluk çekiyorlardı. Ama kimse ağzını açıp şikâyet etmiyordu. Tevekkülle bekliyorlar, Sultanın tahammülünü örnek alıp susuyorlardı. Artık çölde su bulma ihtimâli de yok olmuştu. Bu deli fırtına, bütün

su kuyularını kumla doldururdu herhalde. Trablusşam Kontu Şatiyö belasından kurtulduk derken, besbeter insafsız bir belâya düşmüşlerdi.

Uyumayı denediler, ama uyuyamadılar. Çölün sinir törpüleyen hırlamaları, kimsede uyku bırakmamıştı. Hâlbuki ölesiye yorgundular. Güneş altında günlerdir yarı aç ve susuz yol almanın azabı, canlarına tak etmişken çıkan bu fırtına, üstüne tuz biber ekmişti. Çölün hincından kurtulmak için duaya sarıldılar: “Ya Rabbil Şayet kurtuluşumuz, İslâm milletinin halâsına medar olacaksa bizi kurtar; yok eğer hırsımız yüzünden, gafletimiz yüzünden, ihanetimiz yüzünden İslâm muzdarip olacaksa, burada, bu çöl deryasında bizi helâk eyle...”

Gece yarısına doğru rüzgâr yavaşladı. Çöl daha seyrek hırlamaya koyuldu. Sultanın arkadaşları bir bayram sevinci içinde haykırıştılar:

“Fırtına durdu, fırtına durdu!”

Biraz sonra dolunay çıktı. Işıl ışıl yandı çöl.

Kırbalardaki son yudumlarla biraz canlanmak istediler, fakat hepsi ağzına kadar kum dolmuştu. Hüzüün sarmaladı canlarını, sıktı; ılık ılık Sultanın etrafına biriktiler. Turan Şah:

“Sultanım,” dedi, “hiç suyumuz kalmadı. Bütün kırbalar tepeleme kum doldu. Şimdi ne olacak?”

Akşamdan çömeldiği yerde, çömeldiği gibiydi. Elleri hâlâ semaya açıktı, hâlâ dua ediyordu. Döndü arkadaşlarına, ay ışığında tek tek süzdü; yüzlerinde ümitsizliğin zerresi yoktu, bu iyiye alametti.

“Turan” dedi gür sesiyle, “O hiç ehemmiyet vermediğimiz, o israf ettiğimiz, sağa sola saçtığımız suyun ne büyük nimet olduğunu idrak için bundan âlâ fırsat olmaz. Güzel havanın kıymeti, fırtınadan sonra nasıl daha iyi anlaşılıyorsa, suyun da kıymeti, susuzluk çekerken anlaşılır? Şimdi suyumuz yok, ekmeğimiz de yok, haydi buyurun hep birlikte oruca niyet edelim. Beşerî arzuları gemlemeye oruç bire birdir.”

Sabah namazından sonra biraz uyumak için uzandılar.

Çöl, sesini kesmiş, derin bir sükûnun yumuşaklığına yaslanmıştı. Sultan uyuyordu. Herkes uyuyordu. Bir yılanın sinsi sinsi yanına süründüğünü göremediler. Çölün kumu kadar sarıydı. Yeterince yaklaştığında üçgen başını dikip çatal dilini rakkase gibi çevirdi. Sivri bakışlarını Sultanın eline yapıştırdı. Birden atıldı ve bütün zehirini boşalttı. Sultan, elinde hissettiği dayanılmaz acıyla fırladı, yılanı gördü ve her şeyi anladı. Fakat kimseyi uyandırmadı. Bıçağıyla elindeki ince kırmızılığı yarı, emdi tükürdü, emdi tükürdü. Gittikçe takattan düşüyor, ateş bütün vücuduna yayılıyordu. Sürünerek Turan Şah'a sokuldu, dürttü uyandırdı.

"Bir yılan" dedi elini göstererek. "Çöl yılanı."

Bir feryat saldı Turan Şah:

"Eyvaaah!"

Herkes sıçradı.

"Milleti ayaklandıracak ne vardı" diye çıktı Sultan. "Sessiz duramaz mıydın sanki?"

"Zehirlenirseniz?"

"Takdir i İlâhî der, akıbetimizi bekleriz. Ama önce tedbire tevessül lâzım. Bir ateş yakın, şu bıçağı kızdırın iyice, yarayı dağlayacağım."

Acele bıçağı kızdırıp getirdiler. Kırmızı kırmızı parlıyordu. Yaranın üstüne bastırdı. Cızırdayarak dağlandı yara, et kokusu yayıldı, alnı tere bandı, fakat acı duyduğuna dair hiçbir emare belirmedi yüzünde.

Kaldırdı başını, halsizliğini belli etmemeye çalışarak:

"Hadi" dedi, "gidiyoruz."

"Hiç değilse biraz bekleyelim" dedi akrabası Mehmed Haneî. "Sultanım, bu durumda deve sırtında tutunamazsınız."

Çöl rüzgârı kadar sert baktı Sultan:

"Aç ve susuz çölde durulmaz, yol almaklığımız iktiza eder, ben hastayım diye sizi de bekletemem, gidiyoruz."

Yola koyuldular.

Bilâl, devesini sürdürdü Turan Şah'ın yanına:

"Serdarım Turan Şah, Sultana hiçbir şey olacağı yok, üzgün durma, hiçbir şey olacağı yok."

"Çöl yılanı öldürür derler."

Gülmeye davrandı:

"Bizim gibiler için doğrudur, çünkü biz alelâde insanız. Sultan öyle mi ya! O Allah'ın bir ikramıdır, yılan kısmına mağlûp eder mi hiç?"

Turan Şah başını esefle salladı, buruk buruk söyledi:

"O yılan, Sultanın elini ısırırken biliyor muydu acaba İslâm Milletini kalbinden soktuğunu, sanmam; bilse hiç sokar mı?"

Akşama doğru Sultan Selâhaddin Eyyûbî, bütün bütün fenâlaştı. Devenin üstünde zor duruyordu. Her tarafı testereye tutulmuş gibi tırtıllı acıların boğumunda kınılıyordu. Bir fırının içinde gibiydi. Daha doğrusu nerede olduğunu kendi de bilmiyordu. Bir fırında mı, çölde mi, sarayda mı, savaşta mı, nerede? Bazen gözlerinin içine hayallerin en tatlısı yerleşiyor, Irak'ın Tekrit şehrinde palmye ve hurma ağaçlarıyla süslü bahçe içindeki küçük evlerini görüyordu. Orada doğmuştu. Çocukluğunun bir kısmını orada geçirmişti. İlk hocası Takıyyüddin Kevser, Hazret-i Peygamberin cenklerini anlatırken coşar, coşkunluğunu ona da bulaştırırdı. O iştiaqla ata binmeyi, kılıç kullanmayı, ok atmayı bir hamlede öğrenmiş, harp oyunlarını eksiksiz bellemişti. Fakat aklı erdiğinde İslâm Milletlerinin param parça halini görmüş, üzülmüş, derin üzüntüsünün tepkisiyle askerlikten kaçmıştı. Ama ne fayda, kaçtığına tutulmuştu.

İşte koca bir Sultandı. Devletler dize getirmiş, beldeler fetihmiş bir Sultandı. Ne çare, deve sırtında tutunabilecek kadar bile takati kalmamıştı. Kudretinin ve kuvvetinin sonu çabuk gelmişti. Halk bu halini görse, kimbilir, ne düşünürdü. "Kana-dı var uçar, yıldırım gibi yakar, ok işlemez, kılıç kesmez" di-

ye efsaneleştirdikleri Selahaddin Eyyûbî'nin bir minicik yılana mağlûp olduğunu görseler, bu haline şahit olsalar, onun da her insan gibi mahdut kuvvette, mahdut kudrette olduğunu gözleseler, kimbilir ne diyeceklerdi, nasıl hayretten hayrete düşeceklerdi?

Şu önünde kanat çırpıp palmye ağaçları mıydı, yoksa Serap mı? Kulağında çınlayan yabanî sesler, mazinin seslenişi miydi, yoksa istikbalin feryadı mı? Kimdir o, Sultanım efendim diye fısıldayan? Ya bu kimdir karşısına geçip kirli sırtığını etrafa bulaştıran? Haşhaşîlerden bir fedai. Oysa bir daha suikasta teşebbüs etmeyeceklerine dair yemin vermişlerdi. Bâtıl herifler, tıpkı Kudüs Kralı gibi sözlerinde durmuyorlardı demek, gösterecektim onlara da.

Şu sivri suratlı, şu mavi gözlerinde intikamın en korkunç parıltılarını saçan mağrur adam. Evet, kendisini gafil avlayıp perişan eden Trablusşam Kontu Röno dö Şatiyö. Ah, seni itlere paralatmalı, Şatiyö. Çevirdiğin bunca hile dolabının hesabını sormalı, Şatiyö. Arkadan vurmanın ne demek olduğunu anlatmalı, Şatiyö, haddini bildirmeli. İyisi dönmeli gerisin geriye, çıkmalı karşısına bu herifin; gel demeli, teke tek, kılıç kılıca; bakalım ki, bileğinin gücü, kılıcının mahareti nicedir.

Fakat devesinin başını çevirecek kadar bile gücü yoktu. Gözleri kendiliğinden kapanıyor, kulağında milyonlarca arı vızıldıyor, beyni karıncalanıyordu. Hâlâ Sultandı ha? Hâlâ milyonlarca Müslümanın başıydı ha! Hâlâ onlardan mesuldü. Mesuliyet, bulunduğu mevkiin mesuliyeti. Mevki; büyük bir boyunduruk, tonlarca ağırlığı beraberinde getiren bir emanet. Şimdi bile koca bir devletin idarî mesuliyetlerini taşıyordu. Her uzvu testereye tutulmuş, kırı kır doğranır gibi ağrıyan ateşli bir vücudun bunca ağırlığı taşıması ne zordur. Bu yüksek ateşle irade bile eriyordu. Ne yapsın? Bir irade, kendisinden daha büyük iradeye karşı koyamazdı ki. Yılanın iradesi mi galip çıkmıştı şimdi? O, minnacık sarı mahlûk, belki bir dam-

la zehirle dize mi getirmişti, koca devletleri fethetmiş Sultanın iradesini? Böyle olmamalı, bitmemeliydi burda; kendisini bekleyenler vardı. Karısı ve çocukları. Yok onlardan önce İslâm milleti. Ayrılıktan, fitneden asla hazzetmeyen, ama bazı muhterisler tarafından ayrılığa düşürölüp kardeşleriyle çatışmaya sürüklenen masum, mazlum millet. Onların ümidiydi, ümitlerini boşa çıkarmamak lâzımdı. Bunun için direnmek, bunun için sarı yılanın öldürücü zehrine dayanmak ve bir gün ordularını arkasına taktığı gibi Trablusşam kontundan da, Kudüs kralından da hesap sormaya çıkmak çocukluğundan beri fetih rüyalarını gördüğü Kudüs'ü, o mukaddes beldeyi İslâm topraklarına katmak bunlar için yaşamalıydı.

Mola verildiğinde yarı ölüydü.

Deveden indirip kumlara uzattılar.

Bir damla su olsaydı, ağzını ıslatacak kadar; canlanacağını, dirileceğini hissediyordu. Yarı ölü haline rağmen bencilliğini lânetledi. Arkadaşları da susuzdular, bitkindiler. Fazladan küçük bir yılanın zehrini taşıyamayacaktı ise, niye sultan olmuştu başlarına? Onlardan çok çileye talip olmayacaktı ise, niye sultan olmuştu başlarına?

Gözleri yumuldu, zaten açsa da seraptan başka bir şey göremiyordu. Akli kâh maziye gidiyor, kâh bütün bütün bulanıyordu.

* * *

Yıllar öncesinin bir bahar akşamıydı.

Güneş ağır ağır tepelerin ardına akıyordu.

Baalbek Valisi Necmüddin Eyyûbî'nin oğlu Selâhaddin ile dostları edebî münazaralarının en hararetli yerinde idiler. Odaya birden Selâhaddin'in babası girdi. Oğluna hışımila baktı:

"İslâm âlemi cayır cayır yanarken bu münakaşalar neyin nesidir hay Selâhaddin? Dünyaya bu odadan nizam verdiğin-

nizi, İslâm âlemine intizam verdiğinizi mi sanırsınız?”

Selâhaddin ayağa kalktı. Babasının sözleri yüreğini dağlamış, amcasının zoruyla çıktığı ilk seferden beri içini ürperten gizli duygular şuurlattını hoplatmıştı.

“Ne yapabilirim ki, muhterem pederim?” diye âdeta inledi.

Babası cevap vermeden peşinden gelmesini işaret etti. Selâhaddin bakışlarıyla arkadaşlarından özür dileyerek babasının ardı sıra çıktı.

“Sultan elçisi geldi.” diye konuştu babası. “Sultan Nureddin Mahmud bin Zengi seni ister.”

“Beni mi? Sultan ha!”

“Evet, Sultan. Hadi gel. Sultan elçisini bekletmeyelim.”

Oldukça şaşırılmıştı. Gür kaşları alabildiğine çatıktı. Sultan kendisini niçin görmek istiyordu acaba? Üstelik de elçi çıkarıyordu. Önemli bir şeyler mi olmaktaydı?

İşin içinden çıkamayacağını anlayınca geniş omuzlarını silktilti. Babasının arkasından elçinin bulunduğu odaya girdi.

Elçi yaşlı biriydi. Sedirin üstüne bağdaş kurmuştu. Sakalının ak boğumlarında, az önce içtiği hurma şerbetinin tek damlası vardı. Gözleri genç Selâhaddin’in üstünde inceden inceye gezinirken, babasına:

“Bu mu?” diye sordu.

“Evet,” dedi Necmüddin Eyyûbî, “oğlumuz Selâhaddin budur.”

Selâhaddin hiç kıpırdamadan duruyordu. Biraz canı sıkılmıştı. Elçinin cübbesi fazlaca süslüydü. İnsanlar, nedense, belli bir mevkiye yükseldiler mi, hemen bunun gösterişine kendilerini kaptırıyorlar, süslenip püslenmeye başlıyorlardı. Tavrı da caka satıyordu galiba. Yoksa kendisine mi öyle gelmişti?

“Beri gel, dostumun oğlu!”

Elçinin sesine toparlandı. Düşüncelerini bir yana itip yaklaştı. Uzattığı eli öptü alnına götürdü.

“Maşallah,” dedi elçi, “barekâllah. Oğlunun endam güzel-

liğine diyecek yok. Sultanım nereden duymuşsa hak duymuş hakikat duymuş. Tam askerlik için yaratılmış bir civarı ki, yakında zorlu bir serdar olup çıkar.”

Selâhaddin renk vermiyordu, ama kızdı. Gözlerinde lâvlar saçaklanıyordu. Buna rağmen sakın bir sesle cevap veremeyi başardı:

“Efendi hazretleri, sanırdım ki endam güzelliği esir pazarlarında işe yarar. Yoksa askerlikte de mi buna bakılıyor artık?”

Babası ürperdi. Elçinin yüzü allak bullak oldu. Kızgın ve kırgın bir tavırla Necmeddin Eyyûbî’ye baktı:

“Oğlun iyidir, hoştur, velâkin dili fazlaca uzundur. Sultan elçisi önünde susulması icap ettiğini öğretememişsin.”

Selâhaddin’e döndü:

“Sultanım Nureddin Mahmud bin Zengi seni ister delikanlı. Davetini getirmekle şeref duyarım. İş aceledir. Er git, er dönmüştür. Bu gece hazırlanırsan yarın birlikte yola düşeriz.”

Selâhaddin babasına baktı. Yüzünde memnuniyetin derinliği kazılıydı. Haklıydı galiba. Öyle ya, Sultan tarafından hususi bir elçi ile davet olunmak, herkese nasip olmazdı. Besbelli oğluyla övünüyordu.

Fakat kendi dünyası başkaydı. Babasının hislerini bir türlü paylaşamıyor, davete icâbet etmek istemiyordu. Bu ise hiç şüphe yok Sultanı kızdırırdı. Babasını ise en azından üzer, küstürürdü. Ne cevap vereceğim kestiremiyordu. Bir yanda Sultanın daveti bir yanda çok sevdiği sanat ve edebiyat sohbetleri vardı, içinde bir duygu ise mütemadiyen Sultanın davetine icabet ederse bir daha sevdiği sohbetlere dönemeyeceğini fısıldıyordu.

“Şeref duydum,” dedi hayli sustuktan sonra, “Özrüm kabul buyrulsun. İlmî çalışmalarımın fırsat bulur bulmaz Sultanımı ziyaret edeceğim.”

Beklenmedik bir cevapta. Babasının beynine balyoz gibi inmiş, adam hissedilir şekilde sararmıştı. Elçi ise hayretin do-

ruğunda genç adamı süzüyordu. Ve kararsız bir sessizlik uzuyordu. Sessizliği yine Selâhaddin bozdu:

“İzin verilirse artık arkadaşlarımla yanına dönmek isterim. Beni beklemekteler.”

Elini göğsüne koyup elçinin şaşkınlığı üstüne bir selam attıktan sonra, odadan çıktı. Babası hemen ardından koştu. Yarı yolda yakaladı onu:

“Bana bunu da mı yapacaktın oğul,” diye çıkıştı, “seni böyle mi yetiştirdim?”

Döndü babasına, hürmetkâr bir sesle sordu:

“Bir kusur mu işledim, muhterem pederim?”

“Hâlâ sormaktasın? Odaya girdin gireli kaçınıcı kusur. Bir yol Sultan elçisinin karşısında bulunduğunu hatırladın mı? O nasıl sözlerdi öyle, beni öldürmek mi istersin?”

“Allah göstermesin muhterem pederim. Sözlerimi ölçülü kullandığımı zannediyorum. Sizi memnun edecekse varıp elçiden özür dilerim. Lâkin bilmem doğru olur mu? O bir elçi ise babam Baalbek Valisi'dir. Vali oğlunun bir elçi karşısında nasıl konuşması lâzımsa öyle konuştuğum inancındayım. Kusur sayılıyorsa özür beyanına da hazırım. Sırf hatırlığınız için.”

Babası yumuşamıştı. Elçiye gerektiğinden fazla ehemmiyet verdiğini düşünüyordu.

“Peki ya Sultan buyruğunu reddedişin? Alimallah yanlış anlaşılır da üstümüze asker çıkardır. Ya bu elçi, Sultan katına döndüğünde ‘Selâhaddin asi oldu, babası dahi ona uydu’ derse halimiz nice olur, bilir misin?”

“Öyle şey olur mu hiç muhterem pederim? Koskoca Sultan, birtakım eğri konuşanları elçi tutar mı kendine? Gönlünüzü ferah eyleyin. İnanın bir şey olmaz.”

“Yine de Sultan buyruğunu reddedişin büyük saygısızlık.”

“Buyruk değil davetti muhterem pederim. Davetlere icâbet ihtiyarîdir. İlle gitmem istenseydi buyruk gelirdi.”

“Peki de niye gitmemekte direnirsin, anlamam oğul. Bel-

ki bir ikbal yolu açılır önünde, o yoldan yürür ihtimal serdar olursun. Böyle fırsat kaçırılır mı hiç?”

Selâhaddin gülümsedi. Gülümseyişi acıydı. Yıkıktı. Anlaşılamamanın azabı kıvrılıyordu dudaklarında:

“Ne ikbâl meraklısıyım ne de fırsat düşünüy. Ne istediğimi siz de çok iyi biliyorsunuz. Rahat rahat ilimle, sanatla, edebiyatla meşgul olmak istiyorum. Sultanımın, serdara olduğu kadar bilgine de ihtiyacı var. Kabiliyetim mademki ilim sahasındadır, dinime ve milletime o yolla hizmet etmekliğim lâzım. Siz de böyle düşünmüyor musunuz?”

Necmeddin Eyyûbî başını iki yana salladı:

“Hayır,” dedi, “böyle düşünmüyorum oğul. Sen kendini ilimde istidatlı sanırsın, ama tut bir de bana sor. Derim ki, ender rastlanan bir serdarın hasletlerini taşıyorsun. Kendini baban kadar iyi tanıdığın an bu meseleyi bir daha konuşuruz. Artık arkadaşlarının yanına dönebilirsin. Bakalım İslâm diyarının neresini kurtaracaksınız bu gece?”

Sesindeki acı istihza Selâhaddin’i ürpertti. Odaya girdiğinde kafasında hep babasının son sözleri vardı. İsteddiği halde tartışmalara giremiyor, her zamankinin aksine, yeni görüşler ileri süremiyordu. Her şey yavan geliyordu bu akşam. Bina tutuşmuş yanarken, yangının orta yerinde sohbet dalmış divânelere benzetiyordu kendini ve dostlarını. Nereden gitmişti bu düşünce kafasına, ne zaman saplanmıştı? Gerçekten babasının o sözlerinden sonra mı, yoksa çocukluğundan beri mi? Kestiremiyordu. Hatta düşündüklerine şaşıyor, kendini ayıplıyordu. Ama bir gerçek vardı ortada:

Şimdiye kadar onca zevk aldığı yahut zevk aldığını sandığı sohbetlerin tadı, tuzu kalmamıştı. Gözünde herbiri neticesiz kalmaya mahkûm bir sürü lâf yığınının ibaretti artık. Hoş, neticeye ulaşılsa neye yarayacaktı? Müslümanlar birleşecekler miydi? Küffarın tepesine tek bir kılıç gibi inecekler miydi? Aralarındaki küçük görüş ayrılıklarından sıyrılıp barışacak;

hasedi, kini, intikam duygusunu kenara itecek ve ehl-i salibin karşısına aşılmaz bir kale gibi dikilecekler miydi? Ne mümkün! Peki öyleyse, burada neyi tartışıyorlar, niye tartışıyorlardı? Falanca şâir, eserini şu kadar zamanda yazmış, yazarken yüzükoyun minderlere yatmış; filan seyyah seyahatnâmesini kaleme almak için şu kadar yıl geçmiş, şuraları görmüş; filan edibin mezarı şu şehirde mi yoksa bu şehirde mi, şu söz Yunan filozoflarından falancaya mı ait yoksa yanlış mı hatırlanıyor?

Bağırıp çağırmlar, kızmalar, küsmeler, el kol hareketleri, dösemeyi tekmelemeler, minder fırlatmalar; bazı bazı kavgâ! İyi ama bütün bunların çoktan tutuşmuş yanan binayı kurtarmaya ne faydası vardı? Yapılması gereken şey bir kova bulup yangına su dökmekten ibaretti. Aksi halde ev, başlarına çökecek diri diri yacacaklardı.

Arkadaşları dağıldıktan sonra babasını buldu:

"Sultanın katına varmam hususunda ne düşünürsünüz, muhterem pederim?" diye sordu.

Babasının alaycılığına tosladı:

"Niyetin benimle de ebedî bir münâkaşa başlatmak mıdır hay Selâhaddin oğlum. İlle de yıldızların esrarına ulaşmak mı istersin?"

"Hayır, bu geceki münazaralar öylesine yavan geldi ki, orada ne işim var diye kendi kendime belki yüz kere sordum. Bu değişikliğe akıl erdiremiyorum. Yardım edin."

Babası kalktı. Elini omuzuna koydu:

"Git" dedi.

Endişeleri vardı:

"Ya tutup serdarlık teklif ederse? Biliyorsunuz, bir kere vezir amcam Şirkuh'la sefere çıktım. Bir daha gönlüm götürmez. Askerlik, hele de serdarlık, bana göre değil."

"Şu sözlerine kendin inanmıyorsun öyle ya! Sefere çıktın, askerliği sevdin. Cesaretin ve dehan sayesinde olmadık işler becerdin. Kısa zaman içinde adın efsâneleşti. Vezir amcan an-

lattıydı, anlatmadı mı bellersin? Soğukkanlılığın ve bilgeliğin-
le kat kat düşman çemberini bir avuç askerle yarmışsın. Am-
can iyi serdardır oğul, kolay yanılmaz. Öyle gösterişe filanda
pabuç bırakmaz. Olacakları önceden sezer. Askerlikten hoş-
lanmadığını söylerken gözlerin lâv fışkırtıyor. Lâvlar üstüme
sıçrar da yanarım diye korkuyorum. Bu bana yaman bir hoş-
lanmışlığı gösteriyor oğul, sen ne dersen de.”

Tekrar yerine geçti oturdu:

“Senin kaçışın askerlikten, serdarlıktan kaçış değil oğul, iyi
bilirim.”

“Ya neden?”

“Dindaşlarına kılıç çekme zorunda kalmaktan kaçırıyorsun.
Serdar olursan buna mecbur kalabilirsin. Çünkü İslâm âlemi
şu an bin parça. Ancak güçlü bir kılıç etrafında ittifak edebi-
lirler. Bu gerçekleşene kadar da istenmeyen savaşlar çıkabilir.
Seni korkutan, ürküten, hayatından bıktıran, kendi kendin-
den kaçırıp edebî sohbetlere tıkayan his bu histir.”

Selâhaddin irkildi. Şuuraltında yatan hissi babası ustaca
bulup çıkarmış, görmesini sağlamıştı.

“Evet,” diye mırıldandı.

Babası gözleriyle okşadı oğlunu, cesaretlendirdi:

“İyi, ama kıyıda köşede kaybolarak şu korkunç gerçeği gör-
memeye, hatırlamamaya çalışmak, görmemek ve hatırlama-
mak için de mütemadiyen, şimdiki halde lüzumsuz sayılabile-
cek meşgalelere sarılmak bir çare midir? Gözlerin görmese de,
küçük fikir ayrılıkları yüzünden Müslümanlar birbirlerini kır-
maya, muhteris fakat kabiliyetsiz serdarların arkasında birbir-
lerini boğmaya sürüklenmeyecekler mi? Haberini duymasan
da kardeş kardeşi kırmayacak mı? Kendine bir hayal dünyası
kurup o hayal dünyasında ilelebet huzur içinde kalabilir mi-
sin? Kendini aldatarak vicdanını susturabilir, hizmet ettiğine
kendini inandırabilir misin? Oğul, Sultan elçisi yarın sabah
yola çıkıyor. Hizmet etmek istiyorsan işte fırsat, ayağına ka-

dar geldi. Tepme, zirâ hizmetlerin en büyüğü, en lüzumlusunu, en yücesi budur! Serdar ol, yol açılsa sultan ol ve bizim yüreğimizi yıllardan beri dağılayan kardeş kavgasına bir son ver. Müslümanları etrafında toplayarak ehl-i salibi yere ser! Dini, inançlarını dünyanın teyî öteki ucuna götür. İslâm medeniyetini yayabildiğin kadar yay. İnsanlık İslâm adaletini tanı-sın ve bu İlâhî adaletin gölgesinde huzurla yaşasın.”

Elini dizine vurdu, hızla kalktı:

“Sakın sana yalvardığımı sanma, Selâhaddin?” diye kükre-di birden. “Baban olarak, serdarın olarak artık emrediyorum: Sultanın davetine icabet ile vereceği vazifeyi tereddütsüz ka-bul eyle. Söyleyeceklerim bu kadar.”

Sırtını döndü.

Selâhaddin elini göğsüne bastırdı. Baş önünde:

“Emredersiniz serdarım” dedi. “Yarımdan tezi yok Sultan hazretlerine gideceğim.”

Sultan Nureddin bin Zengi’ye gitti, Başkumandan Ve-kili nasbolundu ve amcası Şirkuh’un serdarlığında âsi vezir Şaver’in üstüne yürüdü.

Tih Sahrasını ilk defa bu sefer sırasında geçti. Ekseri ku-mandanlar bunun bir delilikten farksız olduğunu söylediler, ama Selâhaddin’e dinletemediler. Hızlı hareket etmesi gerektiğini biliyor ucunda ölüm bile olsa en tehlikeli yolu seçiyordu. Şavet’in askerleriyle Kudüs Kralı Amury’nin Frankları kaynaş-madan bastırmalı, ittifakın önüne geçmeliydi.

Kum denizini bin türlü güçlüklerle aştılar. Ve yıldırım gibi âsi veziri çarptılar. İki bin kişiyle, otuzbin kişiyi darmadağın ettiler. Şaver ancak geceleyin kaçıp canını kurtarabildi.

Düştü arkasına...

Baharın güzel günleriydi o günler. Nil, palmiyelerin ara-sından boz bulanık akıyordu. Suları hayli azalmıştı. Etrafını dolaşmaktansa, askeri tulumlara bindirip karşı kıyıya geçir-mek düştü aklına. Amcası Şirkuh’a açtı meseleyi. Muhalefetiy-

le karşılaştı, ama bir deneme ruhsatı kopardı. İşe koyuldu. Ve tek can kaybı olmadan Nil'in karşı kıyısına ulaştırdı orduyu. Kumandanlar hayretten dona kaldılar. Askerler Selâhaddin Eyyûbî adını efsaneleştirdiler.

Avrupa'nın en muteber, en işlek ticaret merkezi olan İskenderiye'yi vurdu, aldı. Ehl-i salıp uyanır gibi oldu o zaman. Bu ne biçim gücü ki, vurduğunu deviriyor, tuttuğunu koparıyor, Tih Sahrasını aşıyor, Nil Nehrini dize getiriyordu? Yüreklere korkunun envai çeşidi düştü. Kudüs askeri Bizans donanmasının desteğinde İskenderiye'yi sardı, geri almak için. Zorlu savaşlar oldu. Deniz, insan kanıyla kızıştı. Karada insan cesetleri dağ gibi yığıldı.

Sonra Şam'a döndü. Fatımî Halifesi kuşkuya düştü. Acaba Selâhaddin Eyyûbî fazlaca kuvvetlenir de kendisine savaş açarmıydı?

Gizlice Kudüs Kralıyla anlaştı. Kral Amury Mısır'a gitti ordusuyla. Fatımîlerin son derece zayıf olduklarını gördü. Ezeli dessaslığını ele aldı. Müttefik olarak Halife'ye kılıç çekti. Zayıflığından faydalanıp Mısır'ı ele geçirmek istiyordu.

Halife çaresizlik içinde Mahmut Bin Zengi'den yardım talep etti. Sultan, Selâhaddin Eyyûbî'yi gönderdi. Serdar Selâhaddin Eyyûbî, Frankları dağıttı. Ve saltanat kapısının eşiğinden istemeye istemeye girdi.

Savaşlar, isyanlar, kavgalar...

Hepsinin üstünden akıp giden nice yıllar...

Mazi denizi çalkalana çalkalana kum denizine dönüştü; Tih Sahrasına. Tih Sahrası sarı çöl yılanını hatırlattı.

İç çekti, soluk soluğa ürpererek...

* * *

Sultan Selâhaddin Eyyûbî'nin yol arkadaşlarını ufaktan bir endişe sarmıştı. Sultanın hemen iyileşeceğini, eskisinden daha güçlü olacağını ve herkese daima yaptığı gibi cesaret dağıta-

çağını sanıyordu onlar. Gittikçe, iyileşmek şöyle dursun kötüleşeceğini görünce inceden inceye sarmıştı yüreklerini. Kötü ihtimaller, ağırdan kafalarını zonklatmaya başlamıştı. Turan Şah, Şeyh İsa ile Bilâl'i bir kenara çekmiş, endişelerini döküyordu:

"Sultanımızın durumu fena, bu durumda daha fazla yol alamaz, hazır hava biraz serinlemişken burada bekleyelim, umarım sabaha kadar toparlanır."

"İnanmam" diye başını iki yana salladı Bilâl. "Sultanım bitkin felan değildir, bize öyle görünüyor."

Şeyh İsa:

"Elimizden bir şey gelmez," dedi çaresizlik içinde, "ben de bekleyelim derim, hiç değilse biraz su olsa, Sultana içirebilsek..."

"Ben bir şey düşündüm, bilmem tasvip edilir mi?"

Ümitle ümitsizliğin içiçe girdiği bakışlar Bilâl'in esmer yüzünde düğümlendi.

"Bir deveyi keselim," diye devam etti. "Hörgücünde su vardır mutlaka, Sultana içirelim."

"Ya yoksa deveden de oluruz."

"Bu durumda deveyi düşünemeyiz. Pekâlâ, iki kişi bir devede gidebilir, Sultanı kurtarmamız lâzım."

Hörgücü en büyüklerden birini kestiler. İtinayla yardılar hörgücünü, küçük bir kırbayı dolduracak kadar su çıktı. Hemmen Sultana götürdüler.

Mecalsizliği son hadde gelmişti. Kımıldayamıyor, ağzını bile açamıyordu. Bilâl'in gözlerinde yaş sicim sicim oldu. Onu bu halde daha fazla görmeye tahammül edemeyerek bir kenara çekildi, başını ellerinin arasına aldı, doyuncaya kadar ağladı.

Yarı zorla suyu içirmişlerdi. Sultan biraz toparlanıp su içtiğini fark edince gözlerini araladı. Dudaklarında bir kırbanın ucu duruyordu. Tadının farkında bile değildi, ama damarla-

rında kurumaya yüz tutmuş kanın hareketlendiğini hissediyordu. "İç Sultanım, iç..."

Kendini geri çekti. Ağzını güçlkle oynatarak:

"Siz" dedi, "içtiniz mi?"

Turan Şah içmediklerini söylese Sultanın da içmeyeceğini biliyordu. Ölüm halinde iken bile teb'asının yediğinden yediği kadar, giydiğinden giydiği kadar kullanmaya mutlaka dikkat edecekti. Bu onun temel prensibiydi. Hazret-i Peygamberin hayatından ilhamını alıyor, yaşadığı gibi yaşamaya çalışıyordu.

"Merak etme Sultanım," dediler bir ağızdan, "biz susuz değiliz."

Yalan olmasın diye içtik diyememişlerdi. Susuz olmadıklarını söylemişlerdi ki, doğrudu. Sultanın düştüğü vaziyet, kimsede kendini düşünecek hal bırakmamıştı. Susuzluğu da, açlığı da, çözü de unutmuşlardı.

Sabaha kadar sayıkladı durdu. Ateş sabaha kadar vücudunu tutuşturdu, yaktı. Şafakla biraz kendine geldi, güç de olsa koluna dayanıp doğrulabildi. Hayretle kimsenin uyumadığını gördü. Etrafında halkalanarak diz çökmüşler, duâya durmuşlardı. Doğrulduğunu görünce onlar da doğrulmuşlardı. Bağrışıyorlardı, bayram yerindeki çocuklar kadar neşeli:

"Sultanımız kalktı, Sultanımız iyileşti! Allahım binler şükür ki, duâlarımızı kabul buyurdun!"

İşaretle Turan Şah'ı yanına çağırdı:

"Buyur Sultanım, Sultan kardışım buyur." "Turan, sabah namazı geçti mi?"

"Geçmedi Sultanım, kılabilir misin?"

"Elbette, Allaha kulluk vazifemi aksattığımız yeter. Abdest suyu getirin."

Turan Şah önüne bakıp sustu.

"Niye konuşmazsın Turan Şah, abdest suyu dedim, yürüyecek kadar takatim olsaydı, sana buyurmaz kendim

gider alırdım. Kardaşının ibadetine yardımcı olmak istemez misin?”

Birden ateş parçası düştü içine:

“Su yok mu?”

“Yok Sultanım.”

“Peki bana içirdiğiniz neydi?”

“Bir devenin hörgücünden elde etmiştik. Hepsi bitti.”

“Yani bir pınar başında veya bir kuyu başında değiliz, yani arkadaşlarım içmeden bana su içirdiniz; bunun azabını ömrüm boyu taşıyacağım Turan, ne yaptın?”

Önüne bakıp susuyordu.

Daha fazla üstüne gitmedi. Onlar bir fedakârlık yapmışlardı, bunun karşılığı azarlanmak olmamalıydı. Ama bir rahatsızlık duyuyordu içinde; arkadaşları susuz beklerken kendisinin hararetini gidermiş olması, bir imtiyaz gibi geliyor, ürperiyordu.

Teyemmüm yapıp oturduğu yerde namazını kıldı. Hâlâ ayakta duramayacak kadar güçsüzdü. Fakat ölümden dönmüştü. Cenab-ı Hakka dizi dizi şükran sundu, duâ diliyle...

Yola çıktılar.

Çöl kızgınlığını hafifletmiş, Sultan yolcusunu sanki yene-meyeceğini anlamıştı.

Sanki bütün kolaylıkları seriyordu.

Arkadaşlığını göstermek istiyordu, sanki.

Yolcularla yol, dost olmuşlardı.

İkinci Bölüm

KUDÜS BAŞTAN SONA DONANMIŞTI. Amury'nin yerine Kral olan Budin, taç giyecekti. Selâhaddin Eyyûbî'nin yüzünden bu merasim biraz gecikmişti. Ama artık Selâhaddin Eyyûbî, Kudüs için, Franklar için bir tehlike teşkil etmiyordu. Kralın aziz dostu Trablusşam Kontu, şövalyeler şövalyesi Rönno dö Şatiyö sayesinde, ilk defa Sultan Selâhaddin Eyyûbî zorlu bir bozguna uğratılmış, belkemiği kırılmıştı. Kudüs'te saray çevrelerinin iddiası böyleydi. Sultan Selâhaddin'in saldırması ihtimâlini öne süren her akılsızın karşısında iki büküm kahkahalar atar: "Selâhaddin mi, azizim, çölde çoktan çürümüş-tür, ülkesine dönse bile kımldayamaz, ordusu bitti, kendisi de bitti; Selâhaddin ve ordusu artık bir enkazdan ibarettir" derlerdi.

Hele Şatiyö! Bu kolay zaferi şöhretine basamak yapmak için alabildiğine istismar ediyor, her şeyi bire bin katarak anlatıyordu. "Azizim, orda olup görmeliydiniz, Selâhaddin'i sarınca nasıl yalvardığını; elçiler salıp nasıl kul, köle olduğunu, na-

sıl para vaat ettiğini, görmeliydiniz azizim. Baktı kurtuluş yok, vuruşmayı denedi. Ne mümkün? Çelik kıskaç içine hapsedmiştik. Askerlerimizden her biri aşılmaz yalçın bir dağ olmuş, Selâhaddin'in önünü kesmişti. Mübalağa olmasın, ama galiba Selâhaddin bizden çokluktan yahut denk kuvvette idik. Bakmanın şimdiye kadar zafer filan kazandığına, yüreksizin tekidir. Daima kalabalık ordularla küçük gruplara tosladığından kazanmıştır. Neyse, artık efsane bitti; istesek oracıkta öldürebirdik onu, fakat asaletimize engel oldu; yalvaran birine karşı kılıç vuramadık."

Kimi can kulağıyla dinliyor, kimi bıyık altı gülerken Kont Şatiyö'yü sessizce protesto ediyordu. Kont kendini kaptırmış bağıra bağıra yalan dökerken bir ara Kudüs Kralı duymuş, bir kıyıya çekerek söylediklerinin doğru olmadığını fısıldamıştı: "Ne yaptığının farkında mısın Şatiyö, Selâhaddin'i bir korkak gibi takdim ediyorsun. Bana kalırsa şimdiye kadar karşılaştığım düşmanların en merdi, en korkusuzu ve kabiliyetlisidir. Bir avuç dostuyla az daha canımıza okuyordu. Bunu nasıl unutabilirsin?" Gülmüştü Kont Şatiyö, "Kral hazretleri, halk böyle hikâyelerden hoşlanır, gücünüzü efsaneleştirmeye çalışıyorum; bir tutarsa, Selâhaddin korkusunu içlerinden atarlar. Yok bu korku sürsün istiyorsanız pekâlâ, ama yakında Selâhaddin'e karşı harekete geçmemiz icap ederse kimse arkanızdan gelmez. Çünkü Selâhaddin, senin memleketinde bile efsanedir, adı anılınca Kudüslülerin çoğu tir tir titiriyor."

"Sen Selâhaddin Eyyûbî'den nefret ediyorsun Şatiyö, bunu gözlerinden okuyorum. Ama niçin?"

Dişlerim gıcırdatmış, yumruklarını da sıkırmıştı:

"Bunu izninizle kendime saklasam iyi olacak."

Bugün saray, görülmemiş bir uğultunun orta yerinde boğuluyordu. Kadınlar, en süslü elbiselerini giymiş; erkekler, merasim kıyafetlerine bürünmüşlerdi. Generallerin göğüslerinde yanan altın madalyalar, göz alıyordu. Kont Şatiyö, ipekliler

içinde ortaya fırladı, bir elinde kadeh diğer elinde kısa bir kırbaç tutuyordu.

“Dostlarım,” diye başladı, “şu gördüğünüz kırbacı pek yakında Selâhaddin Eyyûbî’nin sırtında şaklatacağım, bir kere şaklattım bir daha şaklatacağım; tabii Tih Çölünde çıyanlara yem olmamışsa...”

Kahkahalar ortasında kadehim kaldırdı, sonuna kadar içti, tekrar kalabalığa döndü:

“Dostlarım, bugün iki şey için sevinme günüdür; birincisi kralımız taç giyiyor, ikincisi Selâhaddin çölde kemiklerini dinlendiriyor. Bunların şerefine içelim dostlarım, içelim!”

Uğultu kubbelere köktü:

“İçelim! İçelim!”

Ardından müthiş bir alkış koptu. Kral Budin salona girmişti. Kalabalığı elleriyle selâmlayarak kendisi için hazırlanan tahta kuruldu. Papazlar, tek sıra halinde iki yanına dizildiler. En arkada çok güzel bir kız, altın tepsi içinde Kudüs tacım taşıyordu. Kont Şatıyö, Kralın karşısına geçti, daha tacım giymeden elini sıktı:

“Bütün kalbimle sizi kutlarım, Kral hazretleri. Selâhaddin Eyyûbî gibi haksız yere şöhret olmuş birinin, şöhretini kılıcınızla söndürürken taşıdığınız duyguları, şu Kudüs asilzâdeleri ve bayanları önünde bize anlatmanızı istirham ederim. Umarım bu arzumuzu kırmazsınız.”

Herkes Kral’ın söyleyeceklerini beklemeye başladı. Fakat Kral susuyordu. Susuyor ve önüne bakıyordu. Galiba rengi de atmıştı. Neden sonra Konta döndü, gözlerindeki küçümser ifadeyi üstüne boca ederek:

“Sizden rica ederim Şatıyö,” dedi, “Selâhaddin Eyyûbî’yi ben değil siz bastınız, ben değil siz yendiniz; anlatmak da size düşer.”

Şatıyö son derece memnun, gülümsedi. Kurumlu kurumlu salonun ortasına yürüdü, iki elini birden havaya kaldırarak:

“Aslında çok kolay oldu” diye başladı. “Selâhaddin tabansız çıktı. Onca askeri dururken yalvar, yakar barış istedi. Kabul etmedik, hazır gelmişken bu işi bitirmek, Kudüs halkına lâayık olmak istiyorduk. Gittik ve boğduk, kısacası bu kadar. Şimdi, ya Tih Çölünde bir yığın kemiktir veya Suriye’de alelade bir vahşi. O mağlubiyetten sonra sultanlığa devam ettiğini sanmak aptallık olur.”

İçeri bir subay girmiş, Şatıyö konuşurken Kral’a sokulup kulağına bir şeyler fısıldamıştı. Kral, birden doğruldu, yüzü kireç gibiydi, dudakları titriyordu.

“Sus aptal!” diye gürlledi. Şatıyö’ye bakıp. “Öldü, bitti, yıkıldı, beli kırıldı, dize geldi dediğin Sultan Selâhaddin Eyyûbî, hudutlarımızı geçmiş üstümüze gelir, sus aptal!”

Kont Röno dö Şatıyö tökezledi. Şarap, şimdi duyduklarıyla birleşince dengesi kaybolmuştu. Aval aval endişeli yüzlerde, gözlerini dolaştırdı bir süre, yıkılırken:

“Olamaz!” diye inledi.

Kral:

“Merasim bitmiştir, herkes dağılsın.”

Salon boşaldıktan sonra papazlara döndü, tacı işaret ederek:

“Geçirin şu mereti başıma! Çabuk olun!”

“Ama efendimiz,” diye itiraz etti papazlardan biri, “çabuk olmamıza imkân yok. Duâsı, şusu, busu en azından üç saat ister.”

“Vaktim yok papaz efendi, tacı geçirin başıma. Duasını, şusunu busunu aranızda yaparsınız. Nasılsa boş vaktiniz çok. Ben ise bir daha vakit bulamayacağımı bilmiyorum.”

Çaresiz, tacı başına geçirdiler. Bir iki mırıldandıktan sonra da salonu terk ettiler. Kral, taçlı başını ellerinin arasında hapsetti; şu serseri Şatıyö’nün kaprislerine uyup Selâhaddin Eyyûbî ile aralarındaki anlaşmayı bozmasa çok daha iyi olacaktı ya, artık olan olmuştu. Çaresiz karşısına çıkmak zorundaydı.

Belki yeni bir anlaşma zemini bulur, böylece Kudüs'ten uzaklaştırırdı. Buna pek ihtimâl veremiyordu. Şüphesiz Sultan Selâhaddin dolu dolu gelmişti. Bozgunun intikamını alacaktı, arkadan vurmanın hesabını soracaktı. Fakat bu kadar süratli nasıl hareket edebilmişti? Gerçekten de anlatıldığı gibi bir aziz miydi, gerektiği yerde kanatlanıyor muydu? Başka türlüsüne imkân da yoktu. Bir ay içinde ülkesine dönmüş, yeniden asker toplamış ve gittiğinden bin beter süratle dönmüştü. İyi ama bunca işe bir ay nasıl yeterdi. Şu az önce çıkan papazlar bile bir taç giydirmek için saatler istiyorlardı, ama Selâhaddin Eyyûbî bir ayda ortalığı alabora ediyor, âdeta zamanı durduruyordu. Tam bittiğini sandıkları bir anda karşılarına çıkıp yeniden filizlenmişçesine, taptaze...

Taze olduğundan emindi. Zaten hiç yorulduğunu görmemişti. Kendisi de, askerleri de. Günlerce aç duruyor, susuz duruyor, ama ekmek bulduklarında, su bulduklarında çarpılmış gibi atılmıyorlar, bulduklarını birbirlerine ikram ediyorlardı. Muvaffakiyetin sırrı bu muydu? Olsa bile Kudüs Hristiyanlarına geçmezdi. Onlar her bulduklarını kendi nefisleri için isterlerdi. Kimsenin kimseyi düşündüğünü, bunca zamandır görmüşlüğü, duymuşluğu yoktu. Papazlar dâhil herkes kese şişirmenin peşinde koşuyordu.

Şatiyö yattığı yerde gözlerini aralamıştı. Şaşkınlığını yenmeye çalışarak:

“Ne oldu bana?” diye söylendi. “Galiba fazla kaçırmışım.”

“Yoo,” dedi Kral, “içkiye çarpılmadın, Sultan Selâhaddin ismine çarpıldın, aristokratların önünde rezil kepaze oldun.”

Güçlükle doğruldu. Ayakta kalabilmek için bir sütuna tutundu:

“Ben katiyetle inanmıyorum Kral hazretleri, Selâhaddin toparlanamaz! Toparlandı diyelim, bu hızla geri gelemez; aslında çöl onu yutmuştur ya...”

Kral bu kadar saçmalığı yeterli buldu, kalktı:

“Çöl bile böyle bir Sultan’ı hazmedemeyeceğini bilir, hiç yutmaya kalkışmaz; gelip gelmediğini merak ediyorsan ardım sıra yürü, o şövalye dediğin çapulcu sürünü de yanına al, gözlemlerinle görürsün.”

Çıktı.

Hemen ordunun toparlanmasını emretti.

Fakat bu iş oldukça zordu. Askerler, Kral’ın taç giyme şerefine şehrin dört yanına dağılmışlardı. Kışlalar bomboştu. Gece herkes döner diye beklediler, ama çoğunluk kırbaçlanma pahasına dönmedi. Şehrin her tarafına tellallar bağırtdılar, yine olmadı. Başka çare yoktu, elde mevcut asker ev ev, meyhaneye meyhane, kilise kilise dolaşacak, yaşı askerliğe müsait kim var, kim yok toplayacaktı.

Bu iş tam iki günlerini aldı. Ama sonunda derme çatma da olsa, bir ordu hazırlayabildiler. Geldiler Kral’a haber verdiler.

“Ordu hazır efendimiz, sizi bekler.”

Teftişe çıkınca gözlerine inanamadı. Karşısındaki ordu değil, sadece, insan kalabalığıydı. Bunlarla Sultan Selâhaddin’e karşı çıkmak, intihara gitmekten farksızdı. Camı sıkıldı, Kont Şatıyö’yü getirmelerini emretti.

‘Dinle Kont, bu işi başıma sen sardın, Sultan’la anlaşmayı bozmamı sen istedin, direnmeme rağmen ısrar ettin. Söyle bakalım, şimdi ne olacak?’

Şatıyö, Kral kadar ümitsiz değildi. Maceraperest ruhu, kuşağına, Sultan Selâhaddin’i yakalayıp, kalabalığa gösterdiği kırbaçla, döve döve Kudüs’e getirebileceğini fısıldıyordu. Yanında Kral olmasa onun için daha iyiydi. Bütün bütün serbest hareket edebilecek, camı ne isterse yapabilecekti.

“Efendimiz” dedi ‘İzin verirsiniz Selâhaddin’e karşı ben çıkayım. Bir miktar asker verirsiniz yetişir, siz burada oturup zafer haberimizi bekleyin.”

Zafer kazanabileceğini Kral hiç ummuyordu, ama en azından Selâhaddin’i bir süre oyalayabilirdi. Bu arada kendisi de

hazırlanır, nicedir düşündüğü kaleyi Ürdün şehrinin üstüne oturtabilirdi. Gerisi kolaydı. Öyle muhkem bir kale yapacaktı ki, Selâhaddin değil ya, Büyük İskender bile olsa kıyıda durup seyretmekten başka elinden bir şey gelmeyecekti.

“Kaç kişi istersin?” diye sordu.

Kont, keçisakalını çekiştire çekiştire bir zaman sustu, düşündü. Kaç kişi istese münasip düşerdi? Öğrendiğine göre Sultan’ın yanında bin beş yüz iki bin kişi vardı. Zaten daha kalabalık bir ordu ile bu kadar hızlı hareket etmesi imkânsızdı. Hadi iki bin kişi olsundu yanında, bu kuvvet kendi şövalyelerinin sayısına denkti. İki bin de Kral’dan koparabilse, Sultan ordusuna karşı rahatlıkla üstünlük sağlardı.

“İki bin nasıl?” dedi. “Ama kendim seçeceğim, tüyü bitmemiş delikanlılarla, aksakallı dedeler işime yaramaz.”

“Pekâlâ, iki bin kişi seç, gerisini de bana bırak. Silah kullanmayı bilmeseler bile taş taşımayı bilirler. Ürdün’e götürüp kale yapımında çalıştıracam.”

“Doğrusu iyi fikir Kral hazretleri, zaferi kazandıktan ve Selâhaddin’i yakaladıktan sonra Ürdün’e mi getireyim, yoksa Kudüs’e mi?”

Kral küçümser bir tavırla güldü:

“Hayale kapılma Şatiyö, birkaç yüz kişiyle dört bin kişilik ordumuzun içinden geçip kurtulan adama karşı dövüşeceksin. Askerlerin tamamını kırdırma da, ne yaparsan yap. Şimdi çekilebilirsin.”

İçinden Kralı korkaklıkla, aptallıkla itham ede ede ordunun toplandığı meydana döndü. Kalabalığa:

“Dinleyin beni” diye bağırды. “Gücü kuvveti yerinde, askerlikten anlar iki bin kişi istiyorum. Gönüllüler bir adım öne çıksın.”

Kimse kimıldamadığını görünce sesini biraz acılaştırdı. Papazların kilise kürsüsünde kilise için yardım talep ederken yaptıkları gibi biraz boğdu, buruklaştırdı, biraz da titrektir-

di: "Hristiyanlar! Dininizi, dininizin mukaddes şehri Kudüs'ü korumak üzere sizi davet ediyorum. Analarınız bugün için doğurdular, bugün için beşiğinizi salladılar, bugün için uykularını kıyıp emzirdiler. Onlar gitmenizi istiyor. Müslümanlara karşı kesin zafer kazanmanızı ve göğsünüzü gere gere dönmenizi istiyor.

"Hangi ana, sağ salim dönebileceğimizi garanti edebilir?" diye söylendi kalabalıktan biri. "Üstelik benim anam öyle anlatıldığı gibisi değil, ne uykusundan kalkıp meme vermiştir, ne de beşiğimi sallamıştır."

"Al benden de o kadar," dedi yanındaki. Üstelik ben beşikte de büyümedim, ahırda yatırıldılar. Çünkü anam beni doğururken ölmüş; üvey ana ise evlâtlığını ancak koyunlarla birlikte ahırda yatırır."

Çığlık çığlığa bir ses duyunca sustular. Perişan kılıklı biri öne fırlamış. Şatiyö'nün üç adım ilerisinde yere kapanmış, eğile doğruyla bağırıyordu:

"Aziz Şatiyö, büyük Şatiyö, seninle yedi kat göklere de, yerin dibine de gelmeye hazırım. Karnımı doyur yeter."

Son cümleyi ıskalayan Şatiyö, gönüllüyü kalabalığa gösterip: "İşte mukaddes topraklar için canını vermekten asla perva etmeyen bir zafer yolcusu. Başka yok mu?"

Demin konuşanlardan biri yanındakinin kulağına:

"Bu adamı tanıyorum," diye fısıldadı, "zırdelidir."

"Anlamıştım zaten. Gönüllü çıkmak, üstelik Şatiyö'nün ayaklarına kapanmak akıllı işi değil."

"Yok mu?" dedi Şatiyö.

Ses çıkmadı.

"Gönüllü yok mu?"

Yine ses çıkmadı.

Döndü şövalyelerine.

"Şunların içinden güçlü kuvvetli iki bin kişi ayırın, gelmek istemeyeni sürüyün, kırbaçlayın. Domuzlar! Memleketlerini

bir öğün yemek kadar bile düşünmeyen yaban domuzları!”

Olanları kenardan seyreden iki kişi bakışarak gülüştüler. Biri ayağını sürüyor, öbürü kamburunun ağırlığı altında iki büklüm yürümeye çalışıyordu. Tut kaptan sakatlıkları sayesinde kurtulmuşlardı. Önce onları da kalabalığa sokmuşlardı, ama ilk elemelerde atılmışlardı. Hatta Kral naibi, köpürmüştü: “Bari kocakarı da getirin oldu olacak, bu ne rezillik yahu!” diye azarlamıştı subayları.

“Artık gitsek mi?” dedi topal olam. “Ne dersin Bilâl kardaşım?”

“Gidelim ya, burada duyabileceğiniz her şeyi duyduk, bir an evvel Sultan’ımıza ulaştıralım.”

Güldü ılık ılık:

“Şu yalancı kamburu daha fazla sırtımda taşıyamayacağım Osman kardaşım. Yalnız tedbirde kusur etmemek lâzım, şehir şimal çıkışındaki hurmalıkta buluşalım. Hadi, Allah muinimiz olsun.”

Yapma kamburunun altında iki büklüm uzaklaştı. Osman bir süre daha kaldı olduğu yerde. Mescid-i Aksa’nın üstündeki haçı düşündü. Kudüslü Hıristiyanlar bu haçın Hazret-i İsa’nın gerildiği haç olduğunu iddia ediyorlardı. Tabii Osman inanmıyordu. Hıristiyanların uydurdıkları gibi Hazret-i İsa çarmıhta öldürülmüş değil, Cenab-ı Hakkın inayetiyle göklere çekilmişti. Onun yerine, ona çok benzeyen birini öldürmüşlerdi. Üstelik bu adam Hazret-i İsa’ya ihanet eden adamdı, cezasını bir güzel çekmiş, Allah’ın adaleti tecelli etmişti.

“O haç ordan inmeli” dedi kendi kendine. “Mescid-i Aksa’nın üstünde yeniden ezan okunmak, tekbir şahlanmak, lâ-yığı budur.”

Oradan gözleri, ardından düşünceleri başka yana kaydı. Yeşil pancurlu evi aradı, ama bulunduğu yerden görünmüyordu Topal numarası yapmayı unutmadan biraz yürüdü, başka bir sokağa saptı, oradan bir başkasına. Gitti, yeşil pancurlu

evin karşısına çakıldı. Pencere kanatlarından yalnız biri açıktı, uzun uzun baktı, ama kumral başlı, titrek bakışlı kızı göremedi. Oysa ne kadar istiyordu. Görmek, vedalaşmak. Hadi, tebdil olduğundan düze düz “Ben gidiyorum, tekrar gelene kadar Allahâismarladık” diyemezdi, dese foyası açılır, Selâhaddin Eyyûbî’nin adamı olduğu anlaşılırdı; bu yüzden vedâlaşamazdı. Lâkin son bir defa görse de konuşmasa, şöyle uzaktan temâşa etse kâfi gelecekti. On gün kadar evvel karşılaşmışlardı. Yeşil pancurlu evin köşesinde dinelmiş, arkadaşı Bilâl’i bekliyordu. Birisinin önünde dikildiğini fark edince başını kaldırdı. Titrek bakışlar, ılık gülücükler sunuyordu. Konyak Suud Efendi’nin sihirli iksirleri sayesinde ağarmış sakalını sıvazlayarak gülüşüne mukabele etmişti. İlk ateş böyle düşmüştü yüreğine, gencecik yüreği tipi tip vurmıştu. Sonra canı sıkılmış, kendi kendini azarlamıştı: “Bre soysuz, bre kuldan utanmaz herif, el yerinde işe mi geldin, oynaşa mı? Anladık, gönül ferman dinlemez, velâkin irade gemine asılmak da mı yoktur? Sen Sultanından böyle mi gördün, böyle mi belledin, bre haylaz, bre yürekperest!”

Ne var ki, ertesi gün yine aynı yere gitmekten kendini alamadı. Yine kızı görmüş, üstelik yeşil pancurların arasından onu çağıran bir kadın sesi sayesinde adını da öğrenmişti. Sonya. Kızın adı bu idi, Sonya... “Allah’ın emriyle izdivaç etsem ona Fatma derim, Hatice derim, ya da nebileyim Zehra derim. Böyle güzelce isimler dururken herhalde Sonya münasip düşmez,” diye düşünmüştü. Kız farkında değildi elbet, aksakallı bir topalın sana gönlü aktı deseler ihtimal kahkahalardan boğulacak gibi olurdu veya üzüntüsünden bayılacak gibi; seve seve bir topal ihtiyar mı beni sevdi diyerekten... Nereden bilebilirdi ki, o topallık uydurma idi, ihtiyarlığın altında ise yirmi beş yaşın ak pak yüreği yamuluyordu. “Sonya” dedi içinden, “Sonya...” Sonra yüzünü buruşturdu. “Bu isim uymuyor bir türlü, Fatma demeli en iyisi. Fatma!”

Kızın kumral başını, pancurların gerisinde seçince kendi kendine söylenmeyi bıraktı. Yüreği hop vurdu, hop vurdu. Aksakalının gerisinde saklı yüzü kim bilir nasıl kızarmıştı, bereket fark edilmiyordu. Belli belirsiz bir işaret yaptı. Kendince veda ediyordu, ama kızın, hiçbir şeyin farkında olmadığından emindi. “Olsun. Bir gün Sultan’ımın bütün ordularıyla birlikte geleceğiz, ilk ağızda Mescid-i Aksa’nın sırtına vurulmuş haç şeklindeki yükü çan şeklindeki ağırlığı indireceğiz, şehri baştanbaşa ezanlarla, ilâhilerle süsleyeceğiz. On-dan sonra ilk fırsatta şu yeşil pancurlu evin kapısına gelip, kız bir zamanlar böyle iken böyle deyip, şu şimdiki halimi de noksansız anlatıp, Allah’ın emriyle, Peygamber efendimizin kavliyle.”

Arkadaşıyla sözleştiğini hatırlayınca hayal âleminde bir kopuş koptu, topal taklidi yapmak zorunda olduğunu bir unutuş unuttu, bir koşma tutturdu ki, o dakikada Şatiyö’nün adamları görseler; vay sen bizi aldattın, böyle koşabilen ihtiyarı hiç görmüşlüğümüz yok, düş bakalım önümüze, diyerekten dayatırlar, sürüye sürüye orduya katarlardı. Bereket ortalık hayli karışıkta ve Kudüs halkının çoğu orduyu geçirmeye gittiğinden sokaklar tenhaydı. Zaten Osmancık kısa süre sonra hatasını anladı ve tekrar belini büküp bacağını sürüklemeye koyuldu. Kendi kendini de azarladı yine: “Toy delikanlılar gibi aklını titrekle bakışlarda bırakıp nerelere gitmekte sin hay ah-mak Osman, bu nasıl tedbirsizliktir? Nasılsa yakında döneceksin, haçı indireceksin, çanı susturacaksın ve bu kızı da alacaksın, ötesi var mı?”

Bilse ki, titrekle bakışlı Sonya, şu anda İslâm ordusunu perişan etmeye yeminle giden Röno dö Şatiyö’nün kumandanlarından Herzel’in biricik kızıdır. Ve bilse ki, Şatiyö’nün bu kızda gözü vardır; onun hatırına babasını kumandan yapmıştır. Acaba yine böyle ümitlenir, sevdalanmaya cesaret edebilir miydi?

Arkadaşlarıyla buluşunca canının çok sıkkın olduğunu gördü.

“Beklettim seni kardaşım Bilâl,” dedi önüne bakarak, “kusura kalma. Aslında şahsi işlerimizi kulak ardı etmeliyiz ya...”

“İyi ama yiğit Osman, onu da sen demektesin, bunu da; kulak ardı etmeli miyiz, etmemeli miyiz?”

“Etmeliyiz etmeli.”

“İyi madem, etmeliyiz; lâkin söyler misin, bunca zamandır nerelerde gönül eğleştirmedesin? Yakalandın, başına bir iş açıldı diye ödüm ağzıma geldi. Bana kalırsa candaşından sakladıkların var.”

Sıkıntıyla kımıldadı Osman, anlatsa acaba kendisiyle alay eder miydi, küçümser miydi? Sultan emriyle gelmişliğine bakmadan, gönül işlerine bulaşman hiç yakışık alıyor mu, yolu azarlar mıydı? Yüzüne baktı, tatlı tatlı gülüyor, bir yandan da kamburunu sırtından çıkarmaya uğraşıyordu. Bir sürü çaput doldurmuştu sırtına, çıkar çıkar bitmiyordu. Gülüşünden cesaret kaptı. Anlatacaktı.

“Hani önünde buluştuğumuz yeşil pancurlu ev var ya! Seni bekler dururken...”

Kahkaha ile bulaştırıp sözünü kesti:

“Bir kız çıktı kapıya, sonra düştü önüne, bir bakış, bir gülüş derken gönlün akıverdi. Nasıl, bilebilmiş miyim?”

Kamburundan nihayet kurtulmayı başardığı için seviniyordu. Belini doğrultmuş, graç graç diye öttürmüştü.

Büyülü gözlerle baka kaldı Osman:

“Yahu, bütün bunları nasıl öğrendin?”

“Çok kolay, çünkü sen her gittiğimiz yerde hemen ne yapar yapar birine âşık olursun. Söylesene, ona ver, buna ver bitmez, kaç kalbin var senin?”

“Tabi ki bir tane.”

Bir kahkaha daha bıraktı:

“On tane bile desen inanırım. Hatırlayabildiğim kadarıy-

la, şimdiye değin, her gittiğimiz yerde kalbini bırakmış öyle dönmüştün. İskenderiye’de, Baalbek’de, Halep’de, şimdi de Kudüs’de. Şöyle bir görmek yetiyor da artıyor, âşık olman için, daha doğrusu kalbini emanet bırakman için. Doğrusu büyük kabiliyet.”

“Alay etmeye de bayılırsın, beni dinlemedin bile, bu sefer gerçekten de...”

“Kalbini bıraktın...”

“Evet, bıraktım. Ne yâni, masum masumcuk seviyorum, hepsi bu kadar, kötü bakmışlığım yok, Allah şahidimdir ki yok, sataşmışlığım da yok.”

“Hele denemeye kalkaydın da göreydin gününü, ikiye biçerlerdi.”

“Zerre perva edersem namertim! Kılıçtan korktuğum için değil, Allah’tan korktuğum için yan bakmam. Lâkin gönül bu, ferman dinlemiyor ki.”

“Hah işte, tam ulemadan biri gibi lâf ettin. Sakın bu sözü sana Konyalı Suud Efendi öğretmiş olmasın? Sakalını boyaya bularken bir yandan da fısıldamıştır”

“Yok, ondan öğrenmedim, sakalımı boyarken daha güzel şeyler anlattı. Meselâ dedi ki; kalb kırılmak için yaratılmamıştır, dedi. Sen ise durdun benim kalbimi kırıyorsun.”

“Kalbini mi? Hani Kudüs’te bırakmıştın?”

Öyle gürültülü bir kahkaha attı ki, kendisi bile ürktü. Etrafta birileri bulunabilir, bu neşeli sohbetin orta yerine kılıcıyla dalabilirdi. En azından gecikirlerdi. Zaten şimdiden konuşmaya dalmış, yeteri kadar gecikmişlerdi.

“Yürü bakalım Osman’ım gerçi o çapulcu sürüsü umduğumdan da yavaş gider, ama nemize lâzım, bir an önce Sultanımıza mülâki olup, görüp duyduklarımızı anlatalım, gerisi kendi bileceği iş. Vuralım derse vurur, basalım derse basar, duralım derse dururuz; kendi bilir gayri.”

Atlarını ücreti mukabili bir köylüye bırakmışlardı. Oraya

kadar çaresiz yürüyecek, sonra atlanacaklardı. Giderken Osman dayanamayarak merakını attı:

“Sonya’ya gönlümün aktığını nasıl öğrendin, söylemeyecek misin?”

“Vay ki vay, adını bilem bellemişsin kocca yiğit Osman, adını bilem! Sonya ha, Sonya. İyi, lâkin hatunun olacaksa kefare adı taşımamalı. Nereden öğrendiğime gelince, bir keresinde de yeşil pancurlu evin önünde birlikte durmuştuk. Ne bir keresi, iki kere tam. Gözlerin pancurlara çakılıydı. O bakışları bilirim yiğit kardaşım, sevdâyı gözlerden okumasını beceririm. Cenab-ı Allah herkese başka başka kabiliyetler ihsan eder, bize de böylesini vermiş işte, kudretinden sual olunmaz. Görür görmez anladım, dur hele dedim kendi kendime, bu oğlana bir işler oldu, ya ecinni taifesine çarpıldı ki, ecinni milletin gâvuruna çarpılmıştı kolay iflâh etmez insanı veya bir Kudüslü dilbere çarpıldı ki, o dahi kolay iflâh etmez, dedim, ikinci buluşmamızda kız dışarı çıktı, çıkmasıyla gözlerinin şavkı alev tuttu; tutmasıyla yüreğinin yağı tutuştu; bir şey anlatmakta idin o sıra, bütün şaşırdın, eveleme gevelemeye durdun. Tamam dedim, kendi kendime, ecinni taifesine değil de güzel yüzlü peri kızına çarpılmış dedim. Anladın mı şimdi?”

“Yamansın Billâh kardaşım, keşfine diyecek yok. Erliğine gelince, ona hiç diyecek yok. Kurban olayım, erliğine sığırım, bu iş aramızda kalsın. Arkadaşlara duyundun mu bittim. Gayri Sultanımın da kulağına bir giderse, hepten bittim. Aha, bu dünyanın bütün nimetleri haram olur, gırtlığıma dizilir, ölür giderim de boyunca günah içinde kalırsın.”

Gülüşe konuşa atlarını bıraktıkları göçmeni buldular. Hak ettiği ücreti verip atlarını aldılar. Bindiler, vurdular dörtнала...

Kanatlanıp uçtular, gittiler Sultan Selâhaddin’in karşısında yere diz koydular. Bilâl, Osman’dan bir yaş büyüktü, yirmi altısını sürüyordu. O başladı söze:

“Sultanım, emriniz üzere gittik, gördük ve Allah’ın izniyle geri döndük.”

Çadır fazla büyük değildi, sıradan kumandanların çadırı gibiydi. Zemin topraktı, etrafta süs namına hiçbir şey görül-müyordu. Sultan, gelişi güzel yere atılmış bir minderin üstü-ne bağdaş kurmuş, kardeşleri, büyük oğlu Melik Efdal, yeğeni Ferruh Şah ve kumandanları ila yanına dizilmişlerdi. Sükû-netle: “Hoş geldiniz” dedi. “Bakalım neler gördünüz?” Bilâl, birkaç cümle içinde özetledi gördüklerini ve kısıdan sözlerini tamamladı:

“Kudüs Kralı Budin, bir kale inşa etmek üzere Ürdün şeh-rine gitti. Kont bilmem ne Şatiyö ise kendi zırhlı çapulcuları ve Kudüs’ten topladığı yarı asker, yarı sivil gönülsüzleriyle üzeri-mize gelir. Cem’an dört bin kişi kadar.”

Sultan’ın yüzünde hiçbir şey yoktu. Memnun mu, üzgün mü anlaşılmıyordu. Meçhul bir baş işaretiyle yetindi:

“Gidebilirsiniz, ikinizden de Allah razı olsun, iyi haberlerle geldiniz.”

Sultanı ve maiyetini selâmlayarak çadırdan dışarı çıktılar. Hemen arkalarında Melik Efdal ve Sultan’ın yeğeni Ferruh Şah da çıktı. Henüz on altı yaşlarında idiler. Birlikte büyümüş, alışkanlıklarını birbirlerine bulaştırmışlardı. Birini tanımış ol-mak öbürünü tanımaya yetiyordu. İki bedene de aynı ruh, ay-nı karakter hâkimdi. İkisi de heyecanlıydılar.

“Sultan pederime amma da kısıdan anlattınız ha ağala-rım,” diye sokuldu Melik Efdal. “Küçük kardaşınıza azıcık da-ha tafsilât vermeyecek misiniz?”

Bilâl Osman’ın yüzüne bakarak göz kırptı.

“Nasıl?” diye fısladı. “Sultanımızın meraklı mahdumları-na ve dahi yeğenlerine Sonya hikâyesini anlatayım mı?”

“Kurban olduğum ağam, bitirme beni!”

“Hadi şimdilik kalsın bakalım.”

Melik Efdal’e döndü:

“Görmeyeli nasılsın bakalım, Sultanımın oğlu? Bakıyorum, ordu saflarına katıldın artık; sen de Ferruh Şah, istediğiniz oldu böylece, muharebeye can atıyordunuz.”

Ferruh Şah:

“Bırak bizi de, Kudüs’te gördüklerini anlat. Nasıl, çok büyük mü? Şu bizim Kahire kadar var mı?”

“Var ki Kahire’nin iki kat aşmış, bir gittiğin yere imkân yok bir daha gidemezsin; her bir yanını dolaşacağım desen günün yetmez.”

Melik Efdal duyduklarına inanamıyordu. Kahire’den de büyük şehir mi olurdu? Belli, Bilâl ağaları ağızlarının suyunu akıtmak için gördüklerini allayıp pulluyordu.

“Onca büyük şehir olmaz” dedi. “Kudüs dedikleri yer Kahire kadar bile yoktur, daha önce görenler anlattılardı.”

Bilâl sözlerini ispatlamak için Osman’dan yardım istedi:

“Aha şahidim size, anlatsana Osmancık, niye lâl kesildin. Hilâfım var mı söyle, iki Kahire büyüklüğünde değil mi?”

“Öyle,” dedi dalgın dalgın, “essah büyüktür.”

Kudüs denince yüreği hopluyor, evvela Mescid-i Aksa’nın tepesindeki haçı, sonra da yeşil pancurların gerisindeki titrek bakışları hayalliyordu. Birincisi beynini zonklatıyor, kızdırıyor, ikincisi yürek çarpıntısını hızlandırıyordu.

Bilâl muzip muzip gülümseyerek iki delikanlıya bir şeyler anlatmaya başlamıştı:

“Büyüğün de büyüğüdür Kudüs, gezmeylen bitesi gelmez. Bir de yeşil pancurlu evleri vardır, pancurların gerisinde... öh-hö...”

Arkadaşının sert bakışlarına yakalanınca öksürüğe vurdu işi, fakat delikanlılar öyle öksürük numarasıyla geçiştirileceklerden değildi.

“Sonra, sonra?” diye soruyorlardı bir ağızdan.

“Ne diyordum?”

“Yeşil pancurlu evler diyordun.”

İnkâra davrandı, Osman'ın bakışları iyice tehlide yöneldi.

"Yok yahu, pancur mancur demedim..."

"Uydurma, dedin işte! Söylesene, ne vardı pancurların gerisinde?"

"Ha... pancurların gerisinde. Hatırladım canım, hatırladım. Ne vardı değil mi? Ne olsun, ev sahipleri vardı elbet, bu kadarcığını da sivri aklınızla bulsanıza, bir de Sultanın oğlu ile yeğeni olacaksınız."

Osman rahat bir soluk aldı. Sırrını açacağını sanmış, korkmuştu. Yamuk yumuk gülümsedi.

* * *

Güneş, yirmi defa doğdu ve battı.

Yirminci batışın akabinde Sultan Selâhaddin'in ordusu bir haberle dalgalandı:

"Düşman geliyor!"

Haber Sultanın çadırına girdi, Sultan düşünceye bulaştı.

"Düşman geliyor," dedi memnun memnun. "Beklemekten kurtulacağız; ne dersiniz emirlerim, beylerim, gece karanlığında cenk etmek münasip düşer mi? Şöyle istişareye duralım ve Resulullah'ın sünnetini de ihya etmiş olalım."

"Pek münasip düşmez" dedi Emir Tuğtekin. "Şundan ki, İslâm askeri karanlıkta vuruşmaya pek alışık değildir. Oysa karşımızda Kont Şatiyö'nün demir adamları bulunacak, yürekleri her ne kadar serçe yüreği olsa da vücutlarının zırhı, bir de doğuştan beri savaşır olmanın alışkanlığı bizi zor durumlara düşürebilir. Bana kalırsa sabahı beklemek evlâdır derim."

Söylediği kadar vardı. Gerçekten de Şatiyö'nün çapulcu şövalyeleri her zaman zırhlıydılar. İslâm askerleri, onlarla her karşılaşmada kılıcı nerelerine indireceklerini şaşırır, bir canı korumak için bunca demir içine girmenin nasıl bir korkudan kaynaklandığını düşünürlerdi.

“İyi söylersin kardaşım Tuğtekin, lâkin unuttuğun bir husus var; biz bu serçe yürekli adamları vakti sırası eriştiğinde basmak, yıldırmak üzere gece akınları yapmak için serdengeçtiler yetiştirmişiz. Bu mücahitleri sabaha kadar dalgalar halinde üzerlerine salsak, biraz korkutsak, biraz taciz etsek, dinlenmelerine fırsat vermesek de sabah olunca umumi taarruzla zaferi garantilesek, tedbire muvafık düşmez mi?”

“Hemen taarruz edelim Sultan pederim, yeterince kuvvetliyiz, beklemeye lüzum yoktur.”

Kimisi kızgın, kimisi mütebessim Melik Efdal’a döndüler. Bu ilk seferiydi ve umumi taarruzda küçük bir müfrezeye kumanda edecekti. Heyecanını buna bağlıyorlar, lâkin büyükle-
rinin huzurunda pattadak söz söylemesini de edebe aykırı sayıyorlardı. Gözlerin üzerinde düğümlendiğini görünce Melik Efdal, bir pot kırdığını anlayıp kızardı, başını önüne indirdi.

“Affediniz” diye mırıldandı. “Büyüklerimin yanında bana söz düşmez.”

Sultan Selâhaddin hiçbir şey söylemedi oğluna, ne takdir etti ne tenkit, başını ağır ağır Melik Hüseyin’e döndürdü:

“Yiğit Hüseyin’i dinlemek isteriz, her vakit isabetli görüşler serdetmekle maruftur, bakalım ki, ne düşünmekte?”

Melik Hüseyin:

“En isabetli fikir sultanımdan geldi. Gece baskını için hazırlanmış mücahitleri dalgalar halinde küffar üstüne sevk etmek fikri yerinde. Düşmanın maneviyatını da bozar. Velâkin, Sultanım, merakımı mucip oldu, mazur görülürse sormak murad ederim; bu mücahidanı nerede, ne zaman hazırladınız? Hemen her zaman yanınızda bulunduğum halde haberim olmamıştı.”

“Bizim dahi yeni haberimiz oldu Melik Hüseyin. Meğerkim, memleketin asayiş meselesini yoluna koysun diye geride bir müddet bırakıp sefere sokmadığımız karındaşımız Emir Adil, bir yandan asayişini yoluna korken, diğer yandan da gönül-

lû toplayıp bu iş için hazırlamış. Cem'an dört yüz babayığit, ama her biri karanlıkta on, belki yirmi kâfirle vuruşabilecek vaziyette. Allah, Emir Adil karındaşımızdan razı olsun, verebilecek başkaca bir mükâfatımız yok; gayretlerinin mükâfatını Allah isterse cennetine koyarak verir, duamız budur."

Emir Adil, köşesine büzülmüş, takdirkâr sözlerin ve bakışların tesiriyle yüzü al al olmuştu.

"Vazifemi yaptım," diyebilirdi.

Sonra birden dirildi, sesini yükselterek:

"Takdirlerinize kapılıp gurur felâketine yakananmaktan Allah'a sığınırım. Mademki cihat sevabından mahrum kalmışız, karınca kararınca birkaç mücahid hazırlayalım da bari başka yoldan sevaba nail olalım, diye düşünmüştük. Ne yapmışsak, sizin takdirlerinizi kazanmak için değil, sırf Allah rızasını tahsil için, İslâm dinine hizmet için yapmışız. Eğer ille de takdir sunulacaksa; çocuklarını ellerinden tutup kapıma getiren ve 'Al biricik oğlumu muharebe sanatını öğret, dinine, milletine hizmet yolunu göster' diyen Müslüman anaları, yaşlı babaları takdir edin. Asker topladığımızı duyunca koyunları ahıra soktuğu gibi önüme düşen çobanları takdir edin. Bu iş için yaşınız küçük dediğimde gözlerini sel sel yaşa boğan, Dine hizmetin de yaşı mı olur?" diye dövünen ve ille kabul etmem için yakan on iki yaşlarında çocukları takdir edin. 'Henüz yaşıyorum, yaşadığım için de hizmetle mükellefim' deyip gece baskıncısı olmaya talip olan, yüz on yaşında dedeyi takdir edin..."

Birden ağlamaya başladı. Kesik kesik:

"Bunları tanıdıktan sonra yaptıklarımın hiç olduğunu anladım. Aynı şevki, aynı ihlâsı, aynı coşkunluğu taşıyıp taşımadığımı uzun uzun düşündüm. Gördüm ki, muharebe ile ünsiyet etmişim, âdeta cihadı meslek edinmişim. Haniyse içindeki ulvî mânâyı unutmadayım, ön plâna Allah kelimam yaymak yerine, falan küffarı yenmek geçmiş; İlâ-yı Kelimetullah aşkı, felan kâfiri rezil etme aşkının gerisinde kalmış. Tövbe ettim,

Nasuh üzre tövbe ettim. Farkında olmadan düştüğüm gaflet kuyusu az daha beni yutuyordu. Meğerki beldelerimizde ne cevherler varmış, yüreği din aşkıyla tutuşan ne analar, babalar, evlatlar varmış.”

Sildi gözlerini, toparlandı:

“Tekrar muharebeleri birer vasıta olarak görmeme bu hadise vesile oldu. Hedef İlä-yı Kelimetullah, hedef İslâm ittihadı, hedef İlähî adaleti bütün insanlara ulaştırmak. Bunlar muharebe ile gerçekleşecekse muharebe meşrudur; yok, sulh ile gerçekleşecekse sulh evlâdır. Allah şahittir, hiçbir zaman ilk taarruz eden biz olmamışız. Taarruz edilmiştir, karşılık vermişiz, yani muharebeye icbar edilmişiz; şimdi yine öyle, Askalan'da arkadan vurmalarına mukabele eyleriz. Geldiler, karşımıza dikildiler; ezip geçmeliyiz. Varmalıyız, yıllardır kan ağlayan Kudüs'ü kurtarmalıyız. Mescid-i Aksa'nın üstündeki haçı, çanı indirmeliyiz. Mukaddes beldeleri tekrar manevi havasına, öz ruhuna kavuşturmalıyız. Bu en kudsî yoldur. Şimdilik bu yolu tıkamış gibi duran Şatiyö'nün demir adamlarını eritmeli, yolu açmalı. Vakit kaybetmeden, yatsıyı kılar kılmaz düşmeli başına. Söyleyeceklerim bunlardan ibarettir, zaten çokça konuştum.”

Emir Adil'i tanıyanlar, bu kadar çok konuşmasına hayret etmiş gibiydiler. Bildikleri kadarıyla Emir Adil, lâf yapmaktan hazzetmez, iş yapmaya talip olurdu. Gece baskıncılarını hazırlarken karşılaştığı hadiseler, ona fazlaca tesir etmiş olacaktı. Hakkı da yok değildi. Çoğunluk kendini tutamamış, melik Adil ağlarken onunla birlikte gözyaşlarını salıvermişlerdi. Ruhundaki çırpınmaları ustaca saklamasını bilen Sultan Selâhaddin dahi gözlerini oğuşturma bahanesiyle gözlerinin nemini kurutuyordu.

“Hak yolu bir kere daha işaretledin Adil karındaşım,” diye konuştu neden sonra. “Kimin yüreğinde sırf zafer kazanmak için muharebe etmek yatıyorsa hemen yüreğinden söksün, at-

sın. Karındaşıımızın dediği gibi muharebe, İlâ-yı Kelimetullah için vasıtaadır. Biz şanın, şöretin ardında değiliz. Allah bilir, sultanlığı da isteyerek almadık, talip olmadığımız halde geldi. Gelmişken Allah yolunda istimal etmeye çalışırız. Yanlışımız olursa sözünüzle, yetmezse kılıcınızla doğruya çağırın; sapar da gelmemeye direnirsek dilediğinizi yapın, ama yapacaklarınızda dinimizin ölçüleri hâkim bulunsun. Birisini hatadan çevirmek için hataya düşmek, affedilir şey değildir. Haydi, Emir Adil karındaşım, anamın gözbebeği haydi, al mücahitlerini, sabaha kadar düşmanı perişan eyle. Yolun açık, Cenab-ı Allah muinin olsun.”

Emir Adil kalktı, önce Sultanla sonra diğerleriyle kucaklaştı, helallaştı, dua talep ederek dışarı çıktı. Çıkar çıkmaz da iki gölgenin ortasına düştü.

Bunlardan birini tanıdı:

“Ne istersin Bilâl?”

“Sağlığını, Sultanımın kardaşı. Düşman hatlarına kadar gittik de arkadaşım, şöyle bir göz attık da; düşündük ki, bir delile ihtiyacınız vardır. Kont serkeşinin çadırını dahi keşfetmişliğimiz işinize yarar belki.”

Karanlıkta yüzünü seçmeye çalıştı, düşman karargâhına onca yakın gitmek olacak şey değildi. Fakat karşısında duran Bilâl’di. Nice olamazları olabilir hale getirmiş, yamanın da yamanı Bilâl.

“Yâni şu arkadaşınla Şatiyö’nün çadırına sokuldun, belki de konuştuklarını duydun, öyle mi?”

“Şu arkadaşımı küçümserse Emir Adilim, yüz yürekli bir yiğittir. Yüreğinin her birini bir başka yerde bırakmışlığı bir yana...”

Osman kızgınca öksürdü, yine arkadaşının gevezeliği tutmuştu. Öksürmesine filan aldırmadan devam ediyordu:

“...bir yana, hepten akıldır ve cesarettir. Onunla değil Şatiyö’nün çadırı kıyısına, Kudüs Kralının taç giyme merasimi-

ne bile katılmışlığımız vardır. Dahası Kudüs'te yeşil pancurlu evin önünde beklemişliğimiz vardır."

Emir Adil pek bir şey anlayamamıştı.

"Yine gevezelenmeye durdun Bilâl" dedi. "Bu huyunu ne zaman bırakacaksın?"

"Kusurumu bağışlayın Emir Adilim, gevezelenmem keyfimden ötürü. Biraz sonra Şatiyö serkeşinin üstüne düşeceği-mizi düşündükçe çocuklaşıyorum."

"Şatiyö serkeşinin mi? Üstüne mi? Sen ne demektesin, hay koca geveze? O işi siz değil, gece baskıncısı mücahitler yapacak."

"Evet, öyle olacak. Öyle olmasına öyle olacak, ama bir dile ihtiyacımız yok mu? Düşman karargâhını avucunun içi gibi bilen iki kardaşa iş düşmez mi? Atlar nerelerdedir, pusatlar nerededir, kalabalık hangi cihettedir, Şatiyö'nün çadırı kandedir bilen iki dosta, essahtan ihtiyacınız yok mu?"

Emir Adil güldü:

"Olur olmaz yerde gevezelenip her şeyi berbat etmen işime yaramaz. En iyisi yatsıyı kıl ve yat, hasretini sabah açınca giderirsin."

"Gurban olduğumun Emir Adili, uyuyamam ki! Karabasan çökmüş gibi sabaha kadar kıvranır dururum. Meded gurban olduğum, meded! Bir yol kabul eyle; ağzımı açmayacağıma tövbe istersen tövbe edeyim, yemin dersen yemin."

Bunca yanmışlığı geri tepemezdi. Üstelik karargâhı bilen birine de gerçekten ihtiyacı vardı. Daha fazla direnmedi: "Hadi, gelin bakalım ardım sıra, yemin memin de lâzım gelmez. Söz versen yeter."

"Söz" dedi sevinçle, "yiğit sözü sana, ağzımı dahi açmaya-çağım."

Osman için için gülerek Bilâl'i dürttü:

"Be hey! Ağzını açmadan karargâhı nasıl tarif edeceksin?"

"Sus, karıştırma. Hele karargâha varalım da..."

Emir Adil'in arkasından seğırttiler.

Önce yatsı namazını kıldılar.

Sonra yüzer kişilik dört grup hazırladılar.

Birinci grup, süratle gidip karargâhı vuracak, karıştırabil-diği kadar karıştıracak; hemen yüzgeri edecekti.

Döner dönmez ikinci grup harekete geçecek, düşmanın şaşkınlığından faydalanıp ortalığı kavuracaktı.

Ardından üçüncü grup, dördüncü grup...

Sabaha kadar dalga dalga yuvarlanacaklar, ellerinden gel-diğince düşmanı tedirgin edecekler, uyutmayacaklardı.

Emir Adil atına bindikten sonra:

"Esir almaya filan kalkışmayasınız" diye tembihledi. "Vazi-femiz nizamî muharebe değil, unutmayın. Adam telef etmeye de ehemmiyet vermeyin, fazla gürültü çıkarın, çokça bağırın, yapabilirsiniz bazı çadırları da ateşe verin. Haydi, Allah mu-inimiz olsun!"

Sessiz sessiz tekrarladılar:

"Allah muinimiz olsun!"

Sultan Selâhaddin, çadırın kapısına çıkmıştı. Ellerini se-maya açtı, dudaklarını kımıldattı:

"Allah muininiz olsun kardaşlarım."

En önde Emir Adil gidiyordu. Bir yanında Bilâl, bir yanın-da Osman vardı. Yarı yolda:

"E... Bilâl," dedi, "nöbetçilerden ne haber?"

Bilâl ağzını bile açmadı.

"Söylesene be adam, nöbetçiler nerde dedim, yolumuz doğru mu?"

Yine ağzını açmadı.

"Uyuyor mu ne?" dedi Osman'a dönüp.

"Uyumuyor da Emir Adilim, hani söz vermişti ya, ağzını açmamaya, söz vermişti ya hani, bu yüzden..."

"Vay ki!" diye güldü Emir Adil. "Canım nazlanma, o sözün gevezelenmemek üzereydi, şimdi konuşman lâzımdır."

Bilâl kıkır kıkır güldü: “Eh ruhsat çıktığına göre konuşabilirim, az daha dursam çat edecek, ortadan yarılacaktım. Yol boyu iki yerde nöbetçi var, birini Osman kardığım haklarken diğeri fakir haklar, rahatça geçersiniz?”

“Becerebilir misiniz?”

Emir Adil’e biraz kızgınca baktı:

“Şimdi kırıldım işte Emir Adilim, becerebilmek ne demek? Bunu hiç düşünmem, yalnız becermem icap ettiğini düşünürüm; üst yanı Allah’ın takdiridir. Şimdi destur çıktıysa gidelim, hayli yaklaşmışız.”

“Peki, gidin bakalım. Yolun açıldığını nasıl anlayacağız, siz geri dönünce mi?”

“Yo, bir guguk kuşu ötüşünü duyunca, anlayın ki, yol açılmıştır.”

“Ama bu mevsimler guguk kuşu olmaz ki. Hele de gece!”

“İyi ya işte. Baykuşu taklit edip işi karıştırmak hesabıma gelmez. Bakarsınız, bizden önce davranıp münasebetsiz bir baykuş ötüvermiş, siz de kanıp yol açık diye yürümüşsünüz; ne olur o zaman? Guguk kuşu gibi ötmeliyiz, mevsimsiz oluşt daha iyi. Zaten bunun için seçtim, sesleri karıştırmayasınız diye. Yine gevezelendim öyle ya, neyse, Allah’a emanet olun Emir Adilim.”

“Siz de” dedi şaşkınca. Bu deli-dolu gezezenin sandığından da akıllı olduğunu düşünüyordu. Boşuna mı sultanın sonsuz itimadını kazanmıştı. Her boyaya girmekte üzerine yoktu. İkisinin de çokça marifeti, dillere destandı.

Karanlıkta kaybolana kadar baktı arkalarından.

“Meziyetleri yanında bu gevezeliği neyin nesi hey Allah’ım?” diye söylendi. Sonra, “Tevekkeli değil her güzelin bir kusuru olur denmiş; Bilâl’in tek kusuru gevezeliğinde, eh, doğrusu yakışıyor da.”

Onunla içli dışlı idiler. Yıllar önce bir seferde arkadaş olmuşlardı. İkisinin de ilk seferiydi. Sultan Nureddin’in kuman-

dasında Şam'a yürüyorlardı. Yol boyu hiç ayrılmamış, nasıl sa-
vaşacaklarını anlatıp durmuşlardı. Isınmışlardı birbirlerine,
sevmişlerdi. Muharebe içinde bile yan yana olmuşlar, kahra-
manlıkta yarışmışlardı. Bilâl bir yandan kılıç sallıyor, bir yan-
dan gevezeleşiyordu. Rakipleriyle alay ede ede bir kılıç oynat-
ması vardı ki, vezir Şirkuh'un bile dikkatini çekmiş, zaferden
sonra kucaklayıp gözlerinden öpmüştü. Ondan sonra kâh ay-
rılmışlar, kâh birleşmişlerdi. Beraber iştirak ettikleri seferler
sayıya vurulası değildi. Doğrusu, yaman insandı Bilâl, arkada-
şı da onun kadar yaman olmalıydı. Yoksa tek başına bulunma-
yı tercih ederdi. İyi tanırdı Bilâl'i, öyle her önüne çıkacak yi-
ğidi kendine arkadaş yapıcılardan değildi. Huyu huyuna denk
olanını isterdi, bileğine dayanabilenini isterdi, yeri geldiğinde,
can verebilenini isterdi. Bu Osmancık mutlaka böylesiydi, Bi-
lâl gibi yamandı mutlaka.

Guguk kuşu sesini duyunca başını dikti, düşüncelerine ara
verdi.

Bir daha öttü guguk kuşu.

Yakınındakilerden biri:

"Fesübhanallah" dedi, "bu vakitler guguk kuşu öter miydi?
Fesübhanallah!"

Gülümseyerek birliğini harekete geçirdi.

* * *

Trablusşam Kontu Röno dö Şatiyö, sofracıbaşısını çadırına ça-
ğırmış, yatmadan önce yemek istediği şeylerin listesini hazır-
latıyordu. Liste tamamlanıp da, kim bilir, kaçınıcı defa Kontun
pisboğazlığına şaşarak çadırdan çıkmaya hazırlanan sofracı-
başayı durdurdu:

"Ha" dedi, "meşhur Acem havyan ile bir şişe İspanya şara-
bını da ilâve et listeye. Gece acıkabilirim."

"Azıcık da zehir karıştırmalı," diye düşünerek eşiği geçti
sofracıbaşı.

Hep düşünürdü ya, bir türlü yapamazdı. Korkar, anlaşılması halinde başına gelecekleri aklından geçirip ürperirdi. Mutlaka Şatiyö'nün Müslüman esirlere yaptığını yaparlardı kendisine de. Ayaklarından bir ağaca sallandırırılar, keskin nişancılar karşısına geçer, ayaklarının ucundan başlayarak bütün vücudunu hedef tahtası gibi kullanırlardı. Bögüre bögüre can verirdi. Ani ölümden pek korkmuyordu da, böylesinden nefret ediyordu. Bir uğultuya karışan feryatlar, düşüncelerini parçaladı. Biri şiddetle çarptı, yere yuvarlandı.

"Allahın cezası!" diye bağırırdı.

Liste elinden fırlamış, rüzgâra kapılıp karanlığa karışmıştı. Kendisine çarpanı yakalasa gözünü kırpmadan fırına sürer, keçi eti isteyen Şatiyö'nün önüne tabak içinde çıkarırdı. "Al, listeyi kaybetmeme sebep olan budur, lezzetine bak!" diyerekten.

Çıglıklar kılıç şakırtılarına bulanınca listeyi filan unuttu. "Vay be?" dedi, "dünya yıkılıyor galiba?"

Şatiyö'nün çadırına doğru baktı. Don gömlek dışarı uğramıştı. Bas bas bağılıyor, zırhını sırtına geçirmeye uğraşanları tekmiliyordu:

"Atımı dedim, hayvan herifler, atımı getirsenize!"

Yarım yamalak da olsa zırhını sırtına geçirebildiler, atını da getirdiler. Koca göbeğini ikinci sıçrayışta ancak hayvanın üstüne alabildi. Sofracıbaşı sıırım sıırım sıırttı.

"Gece yarıları kalkıp tıknırsa böyle varil gibi olur insan, domuza döner, Şatiyö gibi bir domuza."

Çadırlar arasına yabancı atlılar düşüp anlamadığı dilden naralar atılınca korktu, bir kıyıya sindi. İyi ki, gelmişlerdi, yoksa listeyi kaybettiği için Şatiyö'den çekeceği vardı. Şimdi mazeret hazır. "Ne yapalım" diyecekti, "baskıncılardan biri atını üstüme sürdü. Baktım can pazarındayım, herife saldırdım, saldırırken de listeyi elimden uçurdum."

Acemi Franklarla Kont Şatiyö'nün şövalyeleri ilk ağızda birbirine girmiş, kılıç kılıca gelmişlerdi. Yanlışlığı fark edene

kadar hayli telefât verdiler. Toparlanıp kumandanların etrafına biriktirildi ve dizi halinde yürüyüşe geçtiler. Ama karşılarda kimse kalmamıştı. Şatiyö şaşkın şaşkın bakmıyor, karanlığın ortasında düşman arıyordu.

“Cin mi bunlar, insan mı? Bunca yılın şövalyesiyim, şu kadar vuruşmuşluğum vardır heriflerle, gece muharebesine kalkıştıklarını ilktir görüyorum. Sakın bunlar Selâhaddin’in askerlerinden başkaları olmasın.”

“Kim olabilir?” diye sordu kumandan Herzel.

Ters ters söylendi Şatiyö:

“Bana ne soruyorsun? Gidip öğrensene ya.”

Ürktü adam:

“Be... ben mi?”

“Yok ben! Kumandan diye ordumuza aldık, besledik, büyüttük; tehlike çanları çalınca, ben mi diyorsun. Hadi, birkaç kişi al ve takip et.”

“İyi ama Kontum, aziz Kontum, kimse yok ki! Etraf bir ölü kadar sessiz. Kimi takip edeceğim?”

Doğru söylüyordu. Gerçekten de etraf bir ölü kadar sessizdi. Az önceki cehennem gürültü, mutlak sessizliğe dönüşmüştü. Kimsecikler de görülmüyordu.

“Yanıyoooooor! Çadırlarımız yanıyoooooor!”

Şatiyö, bakınca, karargâhta yer yer parlayan kırmızılıkları görüp küfretti.

“Geri dönün!” diye bağırdı, “hepiniz geri dönün!”

Hızla döndüler. İki saate yakın uğraşıp yangını söndürdüler. Tam istirahate çekilmeye hazırlanıyorlardı ki...

“Baskın! Yeni bir baskın!”

Atlılar bir anda karargâha düştüler yine, kırdılar geçirdiler. Birkaç çadır daha tutuşturdular. Ve geldikleri kadar süratle çekilip gittiler. Şatiyö yatağından kalkıp zırhını giyene kadar; birkaç hamlede atına binip yorgun ve şaşkın adamlarını toparlayana kadar kılıç çekecek kimse kalmadı etrafta.

“Şeytan soylular!” diye tısladı, “canlarına okumak boynuma borç oldu. Hazırlanın, gidiyoruz!” “Nereye?” dedi kumandan Herzel, “asker karanlıktan hazzetmez, üstelik hedefi dahi bilmiyoruz.”

“Gidiyoruz dedim ya Herzel, soytarılar kralı, gidiyoruz dedim ya, askerin ne düşündüğünü söyleyecek bir sen mi kaldın? Kızının hatırına bunca beslediğim yetti seni, aptallığına bakmayıp kumandan yaptığım yetti seni, hadi defol, gözüme görünme!”

“Demek böyle ha Kont! Aziz Kont, Herzel’i kızının hatırına kumandan yapmışsın ha! Paralarım da o kızı yine sana vermem, duydun mu Şatiyö, sana yine vermem dedim. Senin gibi dostum olacağına Sultan Selâhaddin gibi düşmanım olsun Şatiyö, gidiyorum.”

Sürdü atını, ama kendi karargâhlarına değil, ileriye İslâm askerlerinin bulundukları yere doğru.

“Delirmiş” dedi Şatiyö, “durdurun şunu!”

“Durmazsa?”

Hiç düşünmedi:

“Öldürün!”

Dört kişi fırladı arkasından ve dört dakika sonra sürüye sürüye getirdiler.

“Durmadı!”

“Pekâlâ, hadi geri dönelim.”

“Dönecektik de gitmeyelim diyen Herzel’i niçin öldürttü? Bu Şatiyö kocadıkça çekilmezleşiyor, aksileşiyor. Herzel’in kızı Sonya’ya gördüklerimi anlatmazsam yuh olsun bana da. Zor alırsın Sonya’yı. Şatiyö, ihtiyar keçî, zor alırsın tazeyi!”

Sabaha kadar iki dalga daha kasıp kavurdu karargâhı. Hele sonuncusu en yorgun, en bitkin anlarına geldiğinden tam tamına rezil oldular. Şatiyö boş yere hırçınlaştı, sağa sola emirler yağdırdı, ama kimsede parmağını kıvılcatacak tâkat kalmamıştı. Dahası, her baskında hedef tayin edemediklerinden bir-

birlerini giriyor, karanlıkta uzun zaman birbirlerinin canına okuyorlardı. Neden sonra farkına varınca hayıflanıyorlardı, ama en aşağı iki yüz, üç yüz ölüye mal oluyordu. Sabaha kadar ordunun hemen hemen üçte biri gitmişti. Kalanı da son derece yorgundu. Yol yorgunluğu üstüne binen baskınlar, kimsede can bırakmamıştı. Kumandanlardan bazıları geri çekilmek ve toparlanmak fikrinde idiler, ama baskınlar yüzünden besbetter hınçlanan Kont Şatıyö, teklifi kabule yanaşmadı. Göbeğini hoplata hoplata burada kalacaklarını, saf tutacaklarını ve intikam alacaklarını söyledi.

Gün açtı.

Açmasıyla, Selâhaddin Eyyûbî ordusunu hazırladı. Gece baskınlarına iştirak edenlerin taarruza katılmasını yasaklamıştı. Bu yüzden Bilâl'le Osman, kıyıya çömelmişler, ikisinin de ellerinde birer değnek, toprağı eşelemeye, kara kara düşünmeye koyulmuşlardı.

Osman:

"Gidip Sultana söyleyelim" dedi yanık yanık. "Diyelim ki, biz gece baskıncılarından değiliz, sâdece yol göstermek için katıldık. Doğrusu da budur, hadi evvelâ Emir Adil'e söyleyelim, eminim bizi anlar."

"Hadi bakalım, denemedik bir bu yol kaldı."

Emir Adil karşısında iki arkadaşı görünce kollarını açtı:

"Hele hele, gelin sizi bir kucaklayayım kardaşlarım, yaman kardaşlarım. Akınların dördüne de katıldığınız halde hâlâ ayakta bulunmanız neyin nesi?"

Kucaklaştılar.

"Yüzünüzden düşen bin parça, belli ki, dertlisiniz. Deyin hele, neymiş sizi böyle küstüren, bilelim."

Osman, Bilâl'e baktı, "söylesene" der gibilerden.

"Şey" diye başladı Bilâl. "Hani Sultanımın emri can baş üstüne deriz, deriz velâkin, bu emir gece akmaları için mi, gece akınına iştirak etmiş herkes için mi? Bir sarahat yok."

“Anlaşıldı, siz de benim gibi hücumla katılmaya yol arıyorsunuz. Boşuna yorulmayasınız diye söylüyorum o yol tıkanmıştır kardaşlarım. Sizden önce ben düştüm Sultan karındaşımın önüne, dil döktüm, gevezelik bile ettim, lâkin dinletemedim. Güldü, omuzumu okşadı, sağol dedi. Sizin gibiler yanımda olduğu müddetçe Allahın izniyle dünyaya meydan okurum, dedi. Demesine bunları dedi, ama ruhsat da vermedi. Yorgunmuşuz dinlenmeliymişiz.”

“Ben yorgun morgun değilim!” diye atıldı Osman. “Billahi günlerce uyumuş dinlenmiş gibiyim.”

“Ne çare, emir emirdir ve ululemre itaat vardır.”

“Yani şuracıkta oturup seyredeceğiz ha! Billahi kanıma dokunur, çocukluk arkadaşım Emir Adil, kanıma dokunuyor Sultanımın kardaşı.”

“Al benden de” diye perçinledi Osman. “Kendimi birden kocamış hissediyorum. İçimde de öyle bir sıkıntı var ki, sormayın gitsin.”

Bilâl düşünce düşünce bir teklif attı:

“Bak ne diyeceğim, Sultanımın karındaşına? Diyeceğim ki, gece baskıncıları arasında bizi tanıyan bilen yoktur, bir sen bir Allah. Hani diyeceğim ki, varsam karışsam hücumla, sen de söylemesen kimseye, ha?”

“Sorulmamış söylemem. Lâkin denirse ki, gel ey Adil, şu orduda gece baskınına çıkanlardan kimse var mıdır? Tutar kuşağınızdan çıkarırım, haberiniz olsun.”

“Eh, bu kadar bile denemeye değer, yalnız sorulmadıkça oyun bozmacılık yok, anlaştık mı?”

“Anlaştık, hadi uğurunuz açık olsun. Varın bakalım, ben dahi bir yolunu bulabilirsem, şöyle tedbili kıyafetle filan... Bulursam erişeceğim ardınızdan.”

Sultan çadırdan çıkmıştı, tekbir sesleri daha bir coşkun yayılıyor şimdi. Adeta yer yerinden oynuyor, ağaçlar ve tozlar gazilerle birlikte tekbir alıyordu.

Üçü birden o tarafa yürüdüler.

“Sultan ne düşünüyor dersin?”

“Bilmem” dedi Emir Adil. “Ne düşündüğünü yüzünden anlamak imkânsız. Çocukluğundan beri böyledir, renk vermez. En tasalı zamanında gülmeyi, en neşeli anında buruk durmayı becerir.”

Birden asker dalgalanmaya başladı, ön sıra bütün bozuldu; düz iken yuvarlaklaştı.

“Şimdi göremezsin!” dedi hırçın bir asker sesi, “sırası değil şimdi nine.”

Askerin “nine” dediği kimse yürekli olmalıydı. Sesini hidetle köpürtüp bağıırıyordu:

“Göreceğim, Sultanı göreceğim! Hele mâni olmaya kalkın da bakın!”

Emir Adil havada çırpınan çatal bir sopa fark etti. “Hele yaklaşalım” dedi, “bakalım ne olmaktadır?” Yaklaştılar iyiden iyiye. Bağırıp çağıran yaşlı bir kadındı. Yüzü buruş buruştu ama gözlerinde taze bir öfkenin gencecik alevi tutuşuyordu. Bir yandan bağırırken çatal sopasını iki yana savuruyor, kendine yol açmaya çalışıyordu.

“Göreceğim!” diye de çağlıyordu. “Sultanımı göreceğim, bakalım ki nice Sultan’dır.”

Selâhaddin Eyyûbî durumu fark edince emretti:

“Bırakınız gelsin.”

Yaşlı kadın gitti, tam Sultanın karşısında durdu. Sopasını havaya kaldırıp göz gezdirdi: “Sultan hanginiz?”

“Benim” dedi Selâhaddin, “bir dileğin mi vardı, ninem?”

Dikedik yüzüne baktı Sultanın:

“Daha koca biriyle karşılaşacağımı umuyordum, ama neyse, genç de olsan halden anlamaklığın lâzım, yoksa milletin başına sultan diye konmazdın.”

“Milletin başına konmuşluğumuz yok ninem” dedi Selâhaddin. “Biz milletin hizmetkârıyız, böyle belleriz.”

“Senin nasıl bellediğin umurumda mıydı sanki? Sultan isen sultanlığını doğru düzgün yap.”

Etraftakiler ürperdiler, ihtiyarın sözleri elindeki değnek kadar eğri büğrü geldi çoğuna. Sultana baktılar, yüzünde ne kızgınlık vardı, ne küçümseyiş.

“Doğru düzgün yaptığımızı sanırsız” dedi, eğriliğimiz varsa yüzümüze söylensin.”

“Ya! Zaten bunun için buradayım, yüzüne söylemek için. Ben fukara bir kadını. Bakacak, edecek kimsem yok. Hem hep iki keçim var, arada süt felan satar kör boğazımın ihtiyaçlarını karşılarım. Ömrüm, sultanların ömrüne duâ etmekle geçti. Hoş, hiç birisinin yüzünü görmedim ya, olsun, görmenden de duâ edilir. İlk senin yüzünü görmekteyim, görüp de sevmek istemekteyim, velâkin niçin askerine sahip olamıyorsun? Olamayacaktın da niçin sultanlığa sıvanıyorsun?”

Selâhaddin Eyyûbi sarsıldı, sarsıldığını yanındakiler de fark edip hayrete düştüler. Ne yaman tepkiydi ki, hislerini açığa vurmamakla tanınmış Sultan iradesiz kalıyordu.

“Ninem, derdin nedir senin?”

“Daha ne olsun! Geçen gün askerlerinden biri köye geldi, benden süt istedi, ücreti budur diye iki para verdi. İşte parası!”

Entarisinin sağ cebine daldırdı elini, avuçlayıp çekti, Sultan’ın yüzüne doğru kaldırdı avucunu, açtı:

“Gör sen de, iki para var. Ben fiyat miyat bilmem, sattığım sütün ücreti buysa budur dedim. Fakat dün bir başka askerin geldi, aynen birinci askere verdiğim kadar süt aldı benden, çıkardı beş para verdi. ‘Oğul fazlaca verdin’ dedim. ‘Hayır’ dedi. ‘fazla değil’ aldığının ücreti bu kadar.”

Tekrar soktu elini öbür cebine, tuttu çıkardı beş parayı Sultana gösterdi:

“İşte de ikinci askerinin verdiği. Şimdi Sultanım, birinci askerin neden benim hakkımı gasp eder? Onlara hak nedir, hukuk nedir öğretilmemiş mi? Kul hakkının affolunmayaca-

ğı söylenmemiş mi? Şimdi şikâyet etmekteyim, bir tamam da hakkımı istemekteyim. Bir tamah belleme sakın, yanılsın. Birincisi, asker oğlumun kul hakkıyılan âhirete gitmesine gönlüm razı değil. İkincisi, Sultanımın böyle askerle sefere çıkmasına yüreğim elvermez. Maruzatım bu kadardır, hükmü bekliyorum.”

Sultan bir süre düşündü. Hemen taarruza geçilmesi lâzımdı. İşi geciktirmek kötü sonuçlar doğurabilirdi.

“Sağol ninem” dedi, “beni ikaz ettin. Şimdi izin ver muharebe meydanına at koparalım. Allah’ın izniyle. Yarın gel, borçlu askeri birlikte bulup davayı halledelim.”

“Olmaaz!” diye uzattı yaşlı kadın, “bunca yolu bir daha tepemem, hakkımı şimdi isterim, hemen!”

“Nine, muharebe meydanına...”

“Baksana sen? Benim iki parama güvenerekten mi muharebeye çıkıyorsun? Unutma ki, bu kuruşların hesabı mahşerde senden dahi sorulacak.”

Sopasını çevirip askerleri işaretledi:

“Şuncağızların çobanı değil misin, elbet hesabın bir kısmı da senden sorulacak. Hakkımı şimdi istiyorum.”

Köz düştü içine Sultan’ın, istese nineyi oracıkta param parça ettirebilirdi, istese sürüye sürüye köyüne gönderebilirdi. İstese koyabilirdi, her şey yapabilirdi. Ama isteyemezdi. Dosdoğru söylüyordu, biraz pervasız ve acı da olsa doğruydı. Haklıydı. Ya muharebede şehit düşerse? O takdirde ihtiyarın hakkını kim arayacaktı? Daha mühimi, söylediği gibi, o hakkın bir kısmının yükünü taşıyaraktan Allah’ın huzuruna ne yüzle çıkacaktı?

Başını kaldırdı, tutuşuk gözlerini nineye çevirdi:

“İşte askerlerimin tamamı” dedi. “Hakkını gasp eden hangisi ise bulalım, hakkını alalım.”

Sultanla ninenin arasında geçen konuşmalar dilden dile, kulaktan kulağa, tâ en arka sıralara kadar gitmişti. Ortalar-

dan genç bir asker çıktı. Geçti, Sultanın önünde, eğildi:

“O gasıp benim Sultanım.”

Dondu herkes nefes almayı bile unuttular. Rüzgâr sustu, güneş yakıcılığını yitirdi, zamanın zembereği koptu.

“Niye yaptın?” diye sordu Sultan.

“Evet, bu” dedi ihtiyar, “tanıdım.”

Asker önüne bakıyordu:

“Sütün esas fiyatım öylece bellemiştim Sultanım, bir yıl önce satın aldığımda iki para ödemişim, yine aynıdır diye düşündüm. Dönünce öğrendim ki, beş paraya çıkmış, muharebeden sonra köye gidip üstünü vermeyi ve ninenin helâllliğini almayı düşünüyordum. Onca mühimsememişim, kusur ettiğimi anladım, cezaya müstahakım.”

“Yavrucuğum,” diye çağıladı nine, gözleri yaşlı yaşlı, “yavrucuğum!”

Sultana döndü:

“Ben hakkımdan feragat ediyorum, Sultanım. Çokça âdil olduğumu gördüm, bundan böyle duâlarımı arttıracacağım, Rabbimin katanı sunacağım. Bu oğulcuğumu affeyleyin.”

“Bir şartla” dedi Sultan, “borcunu ödesin, ondan sonra istersen hakkını helâl edersin.”

“Helâl ettim. Yüz kere, bin kere helâl olsun, anasının ak sü-tü gibi helâl olsun! Sultan oğul, onu cezalandırma, olmaz mı?”

Genç asker borcunu bir tamam ödedi, kadının helâllliğini aldı, kadın duâlar mırıldanarak geçti, gitti. Sultanla asker karşı karşıya kaldılar. Bir süre kıınıldamadılar. Delikanlı önüne bakıyor, Sultan derinlerde geziniyordu. Bir yıl içinde süt fiyatı iki misli artmıştı ha, bu kadar da olurdu. Muharebelerle uğraşırken arkada kalanların dertlerini unutmuştu. Hataydı düpedüz. Hemen seferden sonra bu hatayı tamir etmesi gerekiyordu. Beldeler fethetmek mârifet değildi. Mârifet, fethedilen beldelerde yaşayanları korumak, kollamak, onları insanca yaşatmaktı.

‘Yerine geç’ dedi askere, “mâzeretini kabul ediyorum.”

Asker bahtiyardı. Sultan mâzeretini kabul etmişti. Selâhaddin ise düşünceliydi. Acaba Sultanlar Sultanına kendi mâzeretlerini kabul ettirebilecek miydi? “Bilmiyordum, görmemiş-tim, haberim olmamıştı” gibi mâzeretler Mahkeme-i Kübrâda geçerli olacak mıydı?

“Saf tut!”

Toparlandı. Atına bindi.

“İleriii!”

Koptular.

Coştular yürüdüler.

İndiler Kont Röno Dö Şatiyö’nün tepesine.

İndiler zırhlı şövalyelerinin ve acemi toplamalarının üstüne.

Sanki ateş yağa yaklaşmıştı, yağ hızla eriyordu.

Bir an geldi ki, hepten bitti. Yağ cızırdadı, cızırdadı, biraz kabardı, köpürdü ve bitti.

Zor kurtardı paçasını Şatiyö, zor savuştu.

Ne olduğunu anlayamayan acemiler, düştükleri ateşi tarife çalışıyorlardı: “Kasırgaya uğradık, tâuna tutulduk, felâket yağdı üstümüze, bir de baktık ki, cehennemin oportalık yerinde yanmadayız...”

Bu sözler, Kudüs Kralının kulağına erişmeden evvel Sultan Selâhaddin, Kudüs Kralının yamacına erişti.

Durdu, baktı Ürdün şehrine. Kralın kondurmayı başardığı kaleye, baktı baktı da, etrafındakilere döndü:

“Bakın a, şu muhkem hisarı görüyor musunuz? Zavallı Kral Budin, İslâm askerini böyle taş duvarlarla durdurabileceğini sanıyor. Bilmiyor ki, bizim her askerimizin yüreğinde bir imân güllesi var, o gülleler bu kaleyi yıksa gerektir.”

Ama önce âdeti veçhile elçi gönderdi, kale inşaatını durdurursa yüz bin dinar vereceğini vaad etti. Aksi halde durup dururken kale inşa etmesini düşmanlığa yoracak, tedbir almak zorunda kalacaktı.

Kral, bu teklifi küçültücü buldu. Sultan Selâhaddin, Budin gibi bir koca kralın parayla satın alınabileceğini mi sanıyordu? Böyle sanıyorsa fena halde aldanıyordu. Teklif edilen meblağın kendisini satın almayla münâsebeti olmadığı, sâdece kale inşaatında telef olan paranın bir kısmının Sultan tarafından karşılanmak istendiği anlatıldı ise de, dinlemedi. İyice kızmış, köpürmüştü. Sultan da kim oluyordu? Gerçi Şatiyö'yü yenmişti, ama kendisi kraldı, Şatiyö değil. Aralarında büyük fark vardı. İstese parmağının bir işaretiyle bütün Hristiyan âlemi yardımına koşardı. Çünkü Kudüs Kralıydı ve Kudüs, Hristiyanların mukaddes beldesiydi. Ama buna lüzum görmüyordu. Sultan Selâhaddin'i yenebilecek durumda olduğuna inandığı için lüzum görmüyordu. Elçi, aynı durumun Müslümanlar ve Yahudiler için de mevcut olduğunu söyledi, Kudüs aynı zamanda Müslümanlarla Yahudilerin de mukaddes şehriydi. Bu itibarla üç dinin mensupları, mukaddes şehirden faydalanmıylardı. Oysa kral, ne yapıyordu? Kudüs'ü Müslümanlara kapatıyordu. Ama Kudüs, Müslümanların eline geçince bencil davranmayacaklar, Hristiyanların da, Yahudilerin de ziyaretine izin vereceklerdi.

Bu sözler, Kralı bütün bütün kudurttu. Yanındakilere elçiyi gösterip:

"Atın dışarı bu adamı!" diye bağırdı, "bir kralı tehdit etmenin ne demek olduğunu anlatın."

Elçinin boynunu vurdular ve kanlı gömleğini Kralın önüne fırlattılar.

"Bir kralı tehdit etmenin ne demek olduğunu anlattık efendimiz."

Kral büyümüş gözlerle baka kaldı gömleğe. Aklı karıştı, bu da ne demek oluyordu?

"Ne... nedir?" diye kekeledi.

"Elçinin kanlı gömleği, efendimiz. Buyurmuştunuz ki..."

Hiddetle atıldı:

“Namussuzlar! Elçiye zeval olduğu nerede görülmüştür. Ben hiddetlenip ağzımdan bir söz kaçırdım, bununla elçiye korkutmaya çalıştım diye hemen boynunu vurmak mı lâzımdı?”

Fakat iş işten geçmişti.

Bir elçi öldürülmüştü, oysa elçiye zeval yoktu.

Bir yanlış anlaşılma, bir hayata mal olmakla kalmamış, Sultan Selâhaddin'in eline de sağlam dayanaklar vermişti. Artık siz elçimi öldürdünüz, düşmanlığınızı gösterdiniz diye yürüse, yakıp yıksa Ürdün'ü, Kral ile birlikte bütün Frankları Şeria Nehrine sallandırsa yerden göğe haklıydı. Şimdiye kadar Selâhaddin Sultanın değil elçiye öldürtmek, bir elçiye kötü söylediği, kaba davrandığı bile duyulmuş şey değildi. Çok büyük bir hata işlenmişti, keffareti de hata kadar büyük olacak mıydı acaba?

“Bunun keffareti müthiş olacak!” diye gürliyordu Sultan öte yandan. “Duyulmadık, görülmedik şekilde müthiş olacak! Bir elçi katletmenin, bir hisar işgal etmekten öte mânâsı vardır. Hisar gün gelir istirdad edilir, ama elçinin canı geri gelir mi?”

O hızla hazırlandılar, bilendiler, sivrildiler ve kalenin böğrüne saplandılar.

Kan oluk oluk, can telef...

Kral şaşkın, Kralın askerleri perişan.

Ve nihayet burçlarda ezan, burçlarda tekbir sesleri.

Burçlarda gazilerin sevinç çığlıkları (1179).

Ardından Sultanın ilk sorusu:

“Bakın, bulalım, maktüller arasında Krala rastlayacak mısınız?”

Grup grup aramaya çıktılar. Her grup esirlerden birini kattı yanına, kralı teşhis için. Aradılar aradılar ve fasılalarla dönüp neticeyi bildirdiler.

“Kral, maktüllerin arasında yok.”

Esirlerin arasında da yoktu.

“Kaçmayı başardı” dedi Selâhaddin Eyyûbî. “Başarsın gam çekmem. Nasılsa yine karşılaştacağız, elçi öldürmenin hesabını ona Kudüs’te sorsak gerektir.”

Kral kurtulmuştu, ama namılı kumandanlarından, akrabalarından birçoğu esir düşmüştü. Selâhaddin Eyyûbî inşaatçılara kale yapmaya aynı hızla devam etmelerini söyledi. Bittiği gün serbest olacaklardı, çalıştıklarının karşılığını alıp istedikleri yere gidebileceklerdi.

Aralarında sadece bir tek kişi çalışmak istemediğini söyleyince, Selâhaddin sultan:

“Niçin?” diye sordu.

“Ben Hıristiyan’ım, siz ise Müslümansınız. Size hizmeti dinime ihanet addederim; ister öldürün, ister süründürün, ama çalıştırmayı başaramayacaksınız.”

Sultan bir müddet düşündü, sonra askerlere hitaben:

“Bu ustayı esir eden kimdir?” diye sordu.

Biri çıktı öne, selâm verdi.

“Osman!”

“Beli Sultanım, ben esir ettim.”

Sultan kuşağına davrandı, bir kese çıkarıp Osman’a uzattı:

“Bunu al, esirinin kurtuluş bedeli olarak kabul et. Dinine bunca bağlı bir insanı dinine ihanet saydığı şeye zorlamak işkencelerin en azimidir. Kurtuluş bedelini ben ödüyorum, serbest bırak.”

Sultan ikramı reddedilmezdi, istemeye istemeye aldı, esiriyle birlikte kıyıya çekildi.

“Adın ne senin?”

“Adım Vanek, ne yapacaksın ki adımı?”

“Aptallaşma, serbest bıraktığım esirin adını öğrenmek benim hakkım.”

“Hadi ordan! Beni Sultanın serbest bırakıyor.”

“Akılsıza da bak! Ben kurtuluş bedeline razı gelmesem, de-

sem ki Sultanıma; 'Ey Sultanım, bu herifi bırakmak istemiyorum. Atıma bakar, pusatımı parlatır, yaşadığı müddetçe hizmetimi görür, bir öğün yemeğe de talim eder' desem, Sultanım hiç sesini çıkarmazdı. Bizde böyledir, kim esir aldıysa tasarruf onun, rızası hilafına iş yok."

"Böyle ha!"

"Evet, şimdi nereye gideceksin?"

"Tabii ki Kudüs'e."

"Vay canına, demek Kudüs'e! Oralı mısın?"

"Yirmi yıldan beri, niye sordun?"

Biraz durakladı, şimdi nasıl edip de söyleyecekti? Önce avucunda tuttuğu keseyi adamın kucığına attı: "Bak seni sevdim, Sultanımın ihsan ettiği keseyi sana veriyorum. Buna karşılık bir şey isteyeceğim, var mısın?"

Adam biraz tereddüt gösterdi, ama paranın yüzü sıcaktı: "Hele söyle de..."

"Şimdi iyi dinle beni. Hani, Mescid-i Aksa var ya..."

İnceden inceye titrek bakışlı kızın yeşil pancurlu evini tarife koyuldu, daha yarılamadan:

"Anladım" diye atıldı Vanek. "Herzel'in evini demektesin."

"Kim bu rezil midir, Herzel midir, nedir?"

"Bir kumandan, Kont Şatıyö'nün yanında bir kumandan. Lâkin kumandanlığı hak etmişlerden değil, öyle tepeden inmece."

"Anlamadım."

"Anlamayacak ne var bunda, kızının hatırına demek istiyorum, kumandan yaptı onu Şatıyö. Kısacası Şatıyö kızı seviyor."

"O şiş göbekli it ha, Sonya'yı öyle mi?"

"Adını bellemişliğine bakılırsa, eh, vardır işin içinde bir işler. Şatıyö denen itten oldum olası hoşlanmam. Bir kertenkeleyi, yok yahu, daha doğrusu bir kurbağayı hatırlatır bana. Diyeceksin ki, kurbağa sevilmez mi? Ben sevemedim. Göbeğiyle,

bencilliğiyle, tepeden bakıp asalet taslamasıyla, kadına kıza bulaşmasıyla, durmadan böbürlenmesiyle sevemedim, zorla değil ya. Hakikat, Sonya'da gönlün varsa..."

"Aman yavaş! Var ki, nasıl desem..."

"İyi, beni esir alırkenki halini unutamıyorum. Önünde tiril tiril titrerken korkmamamı söylemiştin. Bir şey yapmaya-
cağım, akıbet bırakacağım söylemiştin. Doğrusu pek inana-
mamıştım, ama sözünün eri olduğunu görürüm. Söylesene bu
güzel hasletleri nereden alıyorsunuz?"

"Tabii ki dinimizden, başka nereden olacak?"

"Yani İslâmiyet böyle insanileştiriyor mu insanları?"

"Hiç şüphen olmasın, İslâmiyet insanileştirir."

Adam yün başlığını itip kelinesi kaşdı:

"Yahu, ne desem bilmem ki? Aklımı allak bullak ettin. O
halin bir türlü gözümden gitmiyor. Dahası, Sultan'ın benim
için yaptıklarına bak! Kavi Hristiyan'ım deyip kurtuluş bede-
limi veriyor. Bir de bizimkileri düşünüyorum, esirlerine etme-
diklerini komazlar. Hele Şatiyö'nün adamlarına düşerse eh..."

Yüzünü ekşitip yere tükürdü:

"Artık ölümlerden ölüm beğensin. Sultanımızın yüzüne
söylediklerimin binde birini sizinkilerden biri Kral Budin'e
söyleseydi hali dumandı, oracıkta boynu vurulurdu. Bizim ço-
cukluğumuzdan beri her Müslüman'ın can düşmanımız oldu-
ğu, gördüğümüz an öldürmemiz gerektiği telkin edilir, anlata-
biliyor muyum?"

"Anlamasına anlıyorum da hâlâ düşünüyorum, sen bunca
aklınla niye Müslüman olmazsın diye?"

Yine başlığını itip kelinesi kaşdı Vanek:

"Galiba olacağım" dedi. "Ama yavaş yavaş. Hele bir Kudüs'e
gelin de orda konuşalım, olmaz mı?"

"Kudüs'e mi gelelim dedin?"

"Ne var bunda şaşacak! Bilmez miyim, bütün Müslüman-
ların yarı kalbi Kâbe'de ise, yarısı Kudüs'tedir. Bir gün gelece-

ğinize artık inanıyorum. O gün beni hatırlayın, olur mu yiğitim? Sahi, adım bağışlamadın.”

Güldü Osman:

“Sultanım söylemişti ya, Osman demişti, o işte, bir çuval lâfın arasında adımı bile unuttun. Yahu kızma, ama sen Bilâl'den de geveze çıktın. Şimdi gönülleniş ile yanında kalacağım desen istemem, iki gevezeye nasıl tahammül edebilirim.”

Vanek pek bir şey anlayamadı ya, üstünde durmadı.

“Evimi tarif edeyim” dedi. “Geldiğinizde rahat bulun.”

“Geleceğimize iyiden iyi inanmışsın besbelli.”

“Evet, iyiden iyi...”

Evini bir güzel tarif ettikten sonra:

“Sonya ile bizim kocakarı görüşür” dedi. “Pırlanta gibi kalbi vardır. İnşallah Şatiyö daha evvel davranıp kızı almaz.”

“Sus!” diye bağırды Osman. “Ağzından yel alası, böyle şey söylenir mi?”

“Yandın kavruldun öyle ya, yanarsın. Bilmez miyim, hem de zorlu yanarsın. Vanek'i burda böyle gördüğünü belleme, Kudüs'te dostlarım vardır, bildiklerim vardır, sözüm her ne kadar Şatiyö kadar geçmese de, eh, kendine yetesiye geçtiği yerler bulunur. Gönlünü ferah tut, fetihten evvel bir iş için Kudüs'e düşersen beni yoklamamış yapma, güven bana, olur mu? Dininiz güzelce, insanların iyice insanlar; Hristiyanlık? Belki o da güzelce, lâkin Hristiyanlar berbat, en azından benim tanıdıklarım, bildiklerim, yaşadıklarım berbat. Neyse yiğidim Osman, seni bekleyeceğim. Sonya'nın da beklemesini temine çalışacağım.”

Sağ elini havaya kaldırdı, avucunun içini güneşe tuttu:

“Ne lâzımsa yapacağıma, inandığım bütün kudsi şeyler üzerine yemin ediyorum.”

“Hadi uğurlar olsun, bir gün yine görüşürüz, inşallah...”

Hisarın yıkılmış bir yanından dışarı çıktı Vanek, yol boyu yürüdü.

Osman geri döndüğünde Bilâl'le yüz yüze geldi, durmadan gülüyordu.

"Ne gülüyorsun be?"

"Hiiç" dedi omuz silkerek, "belli ki, adamı şeye gönderdin, Kudüs'teki kalbini bulmaya."

Kızdı:

"Sen işine baksana!"

Yine omuzlarını silkti:

"İşim yok ki, muharebe bitende hep işsiz kalırım zaten. Gevezeliliğim de bu yüzden, biliyor musun, işsiz kaldığımdan"

Ellerini iki yana açtı, boynunu da büktü:

"Ben olsam adama derdim ki, be adam derdim, madem Kudüs'e gitmektesin şu serbest kalışının fidyesi olarak yeşil pancurların gerisindeki gölgeyi."

Osman sözün üst yanını dinlemeden başka tarafa saptı hemen. Vaneke'ye söylediklerini şuracıkta tek tek hikâye etmesinden korkmuştu. Bunca zaman arkadaşları, ama bu sırrını bir türlü çözemiyordu. Nereden anlıyor, nasıl bilebiliyor, kestiremiyordu. Yanından kaçmakla, hiç değilse şimdilik, dilinden kurtulurdu; sonrasına, Allah Kerim'di.

Hava kararmıştı, ama yeniden gün doğacaktı.

Her akşam kararıyor, her sabah yeniden doğuyordu.

Günler geçiyordu. Haftalar, aylar...

Fetihler ardı ardına geliyor; zaferler birbiriyle kucaklaşıyordu.

Kudüs Kral'ı dayanamayacağını anlamış, bir süre için olsun Sultan Selâhaddin'i durdurabilecek yegâne çareye başvurmuş, sulh istemişti.

Sultan, sulh isteklerini katiyen geri çevirmiyordu. Frankların ahde vefa anlayışlarını bildiği halde, mütecevaz olmadığını defalarca ispat ediyor, her sulh teklifini benimsiyordu.

Bu teklifi de benimsedi. Karşılıklı iki yıllık anlaşmaya vardılar (1180).

Bu süre içinde Sultan, memleketin asayîşiyle uğraşabilecek, yokluğundan istifade etmeye kalkışan ve atabeyliği hortlatmak sevdasına kapılan bazı başları sindirebilecekti.

Derken 1181 yılında iki acı haber birden geldi.

Halep'te saltanat süren Salih İsmail ölmüş, İzzeddin Mesut tahta geçmişti. Mesut boş hayalin adamıydı, vaktiyle Selâhaddin Eyyûbi karşısında uğradığı mağlûbiyeti gurur meselesi yapmış, intikam almaya yemin etmişti. Sultan Selâhaddin ise bu hayalperest intikamcı yüzünden Müslümanlar arasına kılıç girmemesi için dua ediyordu.

Öte yandan Musul Atabeyi Seyfeddin de ölmüştü. Gerçi onunla yıldızı pek barışık değildi, ama ölüm haberlerine hayli üzüldü. Başını iki yana atarak, melûl melûl söylendi:

“Sultanlar da, atabekler de ölür.”

İslâm ittihadına doğru yürürken yeni Halep Sultanı İzzeddin Mesut'a ayağı takılırsa tökezlerdi. Mesut'u yenemeyeceği için değil, askerlerine kılıç çekmekte tereddüde düşeceği için. Bunu biliyordu. Velâkin iyilikle yola getiremezse çaresiz kalacak, son sözü yine kılıç söyleyecekti. Şimdi, hemen bir elçi çıkarmalı, hem saltanatını kutlamalı, hem de ittifak teklif etmeliydi. Öyle de yaptı. Fakat geri dönen elçi, İzzeddin Mesut'un çoktan Kudüs Kralı Budin'le ittifak ettiğini, ordu toplamaya başladığını bildirdi.

O gün, Hısn Raban cânibinden gelen bir haberci ise İslâm ittihadını tökezletebilecek büyükçe bir taşın daha yol üzerine yuvarlandığını bildirmişti: Konya Selçuklu Sultanı Kılıç Arslan, Hısn Rabban kalesini zapt etmek arzusuyla hududu ihlâl etmişti. Hemen karşısına çıkılmadığı takdirde çiban büyüyecek, yayılabilecek, hatta irin toplayabilecekti. Sultan Selâhaddin, inanmak istemiyordu habere, kaçındır omuzlarından sarsa sarsa haberciye soruyordu:

“Emin misin? Yanlış görmediğinden, ters duymadığından emin misin?”

Ve haberci kaçtır aynı cevabı üzümlere veriyordu:

“Keşke emin olmasaydım, Sultanım. Keşke ölseydim de bu haberi getirmeseydim, Sultanım!”

Sonunda elçiyi bıraktı, halvet isteyip başını ellerinin arasına aldı, düşünceye daldı.

Bu nice iştir? Bir yanda putperest Moğollar İslâm diyarını kasıp kavurur, Müslümanlara nefes aldirmazken, bir tarafta Kudüs Kralı ve şâir haçlı sürüleri, Müslümanları yok etmeye yeminler basarken, bir tarafta Normanlar, Fransızlar, İngilizler, İtalyanlar, Bizanslılar Müslümanlara dış çıkarırken, Müslüman sultanlar birbirlerini yıkmaya, birbirlerinin mülkünü yakmaya hevesleniyorlardı. Ayrılık, zayıflık demektir. Zayıflık, yıkılmayı netice verirdi. Düşmanın istediği ve kolladığı Müslümanların birbirine düşmesi idi. Umduğunu bulduğu an birleşip saldırıyordu. Ve buna davetiye çıkarılıyordu. Sanki biz hepimizi yemekteyiz, buyrun gelin de topyekûn hepimizi yeyin, deniyordu. Can dayanır mıydı bunca gaflete, yürek dayanır mıydı?

İslâm ittiadı bir gerçekleşebilse, mesele kalmayacaktı. Öylesine kuvvetli olacaklardı ki, karşılarına kimse çıkamayacaktı. İslâm milletleri ve toprakları üstüne küffarın öteden beri beslediği emeller kursağında kalacaktı. İttiadı gerçekleştirmek için nerelere, kimlere başvurmamıştı ki? En küçük beyden başlayıp, büyük sultanlara kadar, bütün Müslüman idarecilere sık sık mektuplar yazardı, birleşmeye çağırırdı. Bazıları cevap bile vermez, bazıları ise doğrudan cephe açardı. İşte, Kılıç Arslan. Durup dururken ne diye hududu geçiyordu, biraz işler yoluna girecek gibi olunca niye gövdede yeni yaralar açılıyordu? Bir kışkırtıcı yahut kışkırtıcılar mı vardı? Olsa dahi kışkırtmaya kapılmak sultanlara yakışır mıydı? Gelseler, deseler ki, İslâm ittiadını biz gerçekleştireceğiz. Hangisi derse desin, İzzeddin Mesut bile dese; ama samimi olarak, inanarak dese, zerre tereddüt etmeden arkasına takılır, ne vazife

verilse kabul eder, kanının son damlasına kadar peşinden giderdi. Ama hayır. Ne böyle diyorlar ne yardıma geliyorlardı. Üstelik karışıklık çıkarıyor, Selâhaddin Eyyûbî'yi zayıf düşürmek için çabalıyorlardı. Peki, ama niye? Kendi toprakları kendilerine yetmiyor muydu? Bu ne hudutsuz ihtirastı böyle? Bu ne idrâksizlikti? Bari toprak isteseydiler, sırf Müslüman milletler vuruşmasın diye gözünü kırpmadan verirdi. Yalnız, her karış toprak üstünde yaşayan insanlara, İslâm adaleti çerçevesi içinde muamele etmek şartıyla, başkaca bir dileği yoktu.

Ama ille de silâha sarılıyor, ille de cephe açıyorlardı. Karışıklık çıkarıyorlardı. Daha beteri, düşmanın en azgınıyla ittifak ediyorlardı. Bilmiyorlardı ki, Kudüs Kralı, Sultan Selâhaddin'in bertaraf olmasını bekliyordu. Eyyûbî Devleti yıkılır yıkılmaz, bütün Hıristiyan krallar leş kargaları gibi İslâm ülkelerine üşüşecekler, aralarında paylaşmaya geçeceklerdi. O zaman ne İzzeddin Mesut kalacaktı ortada, ne Kılıç Arslan. Niçin anlayamıyorlar, anlamak istemiyorlardı?

Son derece canı sıkılmıştı.

En öfkeli anında idi. Bu yüzden herhangi bir karar vermekten çekindi. Ola ki, öfkesine kapılır ve bir yanlışlık yapardı da, Ümmet-i Muhammed'i boş yere tehlikelere atardı. Sonra bunun hesabını nasıl verirdi?

Sabah namazından sonra, öncü birlikler kumandanı Takıyüddin'i huzuruna aldı. Bir süre sohbet edip Kılıç Arslan'ın çıkışını mânâlandırmaya çalıştıktan ve hiçbir iyi niyete bağlayamadıktan sonra:

"Var git bakalım" dedi Takıyüddin'e, "neyse niyeti öğren. İlle muharebe istiyorsa muharebe et, ama evvelâ bizim yapmak istediklerimizi anlat, ulaşmayı umduğumuz hedefi söyle. Dinlemezse iş kılıca kalır. Yolun açık olsun."

Kendi idam kararını imzalayan mahkûmdan farkı yoktu, o kadar mahzun öylesine muzdarip ve kırıktı.

Başını indirdi. Hayatında çok seyrek yaptığı bir şey yaptı:

Ağladı. Evet, beldeler fetheden, sultanlara diz çöktüren, kral-
lara baş eğdiren, yenilmez denilen orduları yenen, alınmaz sa-
nılan kaleleri alan Sultan Selâhaddin Eyyûbî ağlıyordu.

Müslümanlar arasına fitne girdiği için ağlıyordu.

Aynı dinden insanlar kılıç kılıca geldiği için ağlıyordu.

Ağlıyordu işte, ağlanacak durumda olduğu için...

Başka biri olsa belki sevinecekti. Musul Atabeki ile Halep
Sultan'ı ölmüşlerdi. Fırsat peşinde koşsa, bu tam tamına fırsat-
tı. Çıkan karışıklığı nimet bilip Musul'a, ardından Halep'e yü-
rüyebilir, bir çırpıda topraklarına katabilirdi. Fakat aklından
dahi geçirmiyordu. İslâm ittihadına zarar vermedikten son-
ra, İslâm topraklarında hangi Müslüman emir hüküm sürerse
sürsün, gözü yoktu.

Ama onun hüküm sürdüğü topraklarda gözü olanlar...

Bu yüzden İslâm içine fitne tohumu atanlar, kılıç sokan-
lar... Ah, onlar!

* * *

Her adım atışta derinleşen düşünce çukurları üstüne, ordu-
sunu yürütüp Suriye'ye geçti. Müthiş bir kıtlık hüküm sürü-
yordu. Geçinemeyecek kadar topraksız ve güçsüz ailelerin
toplanmasını emretti. Niyetini soranlara, "Bunlar bizim in-
sanlarımız" dedi, "Allah Teâlâ bunların üzerine bizi çoban kıl-
mıştır. Çobanlığımızın iktizası olarak karınlarını doyurmak
zorundayız. Ama bakıyoruz, Suriye ellerinde geçinmelerine
imkân göremiyoruz. Yanımız sıra alıp götürsek gerektir. Mı-
sır toprakları hastır, elbet bunları iskân edecek yerler bulunur.
Oraya varıncaya kadar askerin yediğinden yiyecekler, giydi-
ğinden giyecekler, içtiğinden içecekler. Bir tekinin ayırt edil-
diğini görür yahut duyarsam, pişman ederim."

Aldı açları, çıplakları...

Aldı yaşlıları, gençleri, çocukları... Dualarını da aldı dön-
dü Mısır'a.

Medreseler kurmaya, hanlar yapmaya, camiler inşa etmeye... Ve muharebe alanlarında bile özlediği ilim sohbetlerine dalmaya... Mısır'a döndü.

Üçüncü Bölüm

“**D**UYDUNUZ MU, HEY? Şatıyö, yine kervanlarımızı basmış!”

“Bu serkeş de çok oluyor ha, dersini vermek var, ama nedense Sultan Selâhaddin’imiz kıınıldamıyor.”

“Rahata mı alıştı, dersin?”

“O ne biçim söz öyle! Sultan hiç rahatını düşünür mü? Bir bildiği olacak.”

“İyi ama baksana, İzzeddin Mesut da Kudüs Kralı ile birleşip hudutlarımızı ihlâl ediyor, Sultanda hâlâ bir kııırdanma yok.”

“Aklın ermez. Sultanca işlere aklın erse sultan olurdu, bırak dilediği gibi hareket etsin. Bana sorarsan bir bildiği var, derim. Görmedin mi, Hıns Raban’a taarruz eden Kılıç Arslan’ı Takıyüddin marifetiyle bozdu, bozmakla kalmadı. ‘Ben küf-farla uğraşırken, İslâm’ın mukaddes beldesi Kudüs’ü zapta çalışırken siz Müslüman olmakla gaile çıkarırsınız, hiç yakışır mı?’ diye haber salaraktan, kılıç dersi yanında, gönül dersini de verdi.”

‘Peki, Kılıç Arslan taarruzundan vazgeçti mi?’

‘Helbet, özür beyan edip, ‘Bilemedim, gafil davrandım, daha doğrusu Kudüs Kralı ile Haşhaşilerin Reisi beni aldattı’ deyip ülkesine geri çekildi.”

“Yahu, aklıma sığtıramıyorum, şu küçük asker aklıma sığtıramıyorum, kardaş. Neden dersen, herhalde, aklımın yetmemesinden. Biz Kudüs’ü küffarın elinden alarak Müslümanlara iadeyi düşünüyoruz; öte yandan Müslüman sultanlar, atabekler, emirler küffarla işbirliğine girer, bizi arkadan vurur, bizimle birleşecekleri yerde bize karşı küffarla birleşirler. Taaccüp!”

“Sultanımızın da elini kolunu bağlayan bu husustur işte, aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık. Selçuklu gaile çıkardı üstüne varacaksın, varmaklığın lâzım, velâkin o da senin gibi Müslümandır, askerleri Müslüman askerler, nasıl kılıç üşürüp, hangi yürekle muharebeye tutuşacaksın? İzzeddin Mesud’un gailisi de böyle işte. Baksan o da Müslüman, yanındakiler İslâm askeri. Nasıl kıracaksın? Sultanımızı düşündüren, üzen budur. Yoksa dünyanın bütün Hıristiyanları birleşip üstüne gelseler zerre perva etmez, kırar geçer, vurur alır. Ama İslâm askerini diktin mi karşısına, mecburi durur. Eli varmaz ki, kılıç çeksin. Son ana kadar bekler. Bekler ki, kendiliğinden hatalarını anlasınlar, tövbekâr olup gileyi kaldırsınlar.”

“Kaldırmazlar.”

“Kaldırmayınca iş işten geçer. Sulh yollarının tamamını deneyip sulha ulaşılmadığı görüldükte son söz kılıca kalır.”

“Yani şimdi o kerteye geldi mi iş?”

“Geçmek üzeredir kertesî. Geldi de geçmek üzeredir. Derim ki bugünlerde sefer hazırlığına başlanır. Binilir İzzeddin Mesud’un tepesine, dersi verilir. Küffarla ortaklık kurmanın da hesabı bir güzel sorulur. Dün Halep’ten elçiler geldiymi duydun mu?”

“Duydum da İzzeddin Mesud’dan mı diye meraka düştüm.”

“Yok. Doğrudan Halep Müslümanlarının temsilcileri geldi. Niçin dersen, Sultanımıza yalvarmak için: Gel Halep’i al, bi-zi İzzeddin Mesud’dan kurtar, keyfi idaresine son verip, İslâm adaletinin hükmü mucibince idare edilmemizi temin et diye yalvarmak için.”

“Aman, essah mı bu?”

“Elbette, Halit anlattıydı bana. Bilirsin Sultanımızın yakınıdır, dizi dibinden ayrılmayan gayretli hamiyetli arkadaşdır. İşte de gendisi. Hey, Halit serdarım! Azıcık eğleşebilir miydin?”

Durdu:

“Ne vardı?”

“Şeyi konuşurduk da Seyyid Ali kardaşımla, Halit serdarım, hani Halep’ten gelen heyeti...”

“Ya, geldiler. Sultanımıza Halep’i fethederek Haleplileri İslâm adaletine kavuşturmasını söylediler. Sultanımız öyle duy-gulandı ki, bir an ağlayacak sandım. Sesi titremeye kondu; gayri İzzeddin’i ve dahi İslâm adaletinden sapan bütün emirle-ri kılıçla doğrultmaktan başka çare kalmamıştır, dedi. Varalım istendiği gibi dersini verelim, dedi. Bir sabah da ulemayı top-layıp istişareye oturdu. Neticede bir beyanname yazıldı. Nah, elimdeki tomar o beyannamedir, dağıtacağım. Alın birazını da siz dağıtın. Askerlere, halka dağıtın. Ayrıca bu beyanna-meler dost, düşman bütün krallara, sultanlara ve emirlere de ulaştırılmak üzere elçiler çıkarıldı. Yakında seferlerimiz var kardaşlar, seferimiz.”

Halit yanlarından ayrıldıktan sonra Seyyid Ali:

“Okusana” dedi yanındakine, “bilirsin okumuş yazmışlı-ğım yoktur. Dağıtacağım şeyin ne olduğunu bilmek isterim.”

Okudu, ama Seyyid Ali pek bir şey anlayamadı:

“Ulema dilinden yazılmış, gurban olayım şunu biraz açı-ver, ha.”

“Açması felan şu: Senin anlayacağın, Sultanımız fetva al-

muş, Ulema diyor ki, İslam aleyhine küffarla işbirliği edenlerin saltanat ve atabeklik hakları kalkar, üzerlerine gitmek caiz olur.”

“Ama bir sürü şey yazıyor, tuttun bir cümlede geçiştirdin.”

“Yalnız ulemanınkini söyledim, daha Sultanımızın sözleri var.”

“O mübarek ne demekte?”

“Vaktiyle, Hilâfet makamı tarafından, kendisine gönderilen saltanat berâtı, Mısır ile Suriye’yi bir tamam içine alan topraklarda hüküm sürmesine kaim iken, sırf Müslümanlar arasına kılıç girmesin diye, adavet zuhur etmesin diye, Halep taraflarını teberrüken Salih İsmail’e terk ettiğini, ama onun ölümüyle yerine geçen İzzeddin Mesud’un küffarla işbirliği yaparak bir Müslüman’a yakışmaz hareketlerde bulunduğunu, bu hareketleriyle şahsına karşı olmaktan ziyade İslâma karşı suç işlediğini beyan ile ulema fetvasınca amel edilip İzzeddin’in üzerine gidileceğini söylüyor.”

“Hay ağzına gurban olduğum, ne de güzel anlattın. Sahi bu bilgeliğinle seni vezir yapsalar yeridir.”

* * *

İslam ordusu bir sabah Mısır’dan kalktı, yürüdü.

Bir başka sabah vurdu Reha Kalesi’ni, ardından Hıns’ı...

Sonra Keyf, Rakka, Nusaybin, Ayıntap, Diyarıbekr, Hadım...

Ve Halep...

Halepliler bir sabah uyandıklarında şehrin muhasara edildiğini gördüler. Sanki anlaşılmış gibi Halep emirinin sarayı önünde toplandılar. Şehrin teslimini istediler.

Emirin tereddüdü, halkın kararlı tutumu karşısında çabuk eridi. Çıktı, verdi şehrin anahtarlarını Sultan Selâhaddin’e.

“Boynum kıldan incedir Sultanım, emirlerinize muntazırım, dilediğiniz gibi beni cezalandırınız.”

Sultanın engin şefkati, öfkesini sildi süpürdü.

“Biraz geç bile olsa hatadan dönebilenler fazıl insanlardır. Binaenaleyh fazıl insanlardan istifade etmek isteriz. Seni Sincar’a valî nasbeyledik, mübarek ola.”

Kalktı, çibanbaşına yürüdü: Musul’a.

Musul halkı dahi Halepliler gibi şehri Sultana teslim için karar aldılar, ama üzerlerine tepeden turnağa silahlı asker sevkedilince kararlarını tatbik edemeyenler dağıldılar. Yine de canlarını dişlerine takıp bir gece bazıları kaleyi terk ile Sultanın huzuruna çıktı.

“Sultanım, şehirde birkaç sene yetecek kadar bol erzak vardır. Kuru muhasaranın netice vereceğini ummuyoruz. Taarruzla fethetmeniz lâzımdır.”

Sultan Selâhaddin Musul’u fethedecek güçte idi. Ne yazık ki, Müslüman kanı dökülsün istemiyordu.

“Biraz bekleyelim, sizce bu işin başka yolu yok mudur?”

“Belki vardır Sultanım, ama zorcadır. Şu nehrin yolunu değiştirip şehri susuz bırakmak icab eder ki, fazlaca çalışma gerektirir.”

“Şehirdeki Müslümanlar susuz kalacak.”

“Biz çoktan razıyız Sultanım, İzzeddin’in emir diye bıraktığı adam, zulümde küffar kullarını dahi fersah fersah geride bırakır. Susuzluktan telef olmaya razıyız, hiç değilse sağ kalanlar İslâm adaletine kavuşur.”

Sultan başını başka tarafa çevirdi. Eyyûbî emirlerinden bazıları gözyaşlarını sel sel bıraktılar, bazıları Sultanın yaptığını yaptılar, gözyaşlarını gizlemek için ya, çadırdan dışarı çıktılar veya başlarını başka taraflara çevirdiler.

Sultan:

“Teklifinizi kumandanlarımla istişare etmem lâzım” dedi. “Siz susuzluktan kırılmayı göze alırsınız, velâkin hiçbir şeyden haberi olmayan sabileri de düşünmemiz icab eder. Bazı basiretsiz emirlerin چراغına ve masumları yakmak, ne olursa olsun, kolay kabul edilebilecek iş değildir.”

Aynı gece Kudüs canibinden gelen bir haberci Kral Budin'in öldüğünü, yerine Gui dö Lusignan'ın tahta geçtiğini bildirdi.

Sultan, Bilâl ile Osman'ı hemen huzuruna istedi.

"Varın Kudüs'e gidin" dedi. "Kral'ın ani ölümünü araştırın. Bana öyle geliyor ki bu işte azim düşmanımız Kont Röno dö Şantiyö'nün parmağı var. Son durumu da soruşturun. Mukadderse Kudüs'te karşılaşırız."

Osman için için seviniyor, ama Bilâl fark etmesin diye sevincini sezdirmemeye çalışıyordu. Dışarı çıktıklarında:

"Doğrusu Sultanın emri olmasa Kudüs'e gitmezdim" dedi. "Burada cenk varken Kudüs'e gidip bomboş gezmek canımı sıkıyor."

Bilâl, bu serzenişin engin bir sevince maske olarak kullandığını pekâlâ biliyordu:

"İstersen kal" dedi muzip muzip gülerek. "Bir başkasını bulur onunla giderim. Ne dersin?"

"Hiç öyle şey olur mu, biz bunca yılın arkadaşıyız."

"İyi ya işte, arkadaşım olduğun için bir fedakârlık yapıyorum. İstersen gelme, burada kal, cenk et diyorum."

"Sultanım razı olmaz ki.."

"Orasına karışma, razı etmek bana ait."

Osman ters ters arkadaşına baktı.

"Kendini çok akıllı sanıyorsun, değil mi?" dedi kızgınca. "Aklın sıra faka bastıracaksın, aklın sıra Kudüs'e gitmeye can attığımı söyleteceksin. Eeeh, ille de söylememi istiyorsan, söyleyim. Kudüs'e gitmeye can atıyorum, oldu mu şimdi?"

"Oldu ya, dobra konuşmak yaraşıyor sana."

Atlanıp yıldızlara karıştılar.

* * *

Kudüs Kralı Budin'in ölüm haberi, İzzeddin Mesud'u kara kara düşündürmeye yetmişti. Yeni Kralı tanımıyordu, bu yüzden anlaşılmaya sadık kalıp kalmayacağını da bilmiyordu. Ya Sulta-

nın karşısında tek başına bırakırsa, diye korkuyor, o takdirde değil topraklarını, canını bile kurtaramayacağını hesaplıyordu. En iyisi yol yakinken dönmeli, Sultana aldığı topraklar kendisinde kalmak kaydıyla sulh teklif etmeliydi. Kabul etmezse hali yaman olacaktı. O takdirde yeni müttefikler araması gerekecekti. Belki Bizans yardım ederdi, belki de Kılıç Arslan yahut halife. Hepsine başvuracak, gerekirse Papa'ya durumu bildirip Kudüs'ün alınmasını önlemek için birleşme teklif edecekti.

Sultan Selâhaddin o sıra dört yıllık Suriye seferinin meşakkatine yenikti. Birdenbire ârız olan bir illetin pençesinde hayat mücadelesi veriyordu. Böyleyken İzzeddin Mesud'un elçilerini giyinik ve ayakta karşıladı. Acılarını içine gömerek, bir şey sezdirmemeye çalıştı. Sağlam zamanlarında olduğu kadar heybetli ve son derece azimli, pazarlığa tutuştu. Elçiler tam selâhiyetle gelmişlerdi. Güya İzzeddin Mesud, Müslüman kanı aksın istemiyordu. Kötü bir yanlışlık vardı, bu yanlışlığın tamir edilmesini arzu ediyordu.

"Yanlışlığı yapan biz değiliz," diye gürledi Sultan Selâhaddin. "Sultanınız yapmıştır, tamir etmek de ona düşer. Dileklerinde samimi ise bize tâbi olduğunu ilan etsin ve rahat durduğu, anlaşmayı bozmadığı müddetçe Fırat'ın öbür yakasında, bize her yıl vergisini muntazam ödeme kaydıyla hüküm sürsün. Kabul ederse himayemizde bulunacak, kabul etmezse elinde avucunda ne var, ne yok alıp gazilere dağıtacağız. Gayri Budin de öldüğüne göre Kudüs karışmıştır. Yeni düzen kurulana kadar kimsenin size yardımı olmaz.

Sultanınız teklifimi kabul etmek zorundadır, aksi halde başına gelecekleri düşünsün."

Budin'in ölüm haberini Sultan Selâhaddin'in bilmediğini sanan elçiler, şaşkınlıkla bakiştılar. Doğrusu durumu çok iyi değerlendiriyordu. Ne halde bulunduklarını ayan beyan biliyordu. Yapacak tek şey vardı.

“Kabul ediyoruz, Sultan İzzeddin Mesut adına kabul ediyoruz.”

Bir ahidname yazılıp karşılıklı mühürlendi.

Sultan dönüş hazırlığı yapılmasını emretti.

Hareket edecekleri gün Papa tarafından gelen elçilerle görüştü. Aralarında yeni Kudüs Kralı Gui’nin de temsilcisi vardı. Papa muharebelere bir süre ara verilmesini istiyor, anlaşmaya varıldığı takdirde Hristiyanların bu anlaşma hükümlerine riayet edeceklerini taahhüt ediyordu.

Sultan, mütecaviz olmadığını belki yüzüncü defa ispatlayarak bu teklifi de geri çevirmedi.

“Gerçi” dedi, “şimdiye kadar yapılan anlaşmaların tamamı Kudüs kralları veya krallığa tâbi şövalyeler tarafından bozulmuştur. Tecrübelerime istinaden şimdi yaptığımız anlaşmanın dahi kısa zaman içinde çiğneneceğini biliyorum. Bununla birlikte, madem anlaşma isteniyor ve madem anlaşma metnine sadık kalınacağı bizzat Papa tarafından tekeffül ediliyor bir denemeye daha girelim bakalım, devran ne gösterir? Yalnız bir isteğim var: Durmadan çapulculuk yapıp hayvanlarımızı tecavüz eden, hudut köylerimizi taciz eyleyen Kont Şatiyö menedilmelidir. Anlaşmadan sonra herhangi bir tecâvüz vaki olursa bunu ihlâl addedip misliyle mukabele eyleyeceğimizi şimdiden bilmenizi isterim.”

Papanın elçileri, Kontu tecavüzden menedeceklerini, temin ettiler ve dört yıllık mütareke gerçekleşti. Artık Eyyûbiler bir müddet dinlenebilecekler, imar ve iskâna vakit ayırabileceklerdi. Sultan ise sürekli seferler yüzünden hayli ihmâl ettiği hastalığını tedavi ettirebilecekti. Bu niyetle Mısır’a döndü.

* * *

Bilâl tam aramaktan vazgeçmelerini söyleyecekti ki Osman nefes nefese döndü:

“Burası,” dedi, “aynen tarif ettiği gibi.”

Bilâl bıkkın bir el işmarı yaptı:

"Biliyordun da kaç kere burdan geçtik, niye o zaman söylemedin?"

"Emin olmamıştım."

"Ama şimdi eminsin."

"Öyle, konuşacağımıza kapıyı tıkırdatsak ne dersin?"

"Tıkırdat derim."

Osman kapıya yanaştı. Demir kulpu birkaç kere vurdu.

"Kuşkulanman yersiz" dedi Bilâl, arkadaşım cesaretlendirmek için, "biliyorsun, bizimkilerle bunlar dört yıllık anlaşma yaptılar, o yüzden ben kamburumu attım, sen topallamayı terk ettin, hâlâ çekingen durursun."

"Bilmem ki, eski alışkanlıktan olmalı. Hem canım Kudüs Kralı'nın şimdiye kadar anlaşmayı ihlâl etmediği ne malum?"

Kapı aralanınca sustular, bir kocakarı başı güzüktü. Osman:

"Burası Vanek'in evi mi?" diye sordu. "Taşçı ustası Vanek'in."

Kadın bir süre süzdü karşısındakini, sonra gözlerini gerilere kaydırıp Bilâl'i tetkik etti.

"Birinizden birini tanım gibiyim" dedi, "hadi girin, burası Vanek ustanın evidir."

"Kim geldi?" diye sordu boğuk bir erkek sesi.

Osman Vanek'in sesini tanıdı.

"Biz geldik Vanek usta, Eyyûbîlerden Osman'la arkadaş Bilâl. Nereledesin?"

Bacanın içinden bir şey düştü yanmayan ocağa, yüzü gözü kurum içinde kara bir adam.

"Buradayım yiğit Osman, yahu sesini tanıyamadım az daha şöyle bir kucaklaşalım ha."

Kuruma bulanmış olduğunu fark edince vazgeçti:

"Baca tıkanmıştı kurumdan, temizleyeyim demiştim, rahatınıza bakın bir yol, üstümü değişip geleyim."

Değişti, geldi.

Kucakladı misafirlerini.

Oturdular.

“E, anlatın bakalım, hangi rüzgâr sürüdü getirdi yiğit Osman, yoksa o malûm rüzgâr mı?”

Osman Bilâl'e baktı, alaycı gülüşünü takınmıştı:

“Gelmişken şöyle uğrayıp hatırını soralım dedik, Vanek usta.”

Vanek usta dikilip duran karısına:

“Hatırlı misafirlerimize şu nadide şerbetlerinden getirsene” dedi çıkışır gibi, “sakın şarap marap sunayım deme, başından aşığı boca ederler.”

“Sanki bilmez miyim Müslümanların şarap içmediğini, niye getirecekmişim bildiğim halde, hurma şerbeti getiririm, soğuk soğuk.”

Savuştı.

“Daha Vanek usta, ne var ne yok?”

Hep bir yere gelmek istiyor, fakat Bilâl'in müstehzi bakışlarından ürktüğü için mevzu etrafında dolanıp duruyordu. Bilâl arkadaşının haline acıdı:

“Aslında Vanek usta, yeşil pancurların gerisinde ne var ne yok diye sorulur, ondan haber verirsen yaman iş yapmış olacaksın.”

“Ha,” dedi, güldü Vanek, “yaramazlık yok, velâkin karışıklığın bini bir paraya.”

Osman top gibi patladı:

Aman Vanek usta bir yol açiver neymiş?”

“Ne olsun, meğerki Şatiyö domuzu kızın babasını öldürtmüş. Gözleriyle vaziyeti gören kumandan Corç gelmiş her şeyi Sonya'ya anlatmış. Kızda bir nefret yoğunlaşmış ki, değmeyin gitsin. Varmış Kral Budin'in huzuruna o zamanlar Budin sağ ve salim, böyle iken böyle demiş, babamın kanını isterim demiş. Budin, oldu olası Şatiyö'den nefret etmekte, lâkin pek diş geçirememekte, biraz zırhlı çapulcularından ürkmekte; kızı

duymasıylan bir punduna getirip zırlı çapulcularını Kerak'a salması ve Şatiyö'yü desteksiz bırakması bir olmuş. Çağırması yanına, çağırması olayı gören kumandanları da yanına. Bu Şatiyö alçağı böyle iken böyle yaptı mı, diye sormuş. Elhak yaptı demişler. Fırsat bu fırsattır diye attırmış zindana. Kilit üstüne de kilit vurdurmuş üzerine."

"Sonya'ya gelsene" diye acelelendi Osman.

Bilâl kıkırdadı.

"Yavaş yavaş gelmedeyim" diye devam etti Vanek. "Zaten hep Sonya'nın etrafında dönmedeyim; ne diyordum? Evet, zindana attırmış, kilit üstüne kilit vurdurmuş."

Bıyık altı güldü:

"Şatiyö'nün çapulcuları bir gün dönmüşler Kudüs'e, haberi alınca afallamışlar, yekten kuvvetlerine güvenemediklerinden hileye başvurmışlar. Gece basmışlar zindanı, Şatiyö'yü kurtarmışlar. Ve o sabah Kudüs Kralı Budin'i yatağında ölü bulmuşlar."

"Kılıçlanmış mı?"

Başını iki yana salladı:

"Zehirlenmiş. Zorlu zehir katılmış sütüne. Gece yarısı uyandığında âdetiymiş toprağı bol olasıca, ille de bir bardak keçi sütü içermiş. Bu içtiği sonuncusu olmuş; halka kalsa Şatiyö'nün marifetidir diyor, Kralın şerbetçibaşısını altınla kandırmış da üstüne zehir kattırmış diyor; askere kalsa bu işi yeni Kral Gui yaptırdı diyor. Şatiyö'nün başıboş çapulcularıyla anlaştı, onları saraya soktu, bir yandan Şatiyö'nün kurtulmasını sağlarken öte yandan şerbetçiyi tavlayıp sütüne zehir attırmış diyor. Hangisi doğru dersiniz bilemeyeceğim. İkisi de olabilir. Gui de böyle dalavereli işlere yatkındır. Neyse, lâfı yeterince geveledik, Sonya'ya gelince..

Soluklandı. O soluklanırken Osman'ın bütün bütün soluğu kesildi, ihtiyar kadının uzattığı şerbetle ıslattı kupkuru gırtlığını.

“Anlatsana!” dedi tahammülsüz.

Vanek, hiç acele etmeden şerbetini yudumluyordu. Her yudumu önce ağzına dolduruyor, ağzının içinde bir müddet evirip çeviriyor, sonra guruldatarak yutuyordu.

“Haydi Vanek!”

Osman’ı meraklandırmaktan zevklenir gibiydi. Bir ara Bilâl’le gözleri buluşunca gözünü kırptı. Şerbet tasını ağzından alarak:

“Senin arkadaşın çok meraklı, ha!” dedi Bilâl’e. “Bir solukta anlatayım ister.”

“Öldürmek mi istiyorsun çocuğu. Baksana, yüreğinin ya-lımları ağzından burnundan gelmekte. Hadi, bir himmet anlatıver de rahatlasın fıkara.”

Gözünün bütün külünü arkadaşına boca etti Osman:

“Sussana be!” diye çıkıştı.

Döndü Vanek’e:

“Anlatacak mısın?”

“Tabii anlatacağım, ağzımı bunun için ıslatırım ya. Sonya iyidir merak etme. Kötü günler geçirdi, şimdi iyidir. Şatiyö fe-na takmıştı kancayı, Gui kral olduktan sonra da gün doğmuştu. Sanki Kral Gui değil Şatiyö idi. Dilediğini yapmakta serbestti. Bu hal aralarında gizli bir anlaşmanın varlığını ispat eder. Sahi, Sonya’ya yaptıklarını hikâye edecektim. En iyisi baştan alayım.”

“Aman!” dedi çağıldı Osman.

Vanek elini kaldırdı havaya, susturdu:

“Korkma canım, teey en baştan alacağım, Sonya’yı baştan anlatacağım. Çöpçatanlıkta benim kocakarının üstüne yoktur. Şimdiye kadar kaç çiftin arasını bulmuşluğu var. Hey kocakarı, kaç çifti baş-göz ettin ömrün boyu?”

Mutfaktan cevap yetiştirdi kadın:

“Çetele mi tuttun haybunak, nereden bileceğim.”

“Duydunuz işte, sayısını gendi de bilmez. Adeta meslek

edinmiş çöpçatanlığı, iş edinmiştir. Geldiğimde Sonya'ya gönderdim. Seni bir güzel tarif ettirdim Osman, kocakarı eminim görmüşten iyi tarif etti."

Duymuştu mutfaktan, kapıya çıktı:

"Hay, ben de görür görmez bu yiğidi tanır gibi olmuştum, meğer tarifinden ötürü, hay ki, çıkaramadım diye de ihtiyarlamışım besbelli."

Mutfağına geri döndü.

"Ne yapar yapar kocakarı, sevdirmek istediği birini sevdirebilir. Seni dahi sevdirdi Sonya'ya, görmeden âşık etmeyi başardı. Yolunu kolladı nice yıl ve aşkına tutunup Şatıy'ın alçaklıklarına göğüs gerdi. Zorla kaldırmaya kalkıştı bir ara, yapar mı yapardı. Baktık olmayacak, Sonya'cı önce davranıp biz kaçırdık."

"Nereye?"

"Aklımız sıra en emin yere, manastıra."

"Aklımız sıra dedin."

"Öyle mi dedim, eh öyle dedimse öyledir. Bu papaz kısmını kitaplardaki azizlerle karıştırırız besbelli, insan olduklarını unutturuz; rahat vermediler kıza."

"Manastırda ha?"

"Ya, manastırda... Rahat vermediler. Papazından zangocuna kadar ardı sıra düştüler. Cennet vaad edip karşılığında namusunu istediler."

"Vay vicdansızlar."

"Yavaş, çarpılırsın yahu, papazlardan bahsetmekteyiz. Aziz peder diyeceksin, namussuz denir mi?"

Buruk buruk güldü:

"Baktık orda da rahat yok, başka bir yol bulmayı kurduk. Kari-koca düşün ha düşün. Sonunda yol gendiliğinden gözük-tü. Bir gece baktık ki, Sonya gelmiş. Dayanamamış gelmiş. Kapınızda hizmetkâr kalırım, aman namusumu koruyun diyerekten..."

Osman fırladı kalktı:

“Şimdi nerede” diye bağırdı. Nerede o?”

“Sonya mı?” dedi Vanek sakın sakın. “Tabi burada, kızımızdır çoktan beri.”

“Nerede?”

“Bu vakitler keçileri yemliyordur, hep evde kalır, dışarı adım atmışlığı yoktur. İstersen kocakarıyla git, bi görüver ha! Nicedir bir hayali sevmekten bıktı usandı kızcağız, görsün de gözü gönü açılsın.”

Kocakarı bütün konuşulanları dinlemişti. Söz buraya gelip dayandığında ortaya çıktı:

“Ardım sıra gel bakalım” dedi. “Meleşime gidelim.”

Osman Bilâl’e baktı. Hayret! Yüzünde görmeye alıştığı alaycı tebessüm silinmişti. Başıyla “Git” diyordu, “hadi.”

Yaşlı kadının peşinden çıktı.

Vanek’le Bilâl baş başa kaldılar.

“Gençlik,” dedi Vanek, “böyle tutuşturur işte!”

“Aslında çektiklerimizin binde birini dahi anlatmadım, üzölsün istemiyorum. Kaç kere basıldık bilir misin, kaç defa alıp götördöüler ikimizi de. İşkenceye yatırıp konuşturmayı denediler.”

Göğsünü açtı, çıplaklığın üstünde zorlu kırbaç izleri vardı, karın kısmı hançer ucuyla açıldığı besbelli yaralarla delik deşikti.

“Kocakarı benden de beter vaziyetlere uğradı, velâkin di-rendi. Kızın nerede olduğunu bilmem, dedi durdu. Onu öldü belleyip bıraktılar, beni de yarı ölü halde ormana attılar.”

Bilâl duydukları karşısında dehşete düştü:

“Dindaşlarına bunca ezayı reva görenlere lânet!” diye homurdandı. “Sultanım da tutar bunlarla anlaşmaya oturur.”

“Öyle, lâkin sultanların hesabı her vakit sultanca olduğundan biz akıl erdiremeyiz. Vanek ustaya işkence yapıldı diye, tutup, Kudüs’ü vuracak değil helbet. İnan bana yığidim Bilâl,

halkın en az yarısı Müslümanları dört gözle bekliyor. Gelsinler, bizi kurtarsınlar diye. Ama Kudüs yalnız içinde yaşayanların değil ki, Papa'ya kadar uzanan bir halka örülü. Hristiyanlık âlemi Sultan Selâhaddin'in her sefere çıkışında başlar kımıl kımıldamaya, yalım yalım yanmaya. Acep seferi Kudüs'e doğru uzatır mı diye. Uzatmaya kalksa o saat aralarındaki bütün husumeti, rekabeti kenara itip haç etrafında toplanarak üstüne çullanırlar. Diyeceğim Kudüs yalnız içinde yaşayanlardan ibaret bulunsaydı fethetmek kolaydı, ama değil. Olmadığı için de Kudüs'ü fethetmek demek bütün Hristiyan dünyasıyla muharebeyi göze almak demektir."

"Olsun, biz de göze alırız!"

"Sultanın da göze alır mı?"

"Alır. Şu iç fırkalaşmalar bir bitse mesele yarı yarıya halledilmiş olacak, fakat bitmiyor. Tam toparlanıp Kudüs'e yürüyeceğimiz sıralar bir yerde bir gaile zuhur ediyor. Ya Kılıç Arslan hududumuzu ihlal ediyor veya İzzeddin Mesud isyan ediyor yahut Musul Atabeki baş diyor. Halife de ayrı dert ya neyse. Gidiyoruz, hadlerini bildiriyoruz. Bildirinceye kadar ya yorgun düşüyoruz, zayıflar veriyoruz, derken zaman geçiyor tam toparlanıyoruz..."

"Hayda, bir gaile daha!"

"Bildin! Böyle böyle mücadele vermekteyiz işte. Anlayacağın, dört ucu bir araya getiremiyoruz bir türlü."

"Bu işin orta yerinde hiç Hristiyan parmağı aradınız mı?"

"Nasıl?"

"Basbaya. Bilebildiğim şu: Kudüs Kralı, sizinle sulh halinde iken bile, bazı iyi konuşan adamlarını Müslüman sultanlar, atabekler nezdinde elçi diye salıp ığva vermekte. Papa, ayrı kattan aynı yolu izlemekte. Bizans dersin desise konusunda rakipsizdir. Yani gaileler durup dururken başınıza açılmıyor, işin içinde işler dönüyor. Selâhaddin Sultan'ın serbest kalması halinde bütün Hristiyan dünyasına rağmen Kudüs'ü alabile-

ceğini Hıristiyanlar çok iyi bilmekteler, bildikleri için de gailersiz komamaktalar. Bak, şimdi Kudüs Kralı ile anlaşmışlığımız var; öyle değil mi? Ama Kudüs Kralı öte yandan Normanların başı Raymond'la anlaşır. Şatıyö'nün yanına yeni kuvvetler verir. Niçin, düşündün mü?"

"Bunları bilmiyordum ki, düşüneyim."

"Şimdi öğrendin, işte. Niçinine gelince: Anlaşmaya sadık kalmayacak. Kâh Raymond'a, kâh Kont Şatıyö'ye baskınlar verdirecek. Kendisi kıyıda durup, belki özür dilemekle yetinecek. Özür, kıyıları canın yerine hiçbir vakit geçemez. Böyle böyle zaman ilerledikçe Sultan Selâhaddin'in teb'asında memnuniyetsizlik belirecek, Sultana karşı güvensizlik başlayacak."

"Ve ayaklanacaklar, yeni gaileler çıkacak."

"İyi anladın."

"Ama bir noktayı hâlâ anlayabilmiş değilim."

"Nedir o?"

"Sen bir taşçı ustası olmaktan bunca malumatı nereden öğreniyor, hadiseleri bir kumandan gibi isabetle nasıl değerlendiriyorsun?"

Vanek güldü, burnunun ucunu kaşıdı gülerken:

"Benimkini alelâde taşçı ustası bellersen, bu soruların cevabını ömrün billâh bulamazsın."

"Ürdün'de usta olarak çalışıyordun."

"Yanlış ustabaşı olarak çalışıyordum. Emrimde iki binden fazla taşçı ustası vardı. Şimdi, böyle birisi Kudüs'te kimler tarafından tutulur? Asilzadeler tarafından, kumandanlar tarafından. Çoğu gevezedir. Ben çalışırken ya karılarıyla veya misafirleriyle tartışır dururlar. Her meseleyi açık—seçik konuşurlar. Sana anlattıklarımın çoğu onların ağzından çıkma. Ben ara yerde, sadece, nakilciyim. Anlatabildim mi? Dahası, kumandanlardan, felan dostlarım vardır—saray adamlarından bile. Bir taşçı ustası kolay kolay bir kumandana muhtaç olmaz, ama kumandan taşçı ustasına sık muhtaç olur. Dostlu-

ğün sırrı burda. Bu olmasa, Sonya'yı korumak için, fedakârlık yeter miydi, sanıyorsun?"

Sonya denince arkadaşını hatırladı Bilâl:

"Bizim oğlan amma hasretmiş," dedi.

Gülüştüler.

Nihayet, Osman göründü.

Kenarları dantelli kırmızı bir mendille terini sile sile geldi, oturdu.

"Ahır fazlaca mı sıcaktı?" diye takıldı Bilâl. "Terlemişsin."

"Ondan değil, yüreğinin sığağından terlemiştir," dedi Vanek, "Yahut yavuklusunun hatıra ettiği mendili göstermek için ter silmeye davranmıştır."

Osman, o zaman elindeki kırmızı mendilin farkına vardı. Varmasıyla kuşağının arasına sokması bir oldu. Nasıl da anlamışlardı görür görmez, doğrusu, Vanek usta en az Bilâl kadar kurnazdı.

Eskisi gibi kızarmadı bu sefer, nasılsa her şey ortaya çıkmış, gizli saklı yanı silinmişti. Bundan böyle Bilâl'in alaycılığına sadece alayla mukabele edecekti.

"Ben hançerimin kınını armağan ettim, o mendilini verdi; nişanlandık. Bilâl, ne var bunda gülecek?"

"Bre koçum, yani nişanlandın diye gülmeyip, ağlayayım mı? Oldu olacak, düğün gününü söyle de, bari neşemiz tamamlansın."

"Onu da kararlaştırdık."

"Yok yahu, essah mı? Amma acelecisiniz."

"İnsan ömrü kısadır, bir yandan ahirete hazırlanırken, bi yandan da dünya işlerini acele tarafından halletmeli. Bir kararı verene kadar düşünmeli, verdikten sonra bir dakika bile beklememeli diyen, sen değil misin?"

"Ben mi demişim?"

"Evet sen, aynıyla ezberimde. O kadar tekrarlarsın ki, ezberlememek ne mümkün."

“İyi canım, pekâlâ doğru demişim, ağzıma sağlık! Hele dün gününü söyleyiver.”

“Düğün günü Kudüs’ü fethedeceğimiz günün sabahıdır. Hepinizi davet ediyorum şimdiden, mazeret dinlemem.”

“Ya fethedemezsek?”

“O zaman kavuşmamız ahirete kalır, böylece sözleştik.”

Bilâl takdirle sustu.

Şu Osman...

Ve diğer mü’minler, ideal adamlar...

En çok istedikleri şeyi bile millî gayretin tahakkukundan sonraki meçhule atabiliyorlardı.

Doğrusu, gıpta edilecekse, buna edilmeliydi.

Dördüncü Bölüm

KERVANCIBAŞI ABDULLAH'IN CANI SIKKINDI. Sabahtan beri sanki bir şeyler olmasını bekliyor, içinden söküp atmadığı bu hissin etkisiyle ikide bir etrafı gözletiyor, görünürde tehlike filan olmadığı ard arda söylenmesine rağmen rahatlayamıyordu.

Steplerde durmadan geziniyordu gözleri; oradan güneşin yakıcılığına küsüyor, hiç sebepsiz adamlarını azara tutuyordu. Mola bile verdirmemişti. Mola şöyle dursun daha hızlandırmak için develeri zorlamalarını emretmişti. Harim hisarına kapağı atarsa rahatlayacaktı.

Normal olarak kaygılanmaması lâzımdı. Eyyûbî Devleti'nin hudutları içinde bulunuyordu. Sultan Selâhaddin başa geçti geçeli bu topraklarda eşkıyalığın kökü kurumuş, gasp hadiseleri ne zamandır duyulmaz olmuştu. Üstelik Kudüs kralıyla da dört yıl süreli bir anlaşma vardı. Bütün bunları mantık ölçülerine vuruyor, tedirginliğini sebepsiz buluyordu. Ama elinde değildi, rahatlayamıyordu işte; rahatlayamayınca da bir süre

saçmalık yapıyordu. Sürücülerden birine daha çıkışmaya durdu:

“Be adam, sürsene şu hayvanı!”

“Deve bu,” dedi adam, “daha sür’atli gitmez, hep hep bu kadar.”

Bu kadarı patlamasına yetti, az daha kendini tutamayıp adamı kırbaçlayacaktı. Tam vaktinde toparlandı ve söylene söylene uzaklaştı yanından.

“Adam diye barındırdıklarına bakın hele, topu bir para etmez. Deve hep hep bu kadar gidermiş. Ben sürücülük yaparken atlarla yarıştırdım develerimi, atlarla. Gitmezmiş. Öyle bir gider ki, sürücü işini bilmeli. Bilmedi mi gitmez. Yok haksızlık ediyorum galiba, hakikaten ellerinden geleni yapıyorlar. Dedîği gibi, deve hep hep bu kadar gider. Atımla zor yetiştiğime göre hakkı var. Lânet sıkıntıyı bir türlü atamadım gitti, boğulacağımı sanıyorum. Birşey olması lâzım, ama olmuyor. Ya develerden biri hastalanmalı, ya adamlarından birinin humması tepmeli, ne bileyim bir şeyler...”

Kıstı gözlerini, boz bulanık ufka baktı. Yanılıyor muydu acaba, yoksa gerçekten bir toz bulutu muydu gördüğü?

Aynı anda sıkıntısı kabardı, köpürdü, köpürdü ve bitti. Derin derin soludu. Yanılmıyordu. Bir toz bulutudur kalkmıştı ufukta, sür’atle de yaklaşmakta idi.

Atını kervanın etrafında döndürdü. Herkese hazır olmalarını söyledi. Kırk koruyucunun kırkını da taktı peşine, yolboyu vurdu.

Muhafızlar pek bir şey anlayamamışlardı, ama sormaya da korkuyorlardı. Kervanbaşı Abdullah her zamanki mülayimliğinde değildi bugün, birden değişmiş, tanınmazlaşmıştı.

Bir tepecikte durdurdu adamlarım. Toz bulutu hayli yaklaşmıştı, yerden göğe doğru yükseliyor, yüksele yüksele yolboyu akıyordu.

“Siz de görüyor musunuz?”

“Neyi?” dedi adamlardan biri.

“Benim gördüğümü, şu ufukta bize doğru gelen bir toz bulutu var mı?”

Dikkat edince onlar da fark ettiler.

“Ne ola acep?”

“Sultanımızın devriye koludur.”

“Düşman olamaz mı?”

“Hadi canım bu topraklarda düşman ha! Sultan Selâhaddin’in memleketinde böyle bir şeye kim cüret edebilir?”

“Kudüs Kralı, ahde vefada diğer kralları aratmaz bana kalsa, demek istiyorum ki, bu da ötekiler gibi zart-zurt sözünden döner cinstendir.”

“Bakın, hiç şüphe yok atlılar geliyor!”

“Gelmesine geliyor da dost mu düşman mı, onu bilmek lâzım.”

Toz bulutunun vaziyetinden kalabalığı tahmine çalışıyordu. Abdullah, bu hesaba yatmış, susmuştu. Neden sonra:

“Ben diyeyim bin kişi, siz deyin bin beş yüz. Başka türlü bunca tozu teptiremezler. Çapulcuya da benzemiyorlar, tostoparlak geliyorlar; âdeta düzenli bir ordu. Peki ama Sultanımızın bu canipte orduları var mı?”

Bunu bilemezlerdi elbet, beklemeye karar verdiler.

Beklediler, beklediler...

Sonra dehşetle gördüler...

“Demir adamlar!”

Zırhları güneş altında parlıyordu. Acaip sesler çıkarak at koparıyorlardı. Abdullah’ın tahmin ettiğinden bile çokluktu-
lar.

“Yandık,” dedi, “bunlara karşı vuruşmak bilerek ölümüne gitmekle eşit. Bırakalım kervânı talân etsinler.”

“Nasıl olur,” diye itiraz etti adamlarından biri, “mahvolursunuz, bütün servetinizi kervandaki mala yatırmıştınız.”

“Ne çıkar bundan, çalışır yeniden kazanırım. Hoş buna bile

lüzum kalmaz, varır çıkarım sultanımızın huzuruna. ‘Ey Sultanım, malımızı, canımızı, ırzımızı bütün topraklarında emniyete alamayacaktın da niye başımıza sultan oturdun? Sana güvenip yola çıktık, lakin güvenmeyle hata etmişiz ki, yolda basıldık. Mademki, yoloğlunun emniyetini sağlayamıyorsun sultanlığın kaç para’ derim.”

“Paralatır seni.”

“Akılsız,” diye gürledi konuşana baktı. Abdullah, “sen Sultanı bir kere olsun görmemişsin. Görmediğin, tanımadığın için böyle diyorsun, küfür diyarının krallarıyla karıştırıyorsun. Ne mümkün parçalatsın, doğruyu olduğu gibi söylediğimden kinaye büyük memnun olur da teşekkür dahi eder. Zaten fermanı vardı, kimin kervanı yolda baskına uğrarsa devlet tarafından tazmin edile diye. Bunun tatbikini isteyeceğim, tabii sağ kalırsam. Adamlar aç kurtlar gibi gelmekte baksanıza. Tamam, şimdi bildim, bunlar şarlatan Kont Şatıyö’nün adamları.”

“Ne yapacağız? Nasıl bu kadar sakın olabiliyorsun?”

“Sabahtan beri çekeceğimi çektim zaten, içimdeki sıkıntı meğer bunun işmarıymış. Sakin olmayıp da ne yapayım, iki bin demir gömlekle kırk kişi ile mi karşı durayım? Öyle şey olmaz, şu sarığımın beyazını kılıcın ucuna takıp sallamalıyım ki, yapılacak tek akıllı işi yaptığımı anlasınlar.”

Beyaz işareti çabuk fark etmişlerdi. Yüz kişi gruptan ayrılıp tepeciğe at sürdü.

“Teslim,” dedi Abdullah, “biz Sultan Selâhaddin’in teb’asındanız, aramızda anlaşma vardır, anlaşmayı çiğnemeyeceğinizi umuyorum. Anlaş...”

Bir ok vınladı, geldi yüreğinin üstüne çöktü, cümlesi bölündü, bütün dünya ile birlikte söylemek istediklerini de unuttu ânında. Gözleri kara beneklerin içinde görme kabiliyetini kaybetti, kollarını iki yana açtı tutunmak için, iki ok aynı anda kırışlerden kopup iki koluna aynı anda girdi.

“Çekin kılıçları,” diye bağırdı Abdullah’ın adamlarından biri, “haydi çekin!”

Yüz demir gömlekli Abdullah’ın kırk adamına göz kestiremediğinden gruba adam saldılar, grup bir tamam geldi bitirdi kırk babayiğidi. Kumluğa serildiler yan yana, cansız.

Şatiyö, burnundan soluklanarak bir süre baktı eserine, nefes alan iki kişiyi elleriyle okladı, ama sonuncusunu o bile fark edemedi. Ustaca sinmişti, yaralı olmasına yaralıydı, ama yarası pek ağır sayılmazdı. Kervandakiler bir tamam kılıçtan geçirilip kervan talân edildikten sonra ağır ağır kalktı yerinden. Ufka baktı, lânetlik toz bulutu gittikçe uzaklaşıyordu. Leş kargaları yapacaklarını yapmış, gerisin geri dönmüşlerdi.

Kervan bitmişti. Ölü develerin yanında insan cesetleri uzanmıştı. Birden başı döndü, manzaranın dehşetinden aklını kaybetti. Bağıra bağıra kum seline daldı.

“Demir gömlekliler, demir gömlekliler, demir gömlekliler!”

Akşamın alaca karasına karıştı, uzadı gitti sesi, uzaya, uza-ya...

Bir gün Selâhaddin Eyyûbî’nin kulağına dokundu.

Gazapla fırladı yerinden:

“Bre izansızlar!” diye gürledi. “Söz verirler, sözlerini tutmazlar; anlaşma mühürlerler, mühürlerine sadakat nedir bilmezler. Bunları hepten yok etmedikten sonra ne kervanımıza rahat yüzü vardır, ne dindaşımıza yol emniyeti.”

Bir mektupçu saldı Kudüs Kralı Gui’ye. Eğer ölenlerin fidyesini ailelerine verirse, eğer zarar ziyanı tazmin ederse ve eğer özür beyanında bulunursa, bir de bu vaka’nın benzerleri tekrarlanmazsa unutmaya hazır olduğunu bildirdi. Aksi halde...

“Gelir, tahtını başına geçiririm. Seni dahi atımın kuyruğuna bağlar, ibret-i âlem için, sokaklarda dolaştırırım. Böylece bilesin ve buna göre hareket edesin. Vesselâm!”

Mektupçu gitti, geldi.

“Tekliflerinizi kabul etmiyor Sultanım, Şatıyö’nün kendine buyruk bir şövalye olduğunu söylüyor. Ona sözü geçmezmiş, adamlar Şatıyö’nünmüş, hareketlerinin mesuliyeti de ona ait bulunmalıymış. Böyle dedi.”

“Ya sen ne dedin?”

“Müslüman’ın gözünde küfür tek millettir, bu bakımdan Şatıyö’nün hareketlerinden mes’ûlsünüz. Kaldı ki, yapılan anlaşmada onu engelleyeceğiniz kaydı vardır. Bu hususu Papa dahi taahhüt etmiş iken şimdi ne olmaktadır ki, sözünüzden dönmektesiniz?” dedim. Çok kızdı, Sultanım, lâkin perva vermedim, devamla dedim ki: ‘Ya Şatıyö’yü tutar cezalandırırsınız, cezalandırmayı gönlünüz götürmüyorsa biz cezalandırmasını biliriz. O takdirde alınmamalısınız. Yok, alınız dersiniz onu da siz düşünün’ dedim. Sultanım, haddimi tecavüz eyledim, bağışlamanız niyazımdır.”

Hiçbir şey söylemeden aldı mektupçuyu hazine dairesine götürdü. Açtırdı kapıyı. Kese kese altınların arasına saldı:

“Dilediğin kadarım al. Senin gibi hizmette kusur etmeyen, hizmeti lâıyk veçhiyle yapan birine ne versem az gelir.”

Mektupçu içeri girdi, keselerden birinin başını çözüp tek bir altın aldı, avucunda tuttu.

“Bu kifayet eder Sultanım. Bir vakitler sultan Nureddin’in huzurunda hurma dağıtılıyordu. Uzanmış avucumu doldurmuştum. Sultan Nureddin çok kızdı. ‘Sen bu kadar alırsan ötekilere bir şey kalmaz’ diye azarladı. Rezil kepaze oldum. O günden beri tamahkârlığa tövbe etmişim.”

Sultan Selâhaddin güldü:

“Cimrilik tacirlere mahsustur. Biz Sultanız, hazinemizi açtık ve dilediğin, kadar alabileceğini söyledik. Hiç çekinme, kaç kese istiyorsan al.”

Mektupçu başını iki yana salladı:

“Zaten şu tek altını da almayacaktım, Sultanım. Birincisi Sultan ikramı reddedilmez diye aldım, ikincisi Kudüs’te kal-

dığım gece bir altınımı çaldılar, bu ona mukabildir. Hizmetimin karşılığı dersenez, Sultanım, biz hizmeti sultan altınına tamahen yapıcılardan değiliz. Öyle olmaktan Allaha sığınırız. Maksudımız dinimize hizmettir, karşılık olarak kör boğazımızı doyuracak kadarı yeter, zaten o kadarım ulufe adıyla üç ayda bir almaktayız. Fazlası azdırır Sultanım, korkarım.”

Verecek cevap bulamadı koca Sultan, başı önde odasına döndü.

Bu insanlar...

Cefakâr insanlardı, kanaatkâr insanlardı.

İman abidesiydiler tek tek.

Bunların rahatını sağlamak yolunda meşakkat çekmek, elbette, meşakkatlerin en kutsî olanıydı.

Hazır, hastalıktan da kalkmışken...

Hazır, Şatıyö alçağı anlaşılmayı ihlâl etmişken...

Hazır, Kudüs Kralı dileklerini geri çevirmişken...

Bu insanların huzuru, saadeti, İslâm'ın birlik ve beraberliği için, yürümeliydi. Kumandanları çağırdı hemen, ulemayı davet etti o gece. Anlattı olanı, biteni, ardından fikir sordu.

“Şatıyö’yü bir daha baş kaldıramayacak şekilde ezmek lâzım gelir” dendi.

Karar böyle çıktı.

“Ezmek lâzım gelir!”

Her zaman emre amade ordu, Sultanın emrini duyunca doludizgin etti. Nal sesleri, yayaların heyamolasına karışıp mollaların tekbirleriyle kucak kucağa steplerde yankılandı.

Bir gök gürlledi, bir dağ koptu, bir şimşek çıktı.

Herak bölgesini dize getiren Taberiye Gölü’nü dolandılar, Kerak şehri önüne kondular ve şehri muhasara ettiler.

Kudüs Kralı Gui dö Lusignan şaşa kaldı. Bu sürat kanatlanmışlığın alâmetiydi. Yoksa halk arasında efsaneleştiği gibi, gerçekten de Sultanın kanatlı bir atı mı vardı? Askerleri bir tamam kanatlı atlara mı binmişlerdi?

Fikrini Normanların başı Raymond'a açınca kahkahalarla güldü:

"Bırak bunları Gui" dedi, "bırak dostum. Besbelli korku tuttuğu olmuşsun, hayâl kurman bundandır. Ama bil ki, boş yere telâşlanıyorsun. Hatırlasana, Kont Şatiyö ne demişti?"

"Hatırlamaz olur muyum? Demir gömleklileri, Selâhaddin Sultanı bir çırpıda geldiği yere sürermiş. Sultan Selâhaddin'i durdurmayı kervan durdurma sandığı belli. Sen ne düşünüyorsun Raymond, hakkından gelebilir miyiz?"

"Mecburuz, hem Hristiyan krallarına müracaat etmişliğin var, cevap da gelmiş, değil mi? Yakında erişeceklerini bildirmişler. Daha niye korkalım, varıp çıkmalı Selâhaddin'in karşısına, kasıp kavurmalı."

"İnanıyorsun ha! Söylediklerine inanabiliyorsan gerçekten de bahtiyarsın. Bana gelince, pek ümitsizim dostum. Aklım bir karış havada olmasa, daha doğrusu Şatiyö mani olmasa, çoktan özür dilemiştim ve bu iş de kısa yoldan kapanmıştı. Sanki ne çıkardı özür dilemekten?"

"Ne mi çıkar? Müslümanlar, Kral Gui'yi korkuttuk diye kırk gün kırk gece bayram yapmaya dururlar ve kimseden pervaları kalmaz. Bölgenin en büyük kralısın, Selâhaddin'den özür dileyip küçülmen yakışık alır mı?"

"Şatiyö de böyle söylemişti aynen."

"Akıllıdır, ne söylediğini iyi bilir."

"Hadi canım, akıllı olsa durup dururken Eyyûbilerin kervanlarını basıp başımıza belâ açar mıydı?"

O sırada içeri Şatiyö girdi.

"Seni konuşuyorduk Kont," dedi Gui yılışarak, "Raymond'a ne kadar akıllı olduğunu söylüyordum, öyle değil mi Raymond?"

Raymond, Kudüs Kralı'nın Yalanını rahatlıkla perçinledi:

"Evet, akıllılığını konuşuyorduk. Sen-Jan Şövalyeleriyle takviye edilmiş olman doğrusu harika bir şey."

Şatiyö bir sandalyeye çöktü:

“Evet,” dedi, “harika bir şey, Sen-Jan Şövalyeleri ile benim Templier Şövalyeleri el ele Selâhaddin’in canına okuyacağız.”

“Benim Normanları da hesaba katsana,” dedi Raymond, “iyi dövüşçüdürler.”

“Kudüslüler sanki fena mı,” diye araya girdi Kral, “bunca muharebede pişmiş adamlarım var.”

“Tabii, toparlayabilirsiniz...”

Şatiyö’ye aksi aksi baktı:

“Niye toparlayamayacakmışım?”

“Şundan ki, dört yıl süreli anlaşma yapıldığını yaydınız, sanki bunu halkın bilmesi lâzımmış gibi. Onlar da tarlaya, marlaya döndüler, en az dört sene savaşımadan yaşamının rahatına kendilerini hazırladılar. Kolaycana peşinden gelecekle-rini, doğrusu, ummuyorum.”

Kızdı, fırladı yerinden:

“Edebini takın Şatiyö, bir kralın karşısında bulunduğunu unutma!”

Şatiyö alaycı gülüşünü etrafa bulaştıra bulaştıra:

“Unutmam, unutmam,” dedi, “meraklanma sen. Kralsın, lâkin senin de unutmaman gereken şeyler var. Raymond’la ben çeker gidersek hapı yutarsın. Sultan Selahaddin’e karşı çıkacak gücün var mı, söylesene?”

Melül, mahzun yerine oturdu.

“Çıkmayıveririm,” dedi son bir hamle yaparak, “anlaşırım kendisiylen.”

“Zor anlarsın. Budin’i kaç kere denemişti. Her anlaşmayı ihlâl ettiğini görünce bir daha onunla anlaşma filân yapmaya yanaşmamıştı. Şimdi seni denedi, anlaşmayı bozduğunu gördü, bir daha seninle anlaşma yapmaz o. Hem, niye yapsın? Gözü keser, bir kere. Kudüs’ü elinden rahatlıkla alır, seni de haber gönderdiği gibi atının kuyruğuna bağlayıp sokak sokak dolaştırır. Hoşuna gider mi, Gui?”

Son derece küstah bir tavrıla konuşması ve düpedüz hakaretler savurması, Kudüs Kralı'nı müthiş sinirlendirdi, ama ağzını açmaya korktu. Gerçekten de söyledikleri gibi çeker giderlerse, değil Selahaddin'e karşı durmak, tahtını bile zor muhafaza ederdi. Şimdilik bunları ürkütmemeli, Bizans'ın vadettiği yardım gelinceye kadar idare etmeli, ne söylerlerse sineye çekmeliydi. Sonra elbet hesabını soracaktı. Selefinin hakkı vardı. Şatiyö'yü zaman içinde iyi tanımış, tanıdıktan sonra da nefret etmişti. O zamanlar Şatiyö'ye karşı davranışları yüzünden Budin'i kınıyordu, ama şimdi ona hak veriyor, hata edenin kendisi olduğunu anlıyordu."

Kralın düşünceli tavrı, Şatiyö'nün yeniden alay etmek için fırsat kollayan sırtık yüzü Raymond'un canını sıktı, bağıra bağıra:

"Tam kavga edecek zamandır ya, tam da birbirimizi yiyecek zamandır, oh, ne âlâ! Böylece Sultanın işi çok kolaylaşacak. Birbirlerini yiyenleri yenmekten kolay ne vardır?"

"Haklısın," dedi Kral Gui, "sırası değil, Şatiyö, büyük düşmanımız kapıya gelmiş dayanmışken hiç sırası değil. Hadi gidelim, ordularımızı toplayıp karşı duralım, başka çaremiz yok."

Birlikte çıktılar.

Kral, sağa sola emirler yağdırdı. Asker hemen toplanmalıydı, eksiksiz herkes kutsal savaşa katılmalıydı.

Nedense, kimse eskisi kadar yerlere eğilmiyordu önünde, emrini aşkla-şevkle yerine getirmiyorlardı. Bunu anladı, fakat sebebini araştırmadı. Onu bir kukla gibi görmeye başlamışlardı. Şatiyö'nün elinde bir kukla.

Birkaç gün sonra ancak yola çıkabildiler. Yarı yolda Taberiye kalesinin düştüğü haberini aldılar. Sultan kendini hiç sıkınamıyordu.

Altı gün müddetle âdeta kale çevresinde dinlenmişti.

Halk çok korkmuş, içerde isyan etmişler, kumandanı bağ-

layıp Sultanın önüne getirmişlerdi. Bundan sonra Sultan, mayetiyle salını salını şehre girmişti.

Girdi girmesine, ama orada sadece bir müfreze bırakıp Taberiye kıyılarını tuttu. Bu göl olmadıktan sonra kale hiçbir işe yaramazdı, çünkü suyunu gölden temin ediyordu.

Kudüs Kralı bunu tahmin edemediğinden doğrudan şehri muhasara etti. Sultan Selâhaddin güle güle düşmanını sardı. Ender rastlanan bir hal meydana gelmişti. Kudüslüler kaleyi sarmış, Sultan da Kudüs ordusunu sarmıştı. Bu durumda Kudüs ordusu hem kaledeki Müslüman müfrezenin ok yağmuru-na dayanmak, hem de Sultanın muharebe oyunlarına karşı durmak zorunda kalıyordu. Taberiye Gölü'nün kıyıları da çoktan tutulmuş olduğu için ordusunun susuzluğunu gidere-miyordu. Raymond'la Kont Şatıyö'yü ve diğer kumandanlarını çağırdı. Önce Şatıyö'ye:

"Kaleyi muhasara ettik, lâkin muhasaraya düştük" dedi. "Sultana karşı çıkma fikri senin olduğuna göre söyle bakalım şimdi ne yapmak icab eder?"

Kont Şatıyö kekelemekle yetinince kızdı:

"Hem muharebeye mecbur edersiniz, çapulculuk yapıp muharebe sebeplerini meydana getirirsiniz, hem sorulduğunda dilinizi yutmuşa dönersiniz. Ne oldu, hani Şatıyö? Namı dillere destan şövalye, konuşsana!"

Bir sürü hakaret yağdırıp kinini döktükten sonra Raymond'a:

"Senin bildiğin var mı?"

"Muharebeye tutuşalım" dedi Raymond, sırf fikirsizlikle it-ham edilmemek için. "Suyu ele geçirmek zorundayız, hemen taarruza geçme taraftarıyım."

Geri dönmeyi savunanlar da az değildi, ama Kral bu görüşlere iltifat etmedi. Düşmanla yüz yüze geldikten sonra geri dönemezdi, dönerse bütün otoritesini kaybeder, korkaklıkla suçlanırdı. Korkmuyor değildi, ama halkın, hele de askerin

bundan haberdar olmaması lâzımdı. Zaten dönmeye kalksalar çemberi nasıl kıracaklardı?

Aklına geldiği için kendini kutladı, dönme fikrinde olanlara:

“Sarılmış iken nasıl dönebiliriz?” dedi.

“Anlaşırız.”

“Sultanla mı?”

“Sultanla.”

“Delisiniz. Bu durumda siz Sultanın yerinde olsanız anlaşır mıydınız?”

“Sultan başkadır. O daima anlaşmadan taraf olmuştur, nice sıkışık anlarımızda teklif ettiğimiz anlaşmaların hemen tamamını kabullenip aman vermişti. Şimdi gene kabul eder.”

Kral bir müddet evirdi, çevirdi kafasında. Doğru söylüyorlardı. Sultan Selâhaddin, her zaman sulhtan taraf olmuş, en avantajlı durumda iken bile sulh teklif edildiğinde tereddütsüz evet demişti. Belki yine derdi. Ne varki yeni bir kraldı, hem de otoritesi tartışılır hale gelmiş bir yeni kral; bu muharebeden alnının akıyla çıkarsa tahtı sağlamlaşacaktı. Ne yapıp ederek kazanması lâzımdı, gerisinin ehemmiyeti yoktu.

“Savaşaçağız!” dedi, “Raymond’un görüşüne katılıyorum.”

Ve cephe açtılar...

Taberiye Gölü tarafına saldırdılar.

Saldırmalarıyla geri püskürtülmeleri arasında belki bir molalık zaman geçti. Pes perişan ve ümitsiz kala kaldılar.

Sonra tekrar saldırdılar...

Tekrar geri döndüler.

Sultan Selâhaddin, kraldan çok Şatiyö’yü istiyordu. Bu serkeşin melanetlerinden bıkmış, usanmıştı. Yarayı deşip kanatmanın tam vaktiydi.

Fakat Şatiyö kurnazdı. Başına gelecekleri çoktan fark etmişti. Ve bir gece adamlarıyla birlikte ordudan ayrılıp canını emniyete almıştı.

Siğindiğı kale sarp dağların arasında çok muhkem bir kaleydi. Bunu öğrenen Sultanın canı sıkıldı. Oynaşı kısa kesmek için Kudüs Kralı'nın ordusuna yüklendi.

Kral'ın ordusunda susuzluk son haddine çıkmıştı. Hem Müslüman kanına, hem suya susamış Kudüslüler canlarını dişlerine takarak savaşıyorlardı. Sultan kısa zamanda neticeyi almak için ordusunun iki kanadında bulunan süvarileri ileri hatta sürdü. Düşmanın sağ kolu bir anda tar ü mar olup dağıldı. Hemen süvariler sol kola yüklendiler. Onu da perişan ettikten sonra Sultandan aldıkları yeni emre itaatle merkeze yüklendiler. Kudüs Kralı Gui, ümitsiz bir yarma hareketine girişti. İslâm ordusu açılır gibi oldu, kurtulduğunu sanan Kral dört elle sarıldı son ümide. Askerlerine teşvik ede ede, açılır gibi olan İslâm ordusuna yüklendi. Fakat bu açılma sırf oyundan ibaretti, sırf harp hilesiydi. Vakti gelince açıldığından çok hızlı kapandı, kenetlendi. Kral aklını başına toplayıp bakındığında bir kuskacın içine düştüğünü fark etti. Hemen hemen ordusunun çoğunluğu ile birlikte esir olmuştu. Direnmeye kalkıştıysa da sonuca gidemedi, her tarafını saran ihtişamlı imân kalelerinden tekini dahi aşamadı. Atından indi, olduğu yere çömeldi ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. Sultan, Kudüs Kralını o halde görünce yanına gitti, elini omuzuna koydu:

"Ağlamayınız Kral Hazretleri," dedi "muharebe biraz da talih işidir. Bugün talih bizden yana."

Kral ayağa kalktı, mahzun mahzun Sultanın yüzüne bakarak, iki hıçkırık arasına cümlesini sıkıştırdı:

"Bizden yana olduğu da hiç yok ki..."

"Üzülmeyiniz, kendinizi misafirimiz addediniz. Benim esas işim Şatiyö yılanının başını ezmektir. Ona kanmasaydınız başınıza bunlar gelmeyecekti."

Gui de artık bunu biliyordu. Fakat olan olmuş Şatiyö sıvışmıştı. Etrafta Kont'un demir gömleklilerinden bir teki dahi yoktu.

“O bir alçaktır” diye inledi.

Atıldı, Sultanın ellerine sarıldı:

“Sultanım, haini yakalarsanız benim dahi intikamımı alınız, bu gaileleri başıma açan odur.”

Sultan Selâhaddin ellerini ağır ağır çekti:

“Biz intikam sevdasının arkasında değiliz, Kral Hazretleri. Biz İslâm davasının fedâileriyiz, dinimize zarar eriştirenlere amanımız yoktur.”

Krala iyi muâmele etmelerini emrettikten sonra atlandı, yanına iki bin asker alarak kesme taş kayalıklara sürdü.

Tam iki ay uğraştı Şatiyö’yü muhkem yuvasından dışarı uğratmak için. Bıkmadan, usanmadan bekledi. Hattâ çokça beklendiğinden Yakınan bazı kumandanlara isterlerse dönebileceklerini, kendisine gelince, Şatiyö’yü yakalayana kadar kalacağını söyledi. Kumandanlar utanarak başlarını indirdiler, ölünceye kadar yanında bulunacaklarını tekrarladılar.

Sultan da bıkmıştı beklemekten, bıkmıştı ya Şatiyö olmadan gitmemeye de yemin etmişti. Sonunda bir çare geldi aklına.

Geri çekiliyor intibasını vermek ve düşmanı yanıltmak için gün boyu askerlerini kayalardan aşağı yürüttü. Ama gece basınca tekrar yukarı süründürdü. Birkaç kere tekrarlandı böyle. Şatiyö burçlardan olanı biteni seyrediyordu. Sultanın nihayet muhasaradan bıkip gittiğini sanıyordu. Yine de gündüz gözü huruç hareketini göze alamayıp en yakın adamlarıyla gece yarısı kaleden kaçtı. Askerlerini kumandasız bıraktığı için zerre miktar vicdan sızısı taşımadan kurtulmayı denedi. Kötü yanılmıştı. Bunu fark ettiğinde iş işten geçmiş, kısıvrak yakalanmıştı.

Ondan sonra başsız askerın elinden kaleyi almak zor olmadı. Döndü, Sultan Selâhaddin karargâha, Şatiyö’yü huzura almalarını emretti.

Şatiyö titriyordu. Huzura girdiği andan başlayıp gerek hareketleri, gerek sözleriyle yaltaklanıyordu:

“Beni Kudüs Kralı yanılttı, büyük Sultan. Kudüs Kralı olacak köpek dedi ki, ‘kervanları bas, hudut köylerini talân et.’ Ona uydum; uymak zorundaydım. Çünkü o bir kraldı, ben ise alelâde bir şövalye, alt yanı bir kont. Emirlerini uyguladım. Keşke karşı çıksaydım, ama elimde yeter sayıda asker yoktu, bir vurur perişan ederdi beni, korktum. Korkağın tekiyim ben, keşke karşı çıksaydım.”

Sultan Selâhaddin, yılana bakar gibi bakıyordu Şatiyö’ye. İnsanın bu derece alçalacağını düşünemediğinden şaşkındı.

Kralı getirmelerini emretti.

Getirdiler, Şatiyö’nün karşısına diktiler.

“Kral hazretleri,” dedi Sultan, “işte düşmanın mıdır, dostun mudur, neyse... Şatiyö işte! Aranızda bir hesap vardı galiba, ne yapmayı düşünüyorsunuz?”

Sultanın sözleri bitmeden atıldı Kral, parmaklarını Şatiyö’nün gırtlığına geçirdi, sıktı ha sıktı, sıktı ha sıktı. Parmakları arasında kısılan damarlar atmaz oluncaya kadar... Şatiyö’nün koca gövdesi kollarından kayıp yere yığıluncaya kadar..

Sonra bıraktı. Sultanın önünde eğildi:

“Şimdi benim hakkımdaki hükmü uygulayın Sultanım” dedi. “Şatiyö denen pisi geberttim ya, artık ölsem bile gam yemem, o dünyada tanıdığım namussuzların en büyüğüydü ve sırf namussuzlukta büyüktü.”

Sultan doğruldu, önce cesedin dışarı çıkarılmasını emretti, sonra Kral’a döndü:

“Askalan Kalesi’ni fidye-i necatın olarak kabul ediyorum” dedi.

Şaşırdı Kral:

“Yani bir kaleye mukabil beni serbest mi bırakıyorsunuz?”

“Evet, serbest bırakıyorum.”

Gök kubbe yıkıldı, Kudüs Kralı’nın başına çöktü.

Başı düştü.

“Ne büyüklük,” diye mırıldandı, “anlamakta güçlük çekiyorum.”

“Neden? Siz beni esir alsanız da aynı şeyi yapardınız.”

Tereddüt girdabında bocalamaya gömüldü Kral. “İnanarak mı söylüyor acaba? diye düşündü. “Bana esir olsa neler yapacağımı bilmiyor mu?” Kendisi merhamete gelip bırakacak olsa bütün haçlı takımı çullanır, bırakmasını engellerdi. Hele Şatiyö ile Raymond, ele geçen büyük fırsatın mutlaka değerlendirilmesini isterlerdi. Sultanı normal bir ölüme göndermesini bile yeterli bulmazlardı da ille işkence edilmeli, ille demir bir kafese takılıp gezdirilmeli, ille kale burcundan aşağı ayaklarından asılmalı, derisi yüzülmeli, içine saman doldurulup teşhir edilmeli diye tutturlardı. Karşı koyamazdı. Koymak isteyeceğinden de zaten şüpheliydi.

Başını kaldırdı sarsak sarsak iki yana salladı:

“Doğrusu, hayır” diye konuştu. “Aynı şeyi yapmazdım, yapmak istesem dahi yaptırmazlardı. Beni atınızın kuyruğuna bağlayıp sürüyeceğinizi yazdığınızdan beri kızgınlığım tepeme çıktı. Yakalanınca bu hakarete maruz kalmaya hazırladım kendimi. Şimdi serbest bırakacağınızı söylüyorsunuz.”

“Evet öyle söylüyorum.”

Birden diz çöktü Sultanın önünde, ayaklarına kapanmak için bir hareket yaptı. Selâhaddin Sultan vaktinde davranıp omuzlarından kavradı, çekti kaldırdı. Gözlerinin içine baka baka:

“Askalan’ı verdiğinizizi söylediğiniz andan itibaren serbestsiniz,” dedi. “Kararınızı verin.”

“Verdim bile, Askalan sizin olsun, bunun dışında bir isteğiniz var mı?”

“Hayır yok, artık serbestsiniz, istediğiniz an gidebilirsiniz, kendi topraklarınıza ayak basana kadar adamlarım tarafından korunacaksınız. Ama isterseniz, bir süre daha misafirimiz olarak kalabilirsiniz.”

Sultan Selâhaddin'ın karşısında Kudüs Kralı küçüldükçe küçülüyor, düşmanın mertliği altında ezildikçe eziliyordu. "Yani, gidebilir miyim?" diye mırıldandı, duyduklarına, gördüklerine inanamaz gibi. "İstersem hemen gidebilir miyim?"

"Elbette."

"İnanamıyorum, bir türlü inanamıyorum" diye söylendi. Bu ne âlicenaplık, ne seciye, ne insanlık..."

Sultana döndü:

"Bizinkiler hakkında biraz bilgi verebilir misiniz, Sultanım. Bir süredir halkımdan uzak kaldım, akıbetleri hakkında fikrim olursa buna göre bir hareket tarzı çizerim."

Yer gösterdi, yanı başına oturttu.

"Sizinkiler bu süre içinde pek rahat durmadılar. Balion diye birini seçip etrafında toplandılar. Kimdir bu Balion?"

Kumandanlarımdan biri, cesur, gözüpek, fakat son derece merhametsiz. Dizginleri ele alırsa, korkarım, hiçbir şekilde sulha yanaşmayacaktır."

"Sulh mu? Artık çok geç kalmış bir güzellik. Bu güzelliğe ulaşmak için her zaman elimizden geleni yaptık. Ne çare, sulhu daima siz ihlâl ettiniz. Bundan böyle hedefe ulaşınca kadar sulh yok."

"Hedef?..."

"Kudüs, dostum, hedef Kudüs! Şehri muharebesiz teslim ettiğiniz takdirde isteyenin istediği yere gitmesine izniniz olacak. Yok, ille muharebe derseniz, sizin bileceğiniz."

"Balion muharebe isteyecektir. Ben olsam da elimle anahatı teslim edemezdim. Sultanım, bizim papazları bilemezsiniz, anlaşmaların bozulmasından en çok onlar sorumlu. Her pazar kiliselere halkı yığıp Müslümanlarla sulh yapmanın Hıristiyanlığa karşı işlenmiş büyük bir cinayet olduğunu telkin ediyorlar. Halk galeyana geliyor, sarayın çevresine gelip bağırıyor, çağırıyorlar. Kaç kere böyle oldu, kaç kere selefim Buddin, papazların kışkırtmaları yüzünden sulhu bozmak zorun-

da kaldı. Şimdi Sultanım, izniniz olursa hemen gitmekliğim lâzım, işe vaziyet edip bir çalgınlık yapmalarına mâni olabilerim belki. Şatiyö geberdi, Raymond'un akıbeti meçhul, bu belâları savuşturdum, velâkin geride papazlar var. Daha beteri Balion var."

Daldı. Bir zaman düşündü. Sonra tekrar Sultana döndü:

"Ayrıca, Fransa Kralı Güzel Filip ile İngiliz Kralı Aslan Yürekli Rişar var. Kudüs'ün tehlikede olduğunu, yardım etmelerini bildirmiştim. Müsbet cevap vermişlerdi. Papa dahi Hristiyan şövalyeleri, mukaddes toprakların korunmasına çağırdı. Bu davete çokların icabet edeceğini zannediyorum."

"Yani yeni bir haçlı ordusuyla karşı karşıya geleceğiz, öyle mi? Olsun, ne yapalım. İlle bütün Hristiyanlık âlemiyle muharebe etmekliğimiz lâzım geliyorsa, ederiz. Takdir Hüdâ'nındır. Mukaddes beldeye kılıçla girmek istemiyorduk, lâkin söyledikleriniz ille de kılıca sıra geleceğini işaretliyor. Üzülmekle birlikte başka türlü hareket edemem. Umarım, beni anlıyorsunuzdur."

Kudüs Kralı düşünce düşünce Sultanın yanından ayrıldı. Sultan, Kudüs'ü fethetmeyi iyice kafasına koymuştu. Tahtı kötü sallanıyordu. Devrilmesini galiba önleyemeyecekti. Zira Sultan son derece azimli ve kararlıydı. Askeri, ulemayı, halkı hep aynı istek ve kararlılık içinde görmüştü. Alelâde erinden çiftçisine, çobanına, başkumandanına kadar herkes aynı azimle dolmuştu. Aynı kararı vermiş ve bu karar doğrultusunda bilenenmiş insanları durdurmak ne mümkün! Haçlı ordularının dahi aciz kalacakları şekilde peşin bir kanaati vardı. Bununla beraber, savaşması gerektiğini biliyordu. Kudüs'ü savunması lâzımdı. Sonuçtan emin olmasa bile savunması lâzımdı.

Bir karganın keyifle ötüşünü yadırgadı.

"Senin kadar tasasız olabilseydim, senin kadar gamsız olabilseydim de, zararı yok karga olsaydım."

Sultan Selâhaddin, yalnız kalınca hemen nöbetçiyi çağır-

miş ve muharebe heyetinin toplanmasını emretmişti. İlk ev-vela kardeşleri geldi. Önde Emir Adil, Tuğtekin ve Turan Şah. Sonra büyük oğlu Emir Efdal, ardından diğer oğulları, Emir Aziz ve Küçük Zahir. Henüz on dört yaşında bir civan; sefere katılmak için babasına yalvarmış, kabul ettiremeyince araya ulemeden Şeyh İsa'yı sokmuş ve nihayet arzusunu gerçekleştirmişti. Sultan Selâhaddin, küçük oğlunun girdiğini görünce pırıl pırıl gülümsedi.

“Gel bakalım serdarların en küçüğü” diye şakalaştı. “Kendini kumandanlara eş tutup davete icabet ettiğine göre muharebenin ön saflarında vuruşmayı göze aldın demektir.”

Küçük Zahir Şah edeple Babasının karşısında durdu:

“Hep bunu istemekteyim, Sultan pederim” dedi. “Müsadeniz olursa Kudüs'e ilk girecek akıncı grubunun arasında olmak arzusundayım.”

“Vay ki, bu ne yüce dilek! Hadi bakalım, gâzân mübârek olsun, ilk safta sen de bulunacaksın.”

Ellerine atıldı, çekti ellerini Sultan, çıkışır gibi:

“Burada baba-oğul yok, burada muharebe öncüleri var, serdarlar, beyler ve sultan var, buna göre davran!”

Kızardı, gitti, amcası Emir Adil'in yanına çömeldi.

Kumandanlar ve âlimler de geldiler.

En son Sultanın yeğeni Ferruh Şah içeri girdi.

“Atlarla uğraşıyordum,” dedi özür makamında, “haberi biraz geç verdiler.”

Sultan Selâhaddin, gözleriyle oturmasını işaret ettikten sonra düşüncelerini açtı. Artık Kudüs'ü almak, İslâm dünyasına açmak lâzımdı. Vâkıa müracaat ettiği bütün Müslüman sultanlar, emirler, atabekler zaman zaman yardım vaadinde bulunmuşlardı, ama şimdiye kadar yardım söyle dursun, gâile çıkarmaktan başka bir şey yapmamışlardı. Onlardan yana ümidi yoktu. Ne yapılacaksa mevcut kuvvetlerle yapılmalıydı. Ya bu ideal gerçekleştirilir veya bu uğurda ölünürdü. Kudüs'e

yürümeye karar verilirse hemen harekete geçilecekti. Düşman iyice toparlanmadan ve hele taze yardım almadan bu işi başarmahydılar. Haçlı güruhu sahraya döküldükten sonraya kalı-nırsa iş çok daha zor ve yıpratıcı olurdu. Bu hususta herkes açıkça düşündüğünü söylemeliydi.

Müzâkere uzun sürdü. Bazı teferruat üstüne duruldu. Ve ittifakla karar verildi:

“Kudüs, ne pahasına olursa olsun alınacaktır!”

Bir gün hazırlıklar bitti. Ve bir sabah namazından sonra yola düştüler.

Hristiyan dünyası nihayet kalbinden vurulacak, nihayet Mescid-i Aksa, haçın ağırlığından, çanın çılgılığınan kurtarı-lacaktı.

Tekrar İslâm'ın ılık iklimine dalacaktı.

Tekrar ezan sesi duyulacak, tekrar kubbelerde tekbir sada-ları çalkalanacaktı.

Şehir belki de bunun rüyasını görüyor, hülyâsını kuruyor, sâadetin son kertesinde kulaç çırpıyordu.

Fakat şehirdekiler?

İki yüz bine baliğ insan kalabalığı.

Sultanın şimdiye kadar fethettiği civar Hristiyan kaleler-den göçenlerle birlikte hınca hınç.

Altmış bin küsur eli silah tutan.

Silaha el sürmeyen, fakat Hristiyanlığı bir silah olarak kul-lanan papazlar.

Her grubun yanı başında bir papaz.

Meydanlarda, evlerde ve kiliselerde.

Nutuklar nutuklar!

“Mukaddes haçın evlâtları, siz Kudüslüler, siz azizlerin göl-gesinde yaşayan Hristiyanlar! Duyulur ki, Müslümanlar Ku-düs'e yürür. Papa hazretlerinin yardımı ise geciktikçe gecikir. Bu durumda birbirimize destek olup kutsal Kudüs'ü koruma-mızdan başka çare yok. Fırsat bu fırsattır, Müslümanları gel-

diklerine pişman edeceğiz. Her birini kale burçlarına asacağız, derilerini soyup içlerine saman doldurarak Papa hazretlerine sunacağız. Böylece daha kutsallaşacaktır beldemiz, cennetlik olacağız. Büyük gün yakın, zafer haberlerini azizlerimiz Kudüslülere müjdelemekte. Biz kazanacağız. Ama kazanmak için önce zafere inanmamız lâzım, inanmak için birbirimize güvenmemiz gerek, ilk evvelen de kiliseye güvenmemiz gerek. Burası Meryem Ana'nızın evidir. Ne yazık ki, son zamanlarda yardımlarınızı esirger oldunuz. Eskisi kadar bağış yapmıyorsunuz, neden? Müslümanlar gelsin elinizde, avucunuzda ne varsa bir tamam alsın ve cami yapımında kullansınlar diye mi bekliyorsunuz? İşte büyük günün arifesindeyiz. Zafere ereceğiz, ama çoğumuz belki o zaferi göremeyeceğiz. Kutsal beldeyi müdafaa uğruna öleceğiz. Kiliseye taze bağış yapmış olarak Müslüman kılıcıyla ölürsek cennet garantidir. Vereceğimiz paralar bir tamam zaferin kazanılması için kullanılacaktır. Aranıza bir muhterem peder girdi, görüyorum, yardımlarınızı istiyor, mukabilinde cenneti vaad ediyor. Hadi, üşenmeyin Hristiyanlar, kardeşlerim üşenmeyin, ellerinizi keselerinize atın, zafere ulaşmamızı sağlayın.

Kimisi dudak büküyor ve para karşılığı cennetin satın alılabileceğine akıl erdiremediği için sessizce sığıyordu, ama halkın çoğuna böyle konuşmalar tesir ediyordu. Varını yoğunu bağışlayanlar bile vardı. Kısa zamanda kiliselerin kasaları ağzına kadar dolmuştu. Papazlar memnun memnun fısıldaşmaya durmuşlardı:

“Ömrüm billâh bu kadar yardım toplandığını görmemiş-tim. Fırsat bu fırsattı, ne kadar işletirsek, o kadar iyi.”

Bazı papazların toplanan paralarla birlikte kayıplara karış-tıkları söylentileri yayılınca halk biraz daha cimri davranmaya başladı, ama kimse kalkıp işin aslını, esasını sormaya cesaret edemedi.

Ve bir gün...

Bir öğleüstü Sultan Selahaddin'in sarıklı elçileri, cins atlarını süre süre Kudüs'e girdiler. Bazılarının kin yüklü bakışları, bazılarının sessiz sevinç çığlıkları arasından geçip saraya girdiler. Kudüs Kralı, elçileri görür görmez ayağa fırlamak istedi, ama kumandan Balion hemen elini uzatarak mâni oldu. Kudüs tahtında hâlâ Kral Gui oturuyordu. Ne varki, dizginler bütünüyle Balion'un eline geçmişti, ikinci bir Şatiyö kesilmişti Kralın başına, hattâ Şatiyöden de beter.

Gui'nin konuşmasına fırsat vermemek için atıldı:

"Ne istiyorsunuz?"

Elçi başı Emir Turan Şah küçümser bir bakış attı Balion'dan yana, Balion'u bu bakışla yerin dibine geçirip Gui'ye döndü:

"Kralla görüşmek istiyoruz," dedi tok sesiyle.

"Buyurun," diye fısıldadı Kral Gui, "söyleyin."

"Sultanım Selâhaddin kan dökülmesinden taraf değildir. Şehri teslim ettiğiniz takdirde aman verecektir, dileyenin istediği yere gitmesine, hattâ gidilecek yere kadar korunmasına söz veriyor."

Balion hiddetle fırladı, Turan Şah'ın yakasına sarıldı:

"Defolun?" diye bağırды. "Sultanınızın sözü kendisinin olsun. Biz Müslümanlara güvenilmeyeceğini çok iyi biliriz. Defolun!"

Emir Turan Şah, adamın bileklerini yakaladı. Çekti kopardı yakasından. Ama bırakmadı, bir mengene kuvvetiyle sıkı, kemiklerini çatırdattı. Can acısıyla hırladı Balion.

"Bırak!"

Geri itti. Balion az daha yuvarlanıyordu.

"Edebini takın!" diye gürledi Turan Şah. "Bir dahaki sefere kemiklerim kırarım."

Balion hakarete kılıçla mukabele etmek gibi delice bir fikirle elini beline attı ve kılıcını yarıya kadar sıyırdı, ama bir türlü cesareti yetmedi. Turan Şah'ın kırbaçtan beter bakışlarına tosladı, dondu. Bir şey yapmış olmak ihtiyacıyla pencere

önüne yürüdü, bir daha da söze karışmadı.

Kral için için seviniyor, Turan Şah'ı yürekten tebrik ediyordu. Balion'a böyle biri lâzımdı işte, tuttu mu bileklerini çatırdatacak biri, bakışlarıyla onu kırbaçlayacak biri... Turan Şah gibisi...

"Evet Kral hazretleri, Sultanımın tekliflerine ne diyorsunuz?"

"Biraz mühlet verseniz."

Turan Şah başını iki yana sallayarak:

"Mühlet veremeyiz. Çünkü Hıristiyan âleminin üzerimize geldiğini bilmişliğimiz var. Karşımızda vakit kazanmaya çalışmayın. Cevabı hemen vermelisiniz, oyuna gele gele gelmemeyi öğrendik, tabii sizin sayenizde."

"Peki, Kudüs'ü zapt ederseniz ne yapacaksınız?"

"Siz zapt ettiğinizde Müslümanlara ne yaptırırsanız aynını size yapacağız. Ne eksik, ne fazla, aynını. Böylece ödeşeceğiz ve kısasa kısas hükmü yerine gelecek."

Kral birden çöktü:

"Hepimizi kazıklara vuracaksınız demek, öyle mi?"

"Geçmiş çok iyi hatırlıyorsunuz Kral hazretleri. Sizinkilerin vaktiyle yaptığı buydu, bütün Müslümanları kazıklara vurmuşlardı. Bilmem. Sultanımın şefkati buna elverir mi?"

Korkunç bir akıbet kendilerini bekliyordu demek! Aynen Müslümanlara yaptıkları gibisi. Kazıklara oturtmak, sakallarından sürümek, derilerini yüzmek, kollarından, bacaklarından çıkıklara bağlayıp vücutlarını ortadan koparmak. Doğru, bütün bunları ve bunlardan bin beter işkenceleri Müslümanlara uygulamışlardı, vaktiyle. Birgün devranın döneceğini, aynı akıbet kendilerinin maruz kalacağını düşünmeden yapmışlardı. Fakat kendisinin bir suçu yoktu bunda, o günlerde henüz doğmamıştı bile. Sadece yapılanları duymuş ve doğrusunu söylemek lâzımsa, iğrenmişti. Bu iğrençliğe Selâhaddin gibi şefkati, merhameti, adaleti dillere destan bir Sultanın te-

vessül edeceğine inanamıyordu. İstese bile yapamazdı. Bir süre yanında kalmış, engin müsâmahasını yakînen görmüştü. Hayır, yapamazdı.

Turan Şah'a döndü:

"Sultan Selâhaddin'e selâm söyleyiniz, Kudüs halkı kutsal beldeyi müdâfaa etmeye yeminlidir."

Gözlerini Balion'un sırtına dikti, öylece devam etti:

"Gerçi kralım ama şehri teslim etmeye selâhiyetim yoktur."

Bakışlarını tekrar Turan Şah'a çevirdi:

"Hem Kudüs'ü almanız dahi söylediklerinizi yapamazsınız. Sultanınızın insanlık anlayışı buna mânidir."

"Sultanımızın insanlık anlayışı da, adalet anlayışı da, merhamet anlayışı da dinimizden kaynağını alır. Sonsuz derecede merhameti yüzündendir ki, kan dökülmeden hedefe varmak ister. Söyleyeceğimi söyledim, gerisi sizin bileceğiniz. Akacak kandan siz mesul olacaksınız. Hoşçakalın."

Çıkmadan önce Balion'a döndü:

"Sen de hoşçakal demir gömlekli, bakalım sırtındaki zırh kılıcımın kavi midir? Muharebe meydanında karşılaşsak öğreniriz."

Balion, Turan Şah'ın gözlerinin kırbacına tutulmamak için dönmedi. Bir karşılık da vermedi. Sadece içinden, "Küstah!" dedi.

Turan Şah Sultan Selâhaddin'in huzuruna döndü.

"Şehri teslim etmeye yanaşmıyorlar, Sultanım. Belki Kral buna teşne, ama yanında demir gömleğinin biri vardı, elinden gelse kafamı koparacaktı."

Sultan üzgün üzgün mırıldandı:

"Muharebeden gayri yapacak bir şey yok."

Orduyu ikiye ayırdı.

Şark kolu kumandanlığını kardeşlerinden Emir Adil'e verdi, kendisi öbür kolun başına geçerek şehrin şimal tarafına hücum edecekti.

Hazırladığı lağımcıları tünel açmaya gönderdi.

Mancınıkları, ağaç kuleleri şehrin önüne çekti.

Şehirde tam bir curcuna hâkimdi. Kimse ne yapacağını bilemiyor, panik havasında bağırıp çağırıyordu.

Balion, bir huruç denemesi yapma sevdasına kendini kapmıştı. Gönüllü aradı, ama bulamadı. Kızdı, köpürdü. Kudüs gibi bir şehre lâıyk olmadıklarını, lâıyk olmadıkları için de Müslümanların zapt edeceğini haykırdı. Papazlar asker içine yayılıp coşturmayı denediler. Sonunda bin gönüllü bulunabildi. Balion'un kumandasında kaleden çıkmak için dizildiler.

Niyetleri Sultanın muhasara âletlerini tahrip etmekte.

Kapılar açıldı, birlik doludizgin çıktı.

Sultan Selâhaddin, oğlu Melik Efdal'ın kumandasındaki birliği sürdürdü.

Kudüslüler perişan olup gerisin geri kaçtılar.

En önde Balion.

Kudüs Kralı, acı acı güldü Balion'un korkaklığına.

"Bir ülke ki, korkaklar kahramanlaştırılır, o ülkenin yaşamasına imkân yoktur" dedi içinden.

Fakat Balion, bir kere cesaretini ispatlamayı kafasına koymuştu.

Ertesi gün bir denemeye daha kalkıştı. Bu sefer Sultan Selâhaddin bizzat karşıladı ve hemen hemen askerlerinin tamamını kılıçtan geçirdi.

Ve... Üçüncü huruç.

Yine kumandan Balion'du.

Turan Şah, Sultandan ruhsat diledi:

"Bu herifle küçük bir hesabımız vardır, Sultanım, izin ver, karşılayayım."

"Peki Turan, yalnız dikkat et, kinine mağlûp olup kendini cehenneme atma. Hazret-i Ali yüzüne tüküren hasmını öldürmekten vazgeçmişti, işin içine nefsim karıştı, kinim karıştı diyerek."

“Anlıyorum Sultanım, nefsimi karıştırmayacağım, şöyle bir görünüp ödünü ağzına getirmekliğim dahi elverir, bakalım zırhı kılıncımdan daha mı kavidir? Bunu anlasam yetecek.”

Ne çare anlamaya vakit bulamadı.

Vuruşa vuruşa Balion’a sokulmayı başarmıştı, ama Balion karşısındakini fark eder etmez, kumandan olduğunu bile unutup doludizgin yüzgeri etmişti. Turan Şah’a da ardından bakmak kalmıştı yalnızca.

Muhasaranın dördüncü günü Kudüs’ü savunamayacaklarını anladılar.

Teslim şartlarını görüşmek üzere Kral Gui’ye ruhsat verdiklerini bildirdiler. Ama Gui buna yanaşmadı.

“Hiç kan dökmeden müsait şartlarla şehri teslim etmemiz teklif edildiğinde kumandan Balion, elçi başının yakasına sarılmış, boğmaya yeltenmişti. Akan kanlardan o mesuldür, sulhu da onun getirmesi lâzım. Gitsin, kendisi görüşsün Sultanla. Benim yüzüm kalmadı.”

Balion sıkıştırıldı. Direnmeye kalktı Ama hemen ithama geçtiler: “Başkumandan olduğuna bakmadan askerini düşman içinde terk edip kaleye sıvıştın, aslında seni asmamız lâzımdır. Ya git Sultanı sulha kandır veya burçtan sallanmaya razı ol!”

Çaresiz kalktı, Sultana gitti.

“Daha fazla kan akmasın diyoruz, şehri teslim etmeye razıyız. Velâkin, herkes dilediği yere gidecek, şartımız budur. Zaten bu yolda teklifiniz de vardı...”

Sultan Selâhaddin:

“Teklifimi kabul etmemiştiniz. Üstelik gönderdiğim elçinin yakasına sarılmıştınız. Bilmiyor musunuz ki, o benim kardeşimdi?”

Balion’un renki sapsarı oldu, yarı gözle Turan Şah’a baktı. Kollarını göğsünde kavuşturmuş dimdik duruyor, gözünü kırpmadan Balion’a bakıyor, ama bakışlarında kırbaç izleri gö-

rülmüyordu. Balion'a acır gibiydi, âdeta gözleriyle cesaret vermek ister gibiydi. Bu değişikliği aklına sığdıramadı.

"Kardeşiniz olduğunu bilmiyordum" diye inledi.

"Ana-baba öz kardeşim olur, ama ben bunu demek istemedim, teb'amı tefrik etmem. Her Müslüman benim kardeşimdir, o babda söyledim. Vaktiyle teklifimi kabul etseydiniz bunca kan dökülmezdi. Taahhütlerimi de bir bir yerine getirirdim. Şimdi geliyor, taahhütlerimi hatırlatıyorsun. Kabul etmemiştiniz ki."

"Şimdi ediyoruz, Sultanım. Merhametinize sığınıyoruz."

"Vakit çok geç, mağlûpların bir şey talep etmeye hakları yoktur. Silahlarınızı kale bedeninden aşağı atın, askerler ve halkı şehir meydanında ayrı gruplar halinde toplayın ve kapılan açın. Girelim, görelim, merhametimize lâıksanız merhamet ederiz."

Balion şehre döndü. Sultanın söylediklerini aynen aktardı. Kimse tatmin olmamışta. Bir karara varıp tekrar Balion'u gönderdiler.

"Sultanım, yeni tekliflerle geldim. İyiliğine, cömertliğine, merhametine sığınmaya geldim. Kudüs halkının gözyaşlarıyla sunduğu istirhamı duyurmaya geldim. Her erkek için on, her kadın için beş, her çocuk için de iki altın bedel teklif etmeye geldim. Bu bedeli ödeyemeyenler üstünde dilediğiniz tasarrufu yapabilirsiniz."

Sultanın yanında yalnızca Turan Şah vardı. Sultan ona döndü:

"Git bakalım, tekliflerini duydu, kumandanlarıma anlat ulemaya danış, beylere sor ve tez yoldan cevap getir."

Turan Şah çıktıktan sonra Balion'a:

"Biraz bekleyeceğiz," dedi, "haber şimdi gelir."

Balion Sultanın affını istirhamdan sonra bir soru attı:

"Böyle bir işi kumandanlarınıza ve âlimlerinize danışır mısınız?"

“Elbette, bizde danışmak sünnettir. Yani Peygamber Efendimizin bize miras bıraktığı güzel âdetlerdendir.”

“Anlıyorum bu yüzden hiç hata yapmıyorsunuz.”

“Ne sandın ya! Biz bir kafa yerine yüz kafayla, bin kafayla düşünürüz, iki göz yerine iki bin gözle görürüz. Müslüman âlimler herhangi bir işin ilmi ve dinî cihetini söylerler, kumandanlar askerî cihetini, beyler de siyasî cihetini söylerler. Altından kalkamadığımız bir meselede halkın reyine başvururuz.”

“Sultanın sultanlığı nerede kalır o zaman?”

“Tatbikatta kalır. Saltanat icra merciidir, yani sultanlar, bir nevi hizmetkârdırlar.”

Balion sıçradı birden:

“Hâşâ, siz kendinize hizmetkâr mı diyorsunuz?”

Duyduklarını, düşündüklerini bir Hristiyanın anlaması ne kadar zordu. Sultan Selâhaddin gülümsedi:

“Elbette hizmetkâr diyorum, dinimin hizmetkârıyım, Müslüman milletlerin hizmetkârıyım. Kendimi bundan başka türlü görmekten ve başka türlü görünmekten Allah’a sığınırım.”

“Bir türlü anlayamıyorum!”

“Boş yere kafanı çatlatma, Balion. Anlayabilmen için Müslüman olman lâzım.”

Turan Şah girmişti. Sultanın kulağına eğildi, bir şeyler fısıldadı. Balion heyecanın doruğunda kalbinin hırçın ayak seslerini duyuyordu.

“Kabul edildi.”

Balion rahat bir soluk bıraktı. Fırladı Sultanın ellerine sarıldı:

“Sonsuz teşekkürler Sultanım, varıp halka müjdeyi veriyim.”

Çıkarken Turan Şah’ı gördü, eğleşti. Yüzüne bakmaya korkarak:

“Özür dilememe izin veriniz,” dedi, “sizi tanıdıktan son-

ra yaptığım o kabalık yüzünden kahrolmaktayım, affettiğinizi duyarsam rahatlayacağım.”

Turan Şah, gülererek Balion'un yanına gitti, kolunu koluna geçirdi, birlikte dışarı çıktılar.

“Unut,” dedi çıkar çıkmaz, “ikimiz de unutulım Balion, olur mu?”

“Affediyor musunuz beni?”

“Tabi affediyorum. Sultanım affettikten sonra ben neciyim ki.”

“Essahtan öz kardeşi mi olursunuz?”

“Öz kardeşi, evet.”

“Allah belâmu versin! Tuttum başka yapacak iş yok gibi Sultanın kardeşine bulaştım. Şimdi de geldim merhâmetine sığınıyor ve affolunuyorum. Kuzum, siz ne biçim insanlarsınız?”

“Bunu anlayabilmen için Müslüman olman lâzım Balion, başka türlü akıl erdiremezsin.”

“Sahi, aynı Sultan gibi söyledin. Varıp bir an önce müjdeyi yetiştireyim. Baksana şehre, millet burçlara üşüşmüş dönmemi bekliyor.”

Bindi atına, sürdü.

Turan Şah baktı baktı.

“Taaccüp!” diye söylendi. “Müjdeyi ulaştıracakmış. Ne müjdesidir ki böyle, acele ulaştırıla; zafer müjdesi mi?”

İki mola sonra silahlar kale bedeninden aşağı atılmaya başlandı. Kılıç, kalkan, mızrak, gürz, zırh, hançer...

Silah adına ne varsa fırlatıldı aşağı.

Küçük tepecikler meydana geldi, an be an büyüdü, dağcıklar oluştu.

Sultan Selâhaddin orduyu hazırladı. Her ihtimâle karşı tetikte bulunulmasını emretti.

Uzun uzun baktı Kudüs'e, baktıkça kalb çarpıntısı hızlandı, heyecan kanına karışıp damarlarında dolaştı.

“İşte Kudüs!” diye bağırdı. “Müslümanlar, işte Kudüs!”

Tekbirler çağladı 1187 yılının ortasına, salâlar yayıldı, çığlıklar koptu:

“İşte Kudüs, işte Kudüs!”

“Tabii ya, işte Kudüs” diye tekrarladı Bilâl, arkadaşı Osman’ın yüzüne baka baka; “Kudüs... ve işte de Sonya.”

Osman içi içine sığmıyor, bir an önce şehre girmeye can atıyordu.

“Sonya adını at kenara Bilâl” dedi. “Fatma’lığa çoktan râzı olmadı mıydı, unuttun mu?”

“Sahi unutmuşum, akıl kalmadı ki başta, bir çocuk gibiyim âdetâ; bunca yılın hasreti diniyor kolay değil, yüreğimin üstünden bunca yük kalkıyor, kolay değil.”

Şakadan çıktı arkadaşına:

“Benim sevincim Kudüs’ü almaktan ötürü, ya seninki?”

“Elbet benimki de Kudüs’ü almaktan ötürüdür.”

“Hadi hadi, o hasret Fatma Hatun’un hasretiyle bulanıklaşmıştır ucundan kıyısından, yalan mı?”

“O başka birşey, ben kudüs aşkıyla Fatma’nın aşkını gönlümde hep ayırt etmişimdir ve hep Kudüs’ü öne çıkarmışım. Sanki bilmez gibi...”

“Sür yahu, vurduk konuşmaya geride kalacağız, sürsene!”

Koptular doludizgin, ön safa geçtiler.

Sultanın önünde birileri vardı, dikkat edince küçük Zahir’i tanıdılar.

“Vay!” dedi Osman, “küçüğü gördün mü, Kudüs fâtihî diye tarihe geçerse hiç şaşmam.”

“Babası dururken öyle mi? Bunca serdar dururken ha! Ak-lına şaşarım. Tarih öyle yanlışlık yapar mı hiç?”

“Canım, sözgelimi benimkisi.”

Aktılar şehre doğru, aktılar kapısından içeriye, geldiler, meydana yığıldılar.

Tıs yoktu. Kudüs halkı derin bir sessizliğin orta yerinde kayıptı.

Kiminin duruşunda korku, kiminin bakışında sevgi vardı.
Buğu buğu kin yükleyenlerde az değildi.

Yığıldılar meydana, karıştılar.

Herkesin avucu sıkılı sıkılıydı.

Avuçlarda birkaç para.

Erkeklerinkinde on altın, kadınlarinkinde beş, çocukların-
kinde iki altın.

Bedelleri, kurtuluş fidyeleri.

Galilere sunacaklar ve istedikleri yere gideceklerdi.

Avucu boş olanlar melûl, mahzun bakmıyorlar; akıbetleri-
ni düşünüyorlar, ürküyorlardı.

Kudüs Kralının tahtı ortaya getirilmiş, Sultan Selâhaddin
için kurulmuştu.

Atından sükûnetle indi, vardı tahtın önünde durdu. Ma-
hâretli bir kuyumcu tarafından ustaca işlenmişti taht. Güneş
altında parıldıyor, göz kamaştırıyordu. Ama sâhibini mağlûbi-
yetten kurtaramamıştı. Ayağıyla itti:

“Kaldırın şunu!”

Balion seçirtti:

“Bundan daha iyisi yoktur, Sultanım. Merasim tahtını çı-
kardık, kutsal tahtı; emrinize sunduk, kabul buyurun. İnanın
daha rahatı yoktur.”

Döndü Balion’a: “Daha rahatım isteyen kim, hey Balion.
Oturmak istemememiz rahatsız olacağız korkusundan değil,
rahata alışıp sefer meşakkatinden ürkme korkusundan. San-
dalyeniz yoksa birkaç minder getirin, minderiniz yoksa bir
tahta uzatın kâfi. Nefis, bunca ihtimama değer nesne değil-
dir.”

Balion şaşkın şaşkın isteneni bulmaya koşarken halk, ne
olduğunu anlamaya çalışıyordu. Konuşulanları duymadıkları
için de herkes kendince bir tahmin yürütüyordu:

“Müslümanların Sultanı mukaddes tahtı beğenmemiş.”

“Bundan iyisi vardır ellerinde, niye beğensin?”

“Tahtı rahatsız bulmuş derler.”

“Zehirli bir iğne yerleştirildiğinden korkmuş galiba, ayakta bekliyor da bir türlü oturmak istemiyor.”

“Ya böyle bir iş yapmışlarsa, ya Sultan buna kızıp hepimizi kazığa vurursa...”

“İşimiz bitik, bilir misin? Şu kutsal tahtın minderine zehirli iğne yerleştirmişler. Sultan anlamış ve kızmış, şimdi hepimizi kazığa oturtacak”

“Yapmaz deniyor, söz vermiş, sözünde durur deniyor.”

“Adaam, umurumda bile değil, nasılsa kurtuluş bedelini ödeyecek param yok, kazığa oturtulsam da fark etmez.”

“Al benden de o kadar. Hiç olmazsa varlıklar da kurtulamayacak, böylesi daha işime gelir.”

“Susun be, Balion’a bakın nedir o taşıdığı?”

“Sakın demir kazık olmasın!”

“Yok be, sadece bir sedir.”

“Balion’u sağ bıraktıklarına göre bize de ilişmezler.”

“O ne yapar yapar canım kurtarır, sen öyle mi belledin?”

“Bakın, bakın!” Hayretle baka kaldılar ve seslerini kestiler. Sultan Selâhaddin, sedirin üstüne bağdaş kurup oturmuştu. Balion’un uzattığı altınlara bakıyordu.

“O nedir Balion?”

“Bedel Sultanım, kurtuluş bedelim, böyle sözleşmişliğimiz vardı.”

“İyi ama adamlarını emniyete almadan kendini düşünmen doğru mu?”

Balion’un şaşkınlığında devam etti:

“Aramızdaki büyük farklardan biri de bu işte. Siz dâimâ kendinizi düşünürsünüz, biz ise dâimâ kendimizden başkalarını düşünürüz.”

Balion’un eli havada kalmıştı. Söyleyecek bir söz bulamıyor, mütemadiyen şaşkın şaşkın bakmıyordu. Kudüslülerin hoşuna gitmişti manzara, Balion’u çaresiz görmek, onları

zevklendirmişti. Bazıları akıbetlerinin meçhuliyetini unutup kahkahalarla güldüler.

“Kral Gui nerelerde?” diye sordu Sultan Selâhaddin.

Balion toparlanmaya çalışarak:

“Sarayında biraz rahatsızdır, emrederseniz huzurunuzla getireyim.”

Eliyle bir red işareti yaptı:

“İstemez, dinlenmek hakkıdır, rahatsız etmeyin. Evet, Balion, artık başlayabiliriz. Herkes sırayla gelecek ve hazine eminine can diyetini verecek, diyetini vermiş olanlar sağa geçip tekrar sıraya girecek.”

Başladılar...

Gelen kurtuluş bedelini (fidye-i necat) vergi sağa geçti.

Nihayet sıra bir papazda.

Kudüs'te hemen herkesin tanıdığı peder Sanger, ağır ağır yürüdü, yürüdü.

Temkinli adımlar attı, attı.

Kara kalabalığın içine gizlediği altın şamdanların, buhur-danların, tasların şangırdamaması için elinden geleni yaptı.

Tam hazinedarın önünde durdu.

Elini uzattı uzatacak, kurtuluş bedelini verdi verecek.

Birden arka sıralardan bir kadın çılglığı koptu. Kadınla birlikte çılgılığı, aynı anda papazın ayakları altına düştü.

“Muhterem peder, aziz Sagner, beni tanımadın mı? Her hafta kiliseye gelen Bayan Veronika'yı tanımaz olur musun? Hani, önceki gün bütün varımı yoğunluğumu ellerine teslim etmiştim, Müslümanlara karşı muharebede kullanılsın diye vermiştim kiliseye. Şimdi ihtiyacım var peder, çok ihtiyacım var. Küçük Luka'mla benim kurtuluş bedellerimizi veriver.”

Papaz kaskatı idi. Kadına bakmıyor, hiçbir harekette bulunmuyordu. Sultan Selâhaddin, “şimdi keseye davranacak ve kadınla çocuğun kurtuluş bedellerini verecek” diye umdu. Hazinedar avucunu açtı, uzattı. Papaz kımıldadı. Elinde tuttu-

ğu on altını hazinedarın avucuna döktü. Şaşkın şaşkın söylen-
di hazinedar:

“Bu yalnızca bir kişilik papaz efendi.”

Papaz Sanger sükûnetle cevap verdi:

“Ben de bir kişiyim.”

“Bu kadınla çocuk?”

“Onlar benim kadınımın çocukları değil, ben bekârim.”

Yürüdü ücretini ödemişlerin safına doğru.

“Dur!”

Sultan Selâhaddin gürlemişti.

Papaz Sagner çakıldı. Hafif döndü.

“Aç kabalağını?”

Hiçbir harekette bulunmadı.

“Aç dedim, sonra başka dilden konuşurum.”

Ürkek ürkek bakınmaya durdu, bütün vücudunu bir titre-
medir aldı.

“Efendimiz...” diyebilirdi.

Sultan askerlere bir işaret verdi. Lâhzada papazın cübbesi-
ni çektiler, aldılar. Altın şamdanlar şangır-şungur yere dökül-
dü. Sultan nefretle sesini ısıklattı:

“Bunlar kimin malı?”

“Kilisenin” diye cevap verdiler bir ağızdan.

“Peki, bu papaz nereye götürmekte?”

“Çaldı. Kilisenin malını çaldı, kutsal emanetleri çaldı.”

Sultan, adamlarına döndü:

“Bütün papazların kumandanların üzerlerini arayın. Ken-
di kurtuluş bedellerinin dışında ne bulursanız alın ve fukara
Kudüslülere kurtuluş bedeli sayıp hesaba geçin.

Aynen dediği gibi yaptılar.

Papazların hemen hepsinde kiliseye ait bir şeyler çıktı.
Halk şaşırdı, kötü kötü söylenmeye başladılar:

“Meğer kiliseyi âlet edip soygunculuk yaparlarmış.”

“Meğer mukaddes muharebe diye diye bizi soylarlarmış.”

“Vay düzenbazlar vay!”

“Vay menfaat düşkünleri vay!”

“Vay cehennem baykuşları vay!”

“Soyguncular!”

“Yalancılar!”

Müslüman askerler müdahale etmeselerdi, mutlaka papazların üzerine çullanacak, oracıkta paralayacaklardı.

Bu arada Sultan, engin merhametinin icabını yapmış, papazdan yardım dilenen kadınla oğlunun kurtuluş bedelini kendi kesesinden karşılamıştı.

Kadın birden durdu, geriledi. Başını da mütemediyen iki yana sallıyor, anlaşılmaz şeyler mırıldanıyordu.

“Ne var, ne oldu?”

“Efendimiz...”

“Evet. Bak işte fidyen verildi, artık serbestsin, nereye istersen gidebilirsin.”

“Hayır efendimiz, gitmek istemiyorum.”

“İstemiyor musun, ama niçin?”

Papazlara nefret yüklü bir bakış fırlattı.

“Şunların yüzünden efendimiz, gideceğim her yerde bunlara benzer sözde din adamları bulunacak. Ben cahil bir kadını, hangi din en iyisidir bilemem. Papazlar söyler ben inanırdım, varımı yoğumu götürür ellerine teslim ederdim. Böyleyken birkaç para vermeyi göze alamadılar, iki Hristiyanı kurtarmak için küçücük bir fedakârlık yapamadılar, oysa bizden hep fedakârlık isterlerdi. Kendilerine sıra gelince niçin yapmadılar? Hem, niçin kiliseye ait emanetleri eteklerine sıkıştırıp hırsızlığa sıvandılar. Bilmem, belki Hristiyanlık iyi bir din, ama bu papazlar hiç iyi değil, bu yüzden gitmek istemiyorum. Oğlum, küçük Luka'm aranızda büyüsün, ahlâkınızla ahlâklansın; sizin kadar merhametli, hamiyetli yetişsin.”

Oğlunu bağrına bastırdı:

“Zorlamazsanız gitmeyeceğim, efendimiz. Bu âlicenaplığınız dininizden geliyorsa Müslüman olacağım.”

Sultan derinden baktı kadına. Gözlerindeki sıra yaşlar yürek yağından kopup gelmeydi, samimi yaşlardı.

“Nasıl istersen” dedi. “Var evine, rahatına bak. Müslüman askerlerden sana zarar gelmez, yalnız kendi soydaşlarından nasıl korunacaksın? Hâlâ ortalık karışık.”

Kadın boynunu büküp sessiz durunca iki asker kattı yanına.

“Ananız bacınızdır, gözünüz gibi koruyacaksınız” diye tembihledi, “ardı sıra gidin.”

Kadın uzaklaştı. Sultan yerine oturdu. Turan Şah ne zamandır fırsat gözlüyordu. On kadar Kudüslü ile Sultanın huzuruna gitti.

“Sultanım!”

“Evet, Turan.” “Şu yetimler, Sultanım, şu kimsesizler. Muharebelerde kimisi oğlunu kaybetti, kimisi kocasını, kimisi babasını ve kimsesiz kaldılar orta yerde. Müsadeniz olursa kurtuluş bedelini...”

“Vermek mi istersin?”

“İsterim Sultan kardaşım. Ne yazık ki, şimdiye kadar vere vere bütün paramı tükettim.”

“Ama iltir böyle bir teklifle geliyorsun, ne zaman harcadın ki paramı?”

“Gizlice aralarına karıştım Sultanım, çaresizleri tesbit ettim, avuçlarına kurtuluş bedellerim sıkıştırdım. Kendileri gelip ücreti yatırdılar. Cepte metelik bitti de Kudüs’ün muhtaçları bitmedi. Diyecektim ki, Sultanım, acaba gelecek ay ödemek şartıyla borç verebilir misiniz?”

Kardeşinin bu asıl hareketi karşısında kalktı alnından öptü onu.

Borç ne kelime Turan, sen benim öz be öz karındaşım değil misin?”

Bir kese tutuşturdu avucuna:

“Bütünü bu kadar,” dedi, “kendime ait olanın bütünü, inan ki, hayatımda belki ilk defa çok param olmadığına hayıflanıyorum.”

“Şu halde, Sultanım, niye paralarını da geri verip toptan serbest bırakmıyoruz?”

“Düşünmedim değil, lâkin bir devletin yükünü taşıyoruz. Hislerimiz ne derse desin devletin âli menfaatleri noktasından harekete mecburuz. Bilmem, anlatabiliyor muyum?”

Başını indirdi. Çok iyi anlıyordu. Devlet mesuliyetini sırtına almış insan, normal insanlar gibi serbest davranamazdı. Yeri geldikçe hislerini içine atmalı, mesuliyetinin gerektirdiği şekilde hareket etmeliydi. Sultan Selâhaddin’in şimdi yaptığı gibi tıpkı. Gönlü, bütün Kudüslülere karşılıksız serbest bırakmadan taraftı, fakat devlet hazinesine para lâzımdı, fırsatı geri tepemez, hazineyi bu gelirden mahrum edemezdi.

Turan Şah’ın asıl hareketi, gaziler arasında çabuk yayıldı. Hemen her biri keselerindeki paranın miktarı kadar muhtaç, fakir esir arayıp buldu, getirip kurtuluş bedellerini ödedi ve serbest kalmalarını sağladı. Bunu yaparken bir gün birinden birinin herhangi bir muharebede karşılarına çıkacağını bilmiyor değillerdi. Ama olsundu. Şimdi insanlık yapacak vakitti ve onu yapıyorlardı.

İşlem birkaç gün sürdü ve bu birkaç gün içinde Osman, hasretini yüreğine ata ata yürek yağını eritti, âdeta sararıp soldu. Bir akşam alay edeceğini bile bile derdini Bilâl’e açtı.

“Gitseydin ya birader,” dedi Bilâl, “hiç değilse şöyle bir gözükleseydin, kızcağız merakından yataklara düşmediyse sevgisinden şüphe ederim. Sahi, Osman, hiç etrafta gözükmediler, kurtuluş bedeli vermeye gelmediler mi?”

“İslâmiyet! Kabul edenlerin fidye vermeleri lâzım gelmiyor ki.”

“Yani Müslüman mı oldular diyorsun, toptan?”

“Fatma beni tanıdığı gün karar vermişti. Vanek ise daha

Ürdün'de iken. Gerçi İslâmiyet hakkında tek bildikleri şarap ve domuz etinin haram oluşu. Ne yapsınlar, öğretecek kadar vaktim olmadı ki."

"Hadi, bu akşam gidelim, var mısın?"

Osman heyecandan sıçradı:

"Ağzına sağlık ağam."

Sonra boynunu düştü:

"Ama işler henüz yoluna girmede ki, gitsek de bir şey yapamayız." "İlle de ne yapmak lâzımdır, gider görüşürüz. Hem kocakarının şerbetini özledim ben, kalk yürü, gidiyoruz."

Sokağa daldılar. Bilâl yan yan arkadaşına bakıp:

"Köftehor," dedi, "gitmeye can attığını bilmiyor muyum sanıyorsun, nazlanıp durma!"

Osman yamuk yumuk güldü, can atmadığını da kim söylemişti.

Vanek çıktı kapıya:

"Hiç gelmeyeceksiniz sandıydım be," dedi, "unuttunuz sandıydım."

"Ben unutsam bile bu unutmaz ki, Vanek usta," diye güldü Bilâl, arkadaşını gösterip, "yüreğinin yangınını defleyemez ki."

"Nasılsın Vanek usta?" diye atıldı Osman. "İyi misin?"

Vanek red mânâsına bir el işareti yaptı:

"Asıl sorduğun başka senin, merak etme ailece iyiyiz, kim-senin saklanması da ihtiyaç kalmadı, bak oturmuş gelmeni bekliyor."

Sonya daha doğrusu Fatma, oturmuş Osman'ı bekliyordu. Kalbinin serçecik çırpıntılarını bastırmak için elini üstüne koymuştu.

Osman kendini güç tuttu, önce Vanek'e baktı, gülümsüyordu, ordan gözlerini korka korka Bilâl'e kaydırdı, yüzünde alaycılığın zerresi yoktu. Rahatladı.

"Herkes iyi ya," dedi heyecanını bastırmak ihtiyacıyla, "iyi ya herkes."

“İyidir iyi.”

Vanek’in karısı mutfak karanlığında gözük müştü.

“İyidir ya,” diye perçinledi lafı, “herkes çokça iyidir, sizi görmekle çok çok daha iyileşenler vardır.”

Bilâl, Vanek’i kolundan çekti:

“Gel dışarı çıkalım, ay ne kadar güzel parlıyor bilsen.”

“Bilmem mi?” dedi Vanek. “Ay çok güzel parlıyordur.” Arkalarından kapıyı çektiler.

Beşinci Bölüm

YAĞMUR, YERYÜZÜNÜ DELİK DEŞİK ederken deli rüzgâr coşmaya durdu. Ağaçların arasında ıslaklana ıslaklana koptu, kara çadıra daldı; eski Kudüs Kralı Gui dö Lusignan'ın yüzüne şamar gibi indi.

“Örtün şu kapıyı.” diye aksileşti Gui, “Müslüman kılıcından kurtulduk, şimdi de soğuktan mı öldürmek istiyorsunuz beni?”

Çadırın bir köşesinde sessiz sadâsız dinelen nöbetçi, kapı yerine asılmış bezi indirdi, açılmasın diye de üzerine bastı.

Nöbetçi sayılmazsa altı kişiydiler. Gui ve beş de papaz. Papazlar durup dinlenmeden bir şeyler okuyor, haç çıkarıyorlar, Gui ise sabırsız kımıldılarla merasimin bir an önce bitmesini bekliyordu.

Nihâyet bitti.

Peder Sanger, genizden gelen sesiyle sükûtu tırtıllamaya koyuldu:

“Artık verilmiş sözünüzün hükmü kalkmıştır, bundan böy-

le Müslümanlara kılıç çekmeyeceğiniz yolunda Sultan Selâhaddin'e yemin vermişliğinizin bir kıymeti yoktur, dilediğiniz gibi Müslümanlarla muharebeye tutuşabilirsiniz, yemininizi kaldırdık.”

Kral Gui bir parça rahatladı.

“Meşhed-i Mukaddesi (Kudüs'ü) kurtarmamız için de dua ediniz aziz pederler. Bir an evvel haçlı ordularının gelmesi için de...”

Kabalaklarını başlarına atıp çadırdan dışarı çıktılar. Gui kendini yatağına attı. Ellerini başının altına kenetleyip düşünmeye daldı.

Sultan Selâhaddin boş durmuyordu. Elli yaşına yaklaştığı halde bir delikanlı kıvraklığıyla oradan oraya koşuyor, bir anda kaleleri basıp işgal ediyor, karşısına kim çıkarsa mızrak gibi delip geçiyor, murad ettiği menzile fırlıyordu. Şimdilik durdurmak imkânsızdı. Hele Alman İmparatoru Frederik, İngiliz Kralı Rışar, Fransız Kralı Filip gelsinlerdi ordularıyla; hele Papa Gregor'un dâvetine icâbet eden şövalyeler gelsinlerdi. Danimarkalılar, İtalyanlar gelsinlerdi hele. Belki Antakya Prensi Bohemond bile gelecekti. Birleşecekler, büyüyecekler, asla yenilmez bir haçlı ordusu olacaklar ve Sultan Selâhaddin'i canevinden vuracaklardı. Yalnız Kudüs'ü geri almakla kalmayacak, elindeki bütün toprakları da alıp Müslümanları esir edeceklerdi. Kurtuluş parası verseler de kurtulamayacaklardı.

Düşüne düşünce uyudu.

Yarım saat sonra ise sıçrayarak uyandı. Çadırın içi soğuktu, buna rağmen terlemişti. Sultan Selâhaddin'i görmüştü rüyasında, parmağını kılıç gibi yüzüne dikmiş, “Ahde vefa isterim, yemine sadakat isterim” diye gürlenmişti. Uykusundan sıçraması bu yüzdendi, terlemesi de bu yüzdendi.

Bakınıp çadırında bulunduğunu görünce bir parça rahatladı. Nöbetçi de yerli yerindeydi. Tekrar başını yastığa gömüp uyumaya çalıştı, fakat ne mümkün. Uykusu öyle bir dağılma

dağılmışta ki, münasebetsiz bir anda rüyasına giren Sultana, içinden verdi verişti. Hayatını zehir ettiği yetmemiş gibi uykularını da berbat ediyordu. Gerçi yemin etmişti huzurunda: “Bir daha Müslümanlara karşı kılıç çekmeyeceğime...” etmişti, ama papazlar yeminini kaldırmışlardı bir solukta. Ne lâzımsa yapmışlar, hükmünü iptal etmişlerdi, artık yeminine sadık kalmaya mecbur olmadığını söylemişlerdi. Nasıl olduğunu bilmiyordu, kilisenin işine aklı ermezdi ki, yemin kalktı dediklerine göre kalkmış olacaktı. Daha ne diye Sultan Selâhaddin rüyasına girip ahde vefayı hatırlatıyor, yeminine sadakat isterim diyordu? Münasebetsizlikti doğrudan doğruya, münasebetsizliğin de başını almış gitmiş.

Sultanın izniyle ve mahut yemine bağlandıktan sonra Kudüs'ten çıkarken kafasında, tekrar ordu toplamak, papazlarla işbirliğine oturmak ve Kudüs tahtını yeniden kazanmaya çalışmak fikri, gerçekten de yoktu. Meğer papazlardan bir grup, hurmalıkta kendisini bekliyordu. Görür görmez etrafını almış, intikam telkinine başlamışlardı. Önceleri itiraz etmiş, yakın gitmemişti. Niyeti Antakya Prensine sığınmak, hayatının sonuna kadar sâde bir ömür sürmektir. Gailelerden bıkmış, usanmıştı. Bunu papazlara söylediği zaman şiddetle tepki gösterdiler, sâde bir hayat sürmeye hakkı olmadığını söylediler, böyle yaparsa Meryem Ana asla affetmez, başı belalardan kurtulmazdı.

Zaman içinde telkinlere kapıldı ve tekrar tahtı ele geçirmenin hayaline tutundu. Onu düşündüren Sultanın huzurunda ettiği yemindi. Papazlar en sonunda yeminin de icabına bakmışlar, bu gece iptal etmişlerdi. Artık istediği gibi davranabilir, etraftan topladığı yarı asker, yarı çapulcu gürûhu, dilediği yere sürebilirdi.

Şimdi hedef tesbiti yapmanın vaktiydi. Bir haramibaşı gibi, oradan oraya koşturduğu yeterdi.

Kararını çabuk verdi. Akkâ Kalesi diğer bütün kalelerden

daha zayıftı. İşgale muvaffak olabilirse temelli oturabileceği bir yere kavuşmuş olacaktı.

Sultanı bir daha rüyasında görmemeyi temenni ederek yüzükoyun döndü.

Rüzgârın ıslığına, yağmurun şıp-şapına gömdü beynini, uyuşturmaya çalıştı.

Daldı, ama Sultanın ithamkar sesiyle sıçradı.

Sonra yine daldı, yine Sultanın sesiyle sıçradı.

“Yeminine sadık kal, Gui. Bu sefer merhametimi içime atar, mutlaka seni atımın kuyruğunda sürüklerim!”

Kanlı gözlerle sabahın ipini çekti.

Deli yağmur dinmiş, rüzgâr susmuştu.

Pırlıl pırlıl güneş yayılmıştı, pembe pembe toprağa.

Uykusuzluğuna rağmen havanın güzelliğine bakıp neşelendi Gui. Adamlarına toplanmalarını emretti, papazlara hedefini söyledi.

“Akkâ,” dedi “vuracağız Akkâ’yı.”

“Ve hemen bir kilise yapacağız, öyle değil mi?”

Şaşkınca baktı Papaz Sagner’e.

“Hemen mi?”

Zor değil, bir cami vardır mutlaka. Müslümanlar her fetbettikleri yere önce cami inşa ederler. Akkâ’da cami mutlaka vardır, kiliseye tahvil ederiz, kolayından yaparız bu işi. Mina-reyi yıkıp yerine çan kulesi de inşa ettik mi, bitti demektir.”

“Olur,” dedi Gui, “yaparız.”

Kaldırdı çapulcularını, vurdu yola.

Akkâ yakınlarına geldi.

Bir toz bulutu ve ardından yürek çarpıntıları, ardından korku.

“Kim olabilir?” diye söylendi Gui. “Aman, yoksa Selâhaddin mi?”

Sultan Selâhaddin’in hayli uzaklarda bulunduğu dair haberler almıştı, yine de korkuyordu. Sultanın ne zaman, nere-

den çıkageleceğini kestirmek zordu. İyi bir süvarinin doludizgin at koparmakla bir günde alabileceği yolu, o bütün ordusu ve ağırlıklarıyla yarım güne sığıştırırdı. Belki uçar, belki rüzgâr olur, eserdı. Ama yapardı işte. Nasıl? Hiçbir fikri yoktu. Sagner sözleriyle yüreğim ferahlattı:

“Bunlar, olsa olsa Danimarka ve İtalya’nın yardım kuvvetleridir. Kudüs’ten çıkar çıkmaz dört kardeşimizi bu iş için görevlendirmiştik.”

Papaz Sagner’in dediği gibiydi. Danimarka ve İtalya orduları yardıma gelmişlerdi.

Gui yeniden tahtını, tacını kazanmış kadar sevindi. Askerlerin arasına daldı, kim önüne çıkarsa kucaklaşmaya başladı. Ama fazla dayanamadı buna, her biri leş gibi kokuyordu. Galiba bu adamların yıkanma denen nesneden hiç haberleri yoktu. Gerdanlarında kir katmerleşmiş, ellerinin üstü kabuk tutmuştu.

Umursamadı. Kirli yahut temiz olmaları, leş gibi veya domuz yavrusu gibi kokmaları nesine lâzımdı? Destek kuvvet olarak gelmişlerdi, gerçi doğrudan emri altına girmemişler, her bir kolun kendi kumandanı tarafından sevk edileceğini söylemişlerdi ya, pek birşey fark etmezdi. Netice itibariyle bunlar, Kudüs tahtını tekrar kazanmasına yardımcıydılar; başka ne isteyebilirdi? Bir de Almanlar, Fransızlar İngilizler ve ömürleri muharebelerde geçmiş asilzâde şövalyeler yetişsinler, Sultana dünyanın kaç bucak olduğunu gösterecek ve soracaktı: “Sen hangi bucağa kaçmak istersin, ey Selâhaddin?”

İlk iş olarak Akkâ’ya yürüdüler.

Ve hemen ordugâh olarak kullanacakları yerin etrafına derin hendekler kazmaya koyuldular. Sultan Selâhaddin, birden haber alır gelirse ordugâhı basamasın diye.

Yanılıyordu.

Sultan Selâhaddin Gui’nin sandığından çok evvel harekete geçmiş ve rastladığı düşman birliklerini tar ü mar ederek

Akkâ Kalesine girmişti. Gui'yi bağışladığı için pişmanlık duymuyordu, ama üzüliyordu. Bir insanın, hele de krallık yapmış ordular sevk etmiş bir insanın sözden dönmeyi, yeminden caymayı, alışkanlık haline getirmesi, onu üzüyordu.

Burçlara çıktı ve oradan düşmanın durumunu inceden inceye gözledi.

Kaleyi sabahın erken saatlerinde muhasara altına almışlardı. Akılları sıra kuş uçurtmuyorlardı. Sultanın çoktan kaleye girdiğinden haberleri yoktu. Onlar, hâlâ, Akkâ'yı bir avuç serdengeçtinin koruduğunu sanıyorlar, keyifleniyorlardı.

Sultan kale kumandanlığını kardeşlerinden Tuğtekin'e verdi, yardımcılığını oğlu Melik Efdal'a ısmarladı. Ordusunun bir kısmını yanına alıp güneşin mızrak boyu yükselmesiyle huruca kalktı.

Gui beklemediği bu hareket karşısında şaşkın, perişan bir halde direnmeye yeltendi. Fakat Sultan, çığ gibi düşüyor, düştüğü yeri bitiriyordu. Etrafı hendeklerle çevrilip, âdeta, kale gibi sağlamlaştırdıkları ordugâha canlarını zor attılar. Girer girmez de köprüleri kaldırıp Sultanın ordusunu ok yağmuru na tuttular.

Sultan Selâhaddin gerisin geri kaleye döndü.

Dört koldan Bağdat'a haberciler çıkarıp son defa yardım istedi. Pek ümidi yoktu, ama denemek zorunda olduğunu biliyordu. Hiç değilse Halife Nasır, kendisinden yardım talep edilmediğini öne süremeyecekti.

Danimarkalılarla İtalyanlar dehşette kalmışlardı. Sultan şimdiye kadar karşılaştıkları kumandanlardan hiçbirine benzemiyordu. Askeri insanlardan mı meydana gelmişti, meleklerden mi, cesaret karşısında başları dönmüştü. Gelirken normal insanlarla savaşacaklarını sanmışlar, mutlak zafere ulaşmayı ummuşlardı. Görüyorlardı ki, Sultan ve ordusu alışılmışın dışındaydı. Belki de aralarına ifritleri, cinleri, perileri almışlardı. Yoksa ne mümkün insanın bu derece hızlı hare-

keti, bu derece mahareti, sebatı, cesareti. Zırhları, Müslüman kılıçları altında kâğıt gibi kesiliyordu. Gui, bütün iddiaları sessizce dinledi, bazen acı acı güldü, bazen yüzünü buruşturdu.

“Yenildiğim için beni hepiniz kınamıştınız, biliyorum” dedi en sonunda. “Şimdi, hak verdiniz mi? İşte, ben böyle bir düşmana mağlûp oldum.”

Düşmanıyla övündüğünü fark edince sustu.

“Çekip gitmeli,” dedi Danimarkalı kumandanlardan biri, “insanlarla savaşılr, ama ifritlerle savaşılmaz, ecinni tâifesiyle savaşılmaz. Kaleden bir çıkış çıktılar, aramıza bir düşüş düştüler, bir de baktım kaçıyoruz; ne iştir anlayamadım hâlâ!”

Maneviyattan son derece bozulmuş, kara kara düşünmeye başlamışlardı. Gui, Kudüs tahtının her an biraz daha uzaklaş-tığını hissediyordu.

“Biraz bekleyelim,” dedi, “muharebe etmeden bekleyelim, bu zaman içinde dostlarımızın yetişeceğinden şüphem yok. Buralar yakında karınca sürüsü gibi şövalye kaynayacak, göreceksiniz.”

Teklifi kabul ettiler. Beklemeye koyuldular. Günler geçti, günlerin ardından haftalar geçti. Sultan Selahaddin’in Bağdat’a gönderdiği elçiler geri döndüler.

Halife Nasır cevap vermeye tenezzül etmemişti. “Selâhaddin böyle mağrurane işler çevirirken bana mı danıştı?” diye sormuştu yalnızca.

Halifeden yana ümit yoktu. Her zaman olduğu gibi kendi askeriyle kala kalmıştı yine. Mısır, Suriye ve yukarı Irak askerleri...

Müslümanlar...

Her biri bir kaleye bedel insanlar...

Ama İngiliz Kralı Rişar ordusuyla yetişti. Fransız Kralı Filip ordusuyla yetişti. Alman İmparatoru Frederik Barbarossa da ordusuyla yetişti. Gui’nin dediği gibi karınca sürüsü misâli kaynaşmaya durdu ordugâh.

Müslümanlara karşı dolu dolu kin, dolu dolu nefret!

Bütün Hristiyan dünyası tek vücut. Aralarındaki husumeti, derin rekabeti unutmış, Müslümanlara karşı kenetlenmişlerdi.

Ama Müslümanların Halifesi ünvanını taşıyan şahsiyet, Selâhaddin Eyyûbî'nin yardım isteğine cevap vermeye dahi tenezzül etmemişti.

Kıskançlığını öne çıkarmış, rekabet duygusunu bilemiş, bir gün Sultan Selahaddin'in hilâfet makamına göz dikeceğini sandığından haçlılarla bertaraf edilmesini münasip bulmuştu.

Sultan Selâhaddin, Halife'nin bu kadarla dahi yetinmeyip geride bir gaile çıkarmasından korkuyordu.

Hristiyan dünyasının kenetlenmesine karşılık İslâm dünyasına ne olmuştu böyle, niye bölük pörçük düşmüşlerdi? Neden bu savaşa Halife, Eyyûbîlerin savaşı diyordu, böyle yapıyordu? Kudüs'ün elden çıkması bütün Müslümanları yaralamayacak mıydı? Öyleyse ne idi bu ilgisizlik, bu gaflet?

"İhanet demeye dilim varmaz kardaşlarım, lâkin Bağdat'ta gününü gün eden halifeyi anlatacak başka tabir de bilmiyorum. İşte bütün Hristiyan âlemi karşımızda, velâkin Halife hazretleri ayrı çeker, Atabekler ayrı çekerler, Selçuklular ayrı çekerler. Ya İzzeddin Mesud nerelerde?"

Doğruldu, yeri tekmeleye tekmeleye gezindi bir zaman, sonra tekrar oturdu, silah arkadaşlarının azim fişkırان çehrelerine baktı, sevindi:

"Bilirim, kararlısınız. Ölmek veya olmak hususunda andınız var, ben dahi sizinle hem fikirim. Doğru bildiğimizi yapacağız. Gayret bizden, inayet Allahu Teâladan. Haydin kalkın, bir huruç hareketi daha yapacağız, görelim haçlının kuvveti nedir?"

Hazırlandılar, duâdan sonra huruca kalktılar.

Muhasaranın kırkinci günüydü.

Düşman her geçen gün yetişen haçlı ordularıyla takviye olmuş, büyüdükçe büyümüşü.

Kudüs'ün eski Kralı Gui neşeliydi. Mağrur gözlerle yardakçılarını süzüyor, bıyık buruyor, göz kırpyordu:

"Allah karışmasın bu işe, mutlaka biz galip geliriz!" diyor-du.

Sultanın ordusuyla huruca kalktığını görünce sırttı:

"Şunlara bir ders verelim," dedi, "bakalım haç mı yaman, hilâl mi, anlasınlar."

Hendeklerle, duvarlarla sağlam bir kale haline getirdikleri ordugâhlarından çıktılar. Sultan Selâhaddin'i beklemeye koyuldular. Beklerken aralarında küçük bir ihtilâf çıktı. Başkumandan kim olacaktı?

"Elbette ki ben," dedi Gui, "eski topraklarımda bulunduğunuzun unutmayınız."

İngiliz Kralı Rişar bir red işaretiyle Gui'nin sözünü gerisin geri itti:

"Baskumandan olarak maharetin bulunsaydı, şu topraklardan eski topraklarım diye bahsetmezdin, Aslan Yürekli lâkabıyla dünyaya nam salmış İngiliz Kralı dururken kumandanlığa sıvanman gülünç olur."

Fransız Kralı bu fikirde değildi:

"Fransa Avrupa'nın en asıl devleti, Fransızlar Avrupa'nın en asil milletidir. Binâenaleyh başkumandanlık şerefi bana aittir."

Frederik Barbarossa tartışmayı çok yersiz bulduğunu söyledikten sonra:

"Siz kralsınız, ben ise imparatorum, tabii ki, başkumandan mevkiinde bir imparatorun bulunması icap eder."

Yani senin mi?" dedi Rişar.

"Evet."

Alaycı gülüşünü Frederik'in yüzüne yamadı:

"Anadan, babadan kalma topraklarda imparator olmak ko-

laydır. Ben ise memleketimi iki misli büyütüp Aslan Yürekli namını kazanmışım. Benim memleketim mirasla intikal eden memleketlerden değildir.”

Frederik fena bozuldu, elini kılıcına attı:

“Bu sözlerin yüreğime attığı ateşi kanında söndürmeliyim kedi yürekli Rışar, anlatabildim mi?”

Rışar hafiften başını eğdi:

“Arzu ederseniz çenemi kapar, kılıcımı konuştururum.”

“Düello teklifimi kabul ediyorsun!”

“Emrinize amâdeyim, haşmetmeap.”

“Pekâla, davran bakalım!”

Gui, işlerin sarpa saracağım önceden kestirmiş, bir adamını Papaz Sagner’e göndermişti. Sagner, tam vaktinde yetişti, bütün ikna kabiliyetini kullanarak dövüşe mâni oldu. Bir de formül buldu. Kumandanlığı sırayla yürüteceklerdi. İlk kumandanı tespit için de kura çekilecekti.

Kura Fransız Kralı Filip Ogüst’e çıktı.

Mağrur bir tavırla:

“Lâyık olana çıkar elbet” dedi. “İsa efendimiz evlâtlarım benim sevk etmemi istiyor.”

Kral Rışar dış çaktı, kötü kötü söylendi:

“Pis domuz!”

Filip gereken emirleri verdi.

Aynı anda Sultan Selâhaddin de saf tutturmuştu.

Ordusunu hilâl şeklinde açmış, sağ cenahı Takıyüddin’in, sol cenahı Turan Şah’ın kumandasına vermişti. Kendisi merkezde kalacaktı.

Tekbirlerle hücum başladı.

Daha ilk anda Müslümanların sağ cenahı bozuldu. Düşman ne düşünmüşse düşünmüş, Takıyüddin’in üstüne bütün gücüyle inmişti.

Sultan, asla paniğe kapılmadı, merkezdeki kuvvetlerle birlikte ani bir manevra yapıp düşman ordusunun en uç yerinde

bulunan Kral Filip'i kısıp aldı. Takıyüddin de zaman kazanmış oldu. Bozulan askerlerini toparlayıp Sultanın yanına ulaştı. Sultan, bu takıyeyi aldıktan sonra kuvvetini maharetiyle birleştirip yıldırım hücumlara kalkıştı. Kısa emirler veriyor, asker tereddütsüz itaat ediyor, imkânsız manevralar, taktikler ardı ardına gerçekleştiriyordu. Filip şaşkına dönmüştü. Az daha toparlanamasaıydı esir düşecekti. Emrindeki birliği pes perışan bırakıp ordugâha doğru at kopardı. Bu arada Gui, Sultanın geri dönüş yolunu kapamak maksadııla askerini harekete geçirmişti. Emir Adil, Gui'nin niyetini anlar anlamaz, Sultanı koştı ve dönüş yolunun tıkanmak üzere olduğunu bildirdi. Sultan, hemen hemen düşman siperlerine kadar ulaşmışken bu haberle yüzgeri etti. Dönüş yolunun tıkanması demek, kalenin elden çıkması demekti. Kalenin elden çıkması ise Müslümanların imhası demekti. Can havliyle Gui'ye yüklendi. Okun vücudu delip geçmesi gibi deldi geçti. Geçerken ne yazık ki, omuzundan yaralandı. Fakat böyle yaralar onu durduramazdı. Telaşla bağrıışan askerlerine doğru kızgın kızgın bağırdı:

"Sultanlar da yaralanır bre, Sultanlar da ölür! Siz Sultanınızı değil İslâmı zafere götürmekle vazifelisiniz."

Daldı kaleye.

Ordusu peşinde.

Ve Allah Allah sesleriyle.

Düşman olduğu yerden baka kaldı. Birinden biri cesaret edip kale bedenlerine sokulamadı. Kalabalık insan gücüne rağmen tereddüt batağında çırpınmaya geçtiler. Aslan Yürekli Rışar kendi kendine itiraf zorunda kaldı:

"Bana Aslan Yürekli diyenler, belli ki, Sultan Selâhaddin'i tanımıyorlar."

Çöl baştanbaşı mezarlığa dönmüştü.

Savaş alanı ölüm soluyordu.

Yaralıları kaldırmak, ölüleri defnetmek üzere üç günlüğüne anlaştılar. Sultan Selâhaddin, omuzundan aldığı yara yü-

zünden bir müddet kılıç tutamayacak, bir müddet sağ elini kullanamayacaktı.

Arkadaşlarının buna çok üzüldüğünü yüzlerinden okuyan yaralı aslan, kükremeye durdu:

“Bre, ne çıkar sağ kolumuzu oynatamamaktan, sol kolumuzu Allah bugünler için vermişti. Haçlı gürûhuna bu bile kâfidir.”

Emir Adil’i Mısır’dan ordu toplamaya gönderdi.

Donanma kumandanı Hüsameddin Lülü’ye de haberci çıkarıp deniz yoluyla yetişmesini emretti. Bahara kadar Akkâ’yı müdafaa edebilirse, taze kuvvetler yetişebilecek, gücü artacaktı.

Yaralı haliyle her gün huruç yaparak düşmanı bıktırmaya, bezdirmeye çalıştı.

Bıkanlar yok değildi, ama durmadan takviye geliyor, haçlılar nefes aldıkça büyüyen masallardaki evler gibi an be an büyüyorlardı.

Sultan Selâhaddin bir başka yol denemeye karar verdi.

Kalede bir miktar asker bırakıp bir gece yarısı ordunun çoğunu yanına alarak Harrube Dağı’na çekildi. Düşman bu taktiği anlayana kadar hayli hırpalandı. Onlar kaleden çıkacak Sultanı bekler dururken birden hücumu uğruyorlar, Sultanın nereden geldiğini, nasıl geldiğini kestiremiyorlardı. Vuruyor, anında tekrar Harrube Dağına çekiliyordu.

Bahara doğru Hüsameddin Lülü, donanmayla bile gelmiş, karaya akıp Akkâ Kalesi’ne girmişti.

Ardından Emir Adil de toplayabildiği kadar asker toplayarak yetişmişti.

Sultanın omuzundaki yara da kapanmış, kılıç sallayabilir duruma gelmişti.

Rahat bir soluk aldı.

Hemen düşman karargâhını dışardan muhasaraya girişti.

Haçlılar Akkâ’yı sarmışlar, zaman zaman hücum ediyorlar-

dı. Sultan Selâhaddin de haçlıları sarmış, onlar hücumla geçtikçe hücum ediyordu. Vurucu birlikler kurmuştu. Bazen yüz kişiyle, bazen elli kişiyle vuruyordu. Haçlıların kale muhasarasında kullanmak üzere getirdikleri ve çok güvendikleri ağaç kulelerin hemen tamamını bu baskınlarla yakmış, mancınıklarını kırmış geçirmişti. Ve aylar birbiri ardından geçip gitmişti. Şöyle elli bin kişilik taze bir takviye gelse haçlıları geldikleri yere süreceğinden zerre kadar tereddüdü yoktu. Halifeye son bir mektup yazdı. "Hıristiyanlar deniz dalgalarından daha da çoktur. Karada birini telef etsek denizden birinin çıktığını görüyoruz. Tohumu hasadından ziyade oluyor. Ağacı budadıkça yeni dallar sürüyor. Bunları da budamaya bıçaklarımız kifayet etmiyor. Vaki pek çoğunu öylesine telef ettik ki, kılıçlarımız kanlarıyla paslandı. Fakat askerlerim bu bitmeyen muharebeden usanmaya başlamıştır. İki senedir bir kaleyi müdafaa için çalışmaktayız. Çektiklerimizi anlatacak söz bulamıyorum, bulsam da zat-ı hilafet penahlarını hüznün gözyaşlarına boğar ve kalb-i şahanelerini çokça üzerim diye yazmaktan çekiniyorum."

Halifeden yine ses sadâ çıkmadı.

Bu sefer, Bizans İmparatoru'na elçi gönderip tarafsız kalmasını sağladı. Bu da bir şeydi nihayet. İmparator, gerçi muharebenin başında haçlıları destekliyor, asker vermeyi de vaad ediyordu. Yalnız haçlı sürüsü topraklarının üzerinden geçerken baskın ve yağmalama hareketine girişmiş, İmparatoru kızdırmıştı. Sultan, bu kızgınlığı tam vaktinde değerlendiriyor, lehine kullanıyordu.

Ayrıca Konya Selçuklu Sultanı Kılıç Aslan da rikkate geçmiş, yardım edeceğini bildirmişti. Dediğini de yapmıştı. Takviye olarak Almanyadan gelen son birlikleri göğüslemiş, hemen tamamını kılıçtan geçirmişti. Böylece Sultan Selâhaddin, zamanı iyi değerlendirmenin mükâfatını görerek nisbi de olsa bir rahatlığa kavuşmuştu.

Artık umumî taarruza geçebilirdi.

Beyrut'tan sırf din adamlarının gayretiyle tedarik edilen ordunun gelmesi, kararını pekiştirdi.

Alman imparatoru Frederik Barbarossa'nın bir nehre düşüp boğulması sonucu Alman haçlılarından meydana gelen maneviyat bozukluğunu da hesaplayıp, bir Cuma günü namazdan sonra Harrube Dağı'ndan meydana indi, saf bağladı.

Alman haçlıları dövüşmek istemiyorlardı. İmparatorun nehirde boğuluşunu Hazret-i İsa'nın bu muharebeyi istemediğine bağlamışlar, ayak diremeye koyulmuşlardı. Papazlar onları ikna etmeye çalıştılar, ama bir tesiri olmadı. Aslında bıkmışlardı. Memleketlerinden bu derece uzak yerde yıllardır vuruşmaktan bıkmışlardı. Frederik Barbarossa'nın oğlu mecburen haçlılarını aldı ve çekildi.

Sultan, olanı biteni dikkatle izliyordu. Haçlılar gibi giyinmiş, onlar gibi konuşan adamları vasıtasıyla düşman ordugâhında cereyan eden olayı anında haber alıyor, değerlendiriyordu.

Sağ cenahı kardeşi Emir Adil'e havale etti, kendisi yine merkezde durdu.

Hücum başladı.

Muharebenin başlamasından az sonra, Sultanın verdiği talimat gereğince Emir Adil, sahte ricat gösterisine başladı. Düşmanı istediği noktaya çekince ani bir dönüşle yıldırım misâli çarptı. Hazır bir zafere kendini hazırlamış olan düşmanın sol cenahı bozuldu, dağılmaya yüz tuttu. Haçlılar, sol cenahın imdadına mevcut bütün kuvvetleri şevkettiler, Sultan da kendi sağ cenahını takviyeye koştu. Çarpışma tarih sayfalarını kana boğacak kerteye ulaştı. Sekiz saat sürdü. Haçlılar tam bir bozgun halinde karârgaha sığındılar. Sultan karargâha yüklendi. Fakat gecenin bastırması, kesin zaferi engelledi. Bununla birlikte haçlı gürûhu ortasına dehşetli bir korku düştü ve Müslümanların normal savaşçılar olmadıkları yolundaki söylentiler,

büsbütün itibar kazandı. Bıkkınlık son haddine çıktı. Avrupa kralları arasındaki rekabet de şiddetlendi. Birbirlerini ithama geçtiler.

“Ordunun üçte biri telef oldu,” diye gürledi Aslan Yürekli Rişar, “bunun mes’ûlü başkumandandır. Başkumandanlık sırası yine Filip’te olduğuna göre, eh, başka suçlu aramaya lüzum bile yoktur. Her seferinde orduları bozmakta fevkalâde mahirdir. Tabii, kumanda ettiği orduları bozmakta da. Bunun sırrını bize de söylese.”

Filip burnundan soluyor, Rişar’a yiyecekmiş gibi bakıyordu. Ama söyleyecek sözü kalmamıştı. Gerçekten de geldi geleli kaç kere başkumandanlık göreviyle orduyu sevk etmişse, çarpılmış, mağlûp ve perişan olmuştu. Haçlıların üçte biri maktuldü. Fakat ithamı kabul edemezdi. “Sen kendini ne sanıyorsun?” diye çıkıştı Rişar’a. “Dev mi? Cücelerin dev görünmeye özenmesi yeni değildir, aramızda şimdiye kadar cereyan etmiş muharebelerin ekserisini kazanan kimdir?” “Tabii ki benim.”

“Güldürme şimdi, senmişsin! Aslını, astarını beşikteki çocuk dahi bilir.”

“Hadi ordan!” Kendini bile savunmaktan aciz köstebek.”

Öfkeyle fırladı, aradığı fırsat çıkmıştı:

“Yoo,” diye bağırdı, “sırf Müslümanların karşısındayız diye nicedir tepeden bakmana, alaycılığına sabrederim. Artık yeter! Alıp adamlarımı memlekete dönüyorum, ne haliniz varsa görün.”

Ne Gui’nin yakarmaları, ne papazların, bu arada tabii ki Sagner’in bütün ikna kabiliyetlerini kullanmaları kâr etmedi. Ordusunu alıp çekti gitti.

Bundan böyle müstakil hareket edecekti.

Rişar için bu bir fırsattı. Gui’yi köşeye kıştırdı ve temelli başkumandan tanındığı takdirde kalacağını, aksi halde Filip’in yaptığını yapacağını söyledi.

“Ama Hristiyan âleminin kutsal muharebesi..”

“Bundan bana ne!” diye gürledi kızgın kızgın. Kutsal muharebesi, kutsal muharebesi; geldik, gördük kudsiyetini, kat kat kalabalık olmamıza rağmen doğru dürüst bir zafer bile kazanamadık. Bundan böyle başkumandan ben olacağım diyorum, orduları ben sevk edeceğim diyorum. Filip gitti, Frederik öldü, istediğimi kabul etmekten başka çareniz yok.”

Yoktu, biliyordu. Kabul ettiğini söyledi.

Söylerken de inceden bir endişe avuçladı yüreğini, sıkı. Sakın ki, bu Rişar denen namussuz, Kudüs Krallığına göz dikmiş olmasındı. Bunca ihtirasla dolu bir kralın Kudüs’ü isteyeceği düşünülemezdi. Bir çare bulmalıydı. Aksi halde kutsal filân dediği muharebe kendisi için de safsatadan ibaret kalacaktı.

Ertesi gün uyandığında ağaçlara asılı sürüyle ceset görünce aklı uçtu. İlk önüne çıkana neyin nesi olduğunu sordu. Müslümanlarmış, Rişar’ın emriyle asılmışlarmış, tam iki bin beş yüz esir.

Çöktü oracığa, başını ellerinin arasına aldı.

Bir ağaçlardaki Müslümanlara bakıyor, dönüyor, Kudüs’ün fethinden sonra Müslümanların esirlere karşı davranışını hatırlıyordu.

“Lânet olası!” diye söylendi. “Aslan yürekli, köpek mizaçlı Rişar, lânet olası herif!”

Bu haber çığ gibi Akkâ’ya düştü.

Duydukları dehşet yüzlere kazındı. Sonra öfkeye dönüştü. Hemen ellerindeki Hristiyan esirlerin öldürülüp intikam alınmasını isteyenler çıktı.

Sultan sessiz ve üzgündü.

Harrube Dağından Akkâ Kalesine haber saldı.

“Biz düşmanın cellâtlığıyla değil, askerliğiyle yarışmak isteriz. Zulüm ve cinayet düşmana vergidir, haçlıların da en mahir oldukları husustur. Müslümanlara düşen atıfet ve şefkattir.

Onlar ne yaparlarsa yapsınlar, bu duygularımızı öldürüp bizi kendilerine benzetemeyeceklerdir.”

Esirleri öldürme fikrinde olanlar, Sultanın bu haklı sözleri karşısında boyunlarını büktüler. Bir an Hıristiyanlar gibi düşünmekten kendilerini alamadıkları için özür dileyip dağıldılar.

Yine günler geçti, aylar geçti.

Bahar bütün güzelliğini çöle serpti, güneş ıslıl ıslıl yandı.

Akkâda yiyecek namına bir şey kalmamıştı. Asker açlıktan kırılıyordu. Baskınlarla düşmandan kaçırılan nevale de artık kifayet etmiyordu.

Sultan Selâhaddin, kale kumandanlarına dayanmaları için haber üstüne haber saldı. Sonunda bir gece yarısı kalktı, kendisi gitti. Bütün tehlikelerden ustaca sıyrıldı ve kaleye girdi. İçerdekilerle konuştu, durumu yakînen inceledi. Gerçekten de dayanılacak gibi değildi. Durumun vehameti tahammülün çok ötesine geçmişti. Askerler ne zamandır karınlarına taş bağlayarak açlıklarını bastırmaya çalışıyorlardı.

Yalnız Hıristiyan esirleri bırakıp kaleyi boşalttı.

Artık buralarda eğleşmenin manâsı kalmamıştı. Bakışlarını bulutlayan yaş damlaları, sessiz sedasız yüreğine iniyordu. Son derece üzgün bir halde ordusunu aldı ve gerilere kaydı. Nabus Dağı’nın kenarına indi.

Üzüntüsü o derece yakıcıydı ki, hastalığı nüksetmiş, ateşler içinde zayıf düşmüştü. Fakat askere belli etmemeye çalışıyordu. Ayakta durmakta zorlandığı zamanlar bile çadırından çıkıyor, asker içinde geziniyor, onlarla sohbet oturuyordu.

Bu halde iken Ersuf’ta muharebeye tutuştu.

Atında zor tutunuyordu, yine de mücessem cesaret, mücessem maharet örneği idi. Ne çare, hastalığı aman vermiyordu. Ancak bir saat dayanabildi. Gözleri bütün bütün kararmaya başlayınca Yafa Kalesi’ne sığındı. Çekilirken hayli zayıat vermişti. İslâm ordusu hem bitkin, hem yorgundu. Üstelik efsanevi kumandanından yoksun düşmüştü.

Rişar, artık zafere yaklaştığına inanıyor, haçlıları da buna inandırmaya çalışıyordu. Ne varki askerler onun kadar iyimser değillerdi. Sultanın durumunu bilmedikleri için ümitsizliklerini muhafaza ediyorlardı. Onlara göre Sultanın çekilmesi bir oyundan başka bir şey değildi. Birden dönecek ve haçlıları ezecekti.

Sultan biraz toparlanınca Yafa Kalesi'ni tahliye ettirdi, ateşe vermelerini emretti, ardından süratle civar kalelere haberler salıp boşaltmalarını ve tahrip etmelerini söyledi. Plân aynen uygulanınca Rişar şaşkına döndü. Çırılçıplak arazide kalmıştı. Ordugâhı da hiç güven vermiyordu. Akkâdakine benzer bir ordugâh yapmak ise, zaman alırdı. En iyisi Yafa ve civarını tamir ettirmek, emarelerden ağır geçeceği anlaşılan kışı rahatça savuşturmak.

Bu niyetle tamirata girişti.

Fakat çok zordu. Haçlı askerleri bir amele gibi taş taşıyarak duvar örmeye yanaşmadıklarından alabildiğine çok esir çalıştırmak istiyordu. Tam bir vahşet tablosu örülmüştü. Kırbaç altında inim inim inleyen Müslüman esirler bir vakitler Ürdün'ü aldıklarında Sultan Selâhaddin'in Hristiyan esirlere söylediklerini düşünüyorlardı: "İsterseniz burada kalıp ücreti mukabili kale yapımında çalışabilirsiniz. İyi yedirilecek, iyi giydirilecek ve yevmiyelerinizi eksiksiz alacaksınız. Kale inşaatı bitince de dilediğiniz yere gitmekte serbest olacaksınız." Oysa Rişar'ın vahşileri, kana susamış gibiydiler. Esirleri hem ölesiye çalıştırıyor, hem kırbaçlıyor, hem de doğru dürüst yiyecek vermiyorlardı. Her gün dayaktan adam ölüyordu. Buna rağmen Müslüman esirler, ayak diretiyor, işi ağırdan alıp haçlıları bıktırıyorlardı.

Rişar da bıkmıştı. Sultan Selâhaddin'i yenmenin mümkün olmadığını itiraf zorunda kalmış, kalabalık ordusuna rağmen sulh teklif etmişti. Şart olarak da Kudüs'ün Hristiyanlara terkini istiyordu.

Sultanın cevabı tek kelimelikti: Hayır!

İkinci teklif geldi:

“Kudüs’ün fethiyle elde ettiğiniz mukaddes haçı verin.”

Olmaz! Haçı iade etmemiz itikadımızca mümkün değildir, zira bu bir nevi putperestliği teşvik manâsı taşır ki, günahının ağırlığını çekemem ve yarın âhirette hesabını veremem. Ahi-rette güç duruma düşmektense dünyada düşmeyi tercih ederim.”

Bu azim karşısında Rışar büsbütün tereddüde düştü.

Bir yandan da Sultanın baskıncı grupları en olmadık yerlerde meydana çıkıyor, kâh erzak kervanını vuruyor, kâh karargâhın bir bölümünü ateşe veriyor, kâh geceleri taarruza kalkıp panik çıkarıyorlardı.

Bıkkınlık asker arasında doludizgin daldığı sıra son tekli-fini yaptı.

Kız kardeşini münasip bulacağı bir yakınına nikâhlamak ve Eyyûbîlerle sıhriyet peydah etmek istediğini bildirdi. Yalnız münasip bulacağı yakınına düğün armağanı olarak Kudüs’ü verecekti. Kendisi de bu seferde eline geçen bütün kaleleri eniştesine bağışlayacaktı.

Sultan gülmekten kendini alamadı. Emir Adil’i çağırttı.

“Kardeşim,” dedi, “bunca zamandır bekâr beklersin. Hazır İngiliz kralı hemşiresini teklif eder. Dinimizce ehli kitaptan biriyle evlenmek caizdir. Sayende sulh yapılsın, istersen, işte fırsat. Kralın hemşiresini almayı kabul et.”

Emir Adil şaşırarak birlikte sesini çıkarmadı, boynunu büktü, memleket menfaatleri nasıl icab ettiriyorsa öyle davranacağını bildirdi.

Fakat Kralın hemşiresi, bu birleşmeye şiddetle karşı çıktı. Kralın yüzüne karşı:

“Mademki, Müslümanlardan bunca korkuyor, sulh yapmaya can atıyorsun, ille bir kadın vermek lâzımsa kendi karını ver” diye bağırırdı.

Bir sürü hakaret yağdı, korkaklıkla itham etti, üstelik unvanıyla zalimce alaya kalktı:

“Sen Aslan Yürekli diye değil, serçe yürekli diye anılmalıydın ağabey, yaptıkların ancak bu lâkabi taşımaya yeter.”

Son derece öfkeyle kız kardeşini huzurundan kovdu, ama ardından düşünmekten kendini alamadı. Askerler de üstünlüğünü, cesaretini tartışmaya başlamışlardı ne zamandır. Korkutugunu yayıyorlar, adıyla istihza ediyorlardı. Bir cesaret gösterisi yapmalıydı, aksi halde bütün haçlıların itimadını kaybetmekle kalmayacak, kendi askerlerine bile söz geçiremez hale gelecekti.

Askalan üzerine yürüdü.

Kale bomboş ve yıkıldı. Selâhaddin ondan çabuk davranmıştı yine, haberi hemen almış, kaleyi boşaltarak yıktırmıştı.

İntikam sevdasına kapıldı, Müslümanları kalbinden vurmak için Kudüs'e doğruldu.

Ama Sultan, yine vaktinde haberdar olmuştu. Saniye bile kaybetmeden kestirme, fakat sarp yolları tercih ederek Kraldan çok önce Kudüs'e vardı. Şehri iyiden iyi tahkim etti, alınması imkânsız bir hale getirdi.

Rişar da ordusuyla Kudüs'e geldi.

Bir tepeden uzun uzun şehri seyretti. Ümitsizce başını iki yana attı. “Bu şehri zapt etmek şöyle dursun, hatta muhasara etmeye bile imkân yok.”

Yüzgeri etti. Kudüs'e bu kadar sokulmuşken taarruz dahi etmeden dönülmesi askeri kuşkulandırmıştı. Aslan Yürekli Rişar'ın mevkiine göz diken bazı kumandanlar ordunun kuşkularını arttırıcı fısıltılar yayıyorlar, fırsatı Kralın aleyhine değerlendiriyorlardı.

“Selâhaddin Sultanla Kral Rişar gizlice anlaştılar. Bu yüzden bizi dolandırıp durur, pesperişan eder, kuvvet ve kudretten düşürür; istediği kadar yorgun düştüğümüz anda Sultana haber salıp vurmasını isteyecek. Hemşiresini Müslümanlara teklif eden bir kraldan başka ne beklenir?”

Söylentiler ayyuka çılanca Rîşar kumandanlarını etrafına dizdi. Asılsız şeyler söylendiğini, Sultanla asla ittifak etmediğini, ancak gözleriyle gördükleri gibi Sultanı yenmenin gün geçtikçe ihtimal dâhilinden çıktığını, bu durumda dedikodularla kralı yıpratmanın kimseye bir şey kazandırmayacağını söyledi.

“Kralınızın etrafında birleşmeniz gerekirken her biriniz ayrı tarafa çekiyorsunuz. Bu vaziyet karşısında ben ne yapabilirim, sihirbaz değilim ki, sihirli değneğimi kullanıp her birinizin kalbine gerçekleri doldurayım. Yıllarca memleketimizin uzağında kaldık, hepimizin sınırları çok bozuk, velâkin birinci derecede mesul oluşum yüzünden benimkiler besbeter bozuk. Moral vereceğinize, kalkmış, moralimi bozuyorsunuz. Askeri ikna edeceğinize dedikoduları kuvvetlendiriyor, tereddütlerine tereddüt ekliyorsunuz.”

Gözleriyle her birini ayrı ayrı kırbaçladıktan sonra:

“Siz Aslan Yürekli Rîşar’ı tanımaz mısınız? Bunca muharebelerden muzaffer çıktığımı bilmez misiniz? Ama geldik buraya, takıldık. Sultanın her askeri aşılmaz bir kale ki, ötesine geçememekteyiz. Buna Rîşar ne yapsın. Bir ordu ki, inançlıdır, erinden sultanına kadar aynı gayenin ardından koşmaktadır, elbet zafer kazanır. Bize bakın bir de, Sultanın askeriyle mukayese edilemeyecek kadar kalabalık olmamıza rağmen doğru dürüst bir muharebe dahi kazanamamışız. Çünkü her birimizin gayesi ayrı; kimi kesesini doldurmak, kimi rütbesini yükseltmek, kimi şöhrat merdivenlerini tırmanmak istiyor. Arada Kudüs’ü hatırlayan kaç kişi var?”

“Hepimiz hatırlıyoruz,” dedi kumandanlardan biri, “hepimiz.”

Kral sesini sertleştirdi:

“Öyle, hepimiz hatırlıyorsunuz, ama kendinizden arta kalan zamanlarda, nefsinizi düşünmekten fırsat bulabilirsiniz. Böyle gitmez. Her hareketimiz Sultana ayan oluyor, şurada

bulunanların içinde bile adamları olduğundan şüpheye düşmekteyim.

Başka türlü en gizli sırlarımızı dahi vaktinde nasıl haber alır? Kızmayın, bakışmayın da öyle, sözgelişi söyledim. Anlayacağınız her yerde gözü var Sultanın, her tarafta kulağı var. Askerin aleyhimize söylediklerini eminim, şu sıralar öğrenmiş, bundan istifadenin yollarını düşünmeye başlamıştır. Kessin darbeyi indirmeye gelecektir. Yegâne tehlike bu olsa neyse, memleketimizden de kötü haberler almaktayız. Filip, hudut ihlâllerine sıvanmış, burada kaybettiği prestiji sağlamaya çalışıyor. Bu işi bir an evvel neticeye götürmeliyiz. Bence yol tek tir: Sultanla anlaşmak. Kudüs'ü vermeyeceğine, kutsal hacı da iade etmeyeceğine göre bari Hristiyanların istedikleri zaman, silahsız olarak Kudüs'ü ziyaret etmelerine müsaade koparmak, bu bile başarı sayılacaktır bizim için."

"Başarı ha!"

Kumandan Marlon yampiri yampiri gülüyordu.

"Bir şey mi söyledin, Marlon?"

"Evet, başarı ha dedim. Peki niye onca yolu teptik, söyler misiniz, niye onca meşakkate katlandık? Zaten işin başında Sultan, Hristiyanların Kudüs'ü silahsız olarak ziyaret edebileceğini âleme duyurmuştu. Bununla yetinecek idiysek buralara kadar niye zahmet ettik, bunca Hristiyanı çöle kurban verdik, niçin?"

"Böyle olacağını nereden bilebilirdik ki? Gelirken ümidimiz sonsuzdu. Kudüs'ü almakla kalmayacak Sultanın elindeki toprakların tamamını paylaşacaktık. Filip'i Kudüs'ten çok Sultanın toprakları ilgilendiriyordu sanırım, bunun bir rüya olduğunu anladığı an bir bahane ile askerini alıp sıvıştı, gitti, memleketimi basmaya bulaştı. Süratle sulhu gerçekleştirip Filip'e haddini bildirmek üzere dönmekliğimiz icap eder."

Kumandanlar başları önlerinde çıktılar.

Hemen hiçbir tatmin olmamıştı.

Hemen hiçbirini umduğunu bulamamıştı.

Hayal sukutu her birini kışkacında sıkıyor, nefes almalarını zorlaştırıyor, kendilerine olan güven duygusu Krala karşı duydukları güvenle birlikte göz göre göre eriyip bitiyordu.

Sultan Selâhaddin'in Remle'yi muhasara ettiği haberi o sırada geldi.

Apışıp kaldılar.

Kudüs'ten ne zaman hareket etmiş, Remle'ye nasıl varmış, muhkem kaleye nasıl girmişti?

Rışar ise şaşmadı. Artık Sultanın maharetini, akıllara durgunluk veren süratini biliyordu.

İsteyince yapardı.

Belki rüzgâr olur eser, belki yıldırım olur çakar, belki yağmur olur yağardı ve mutlaka menzile giderdi.

Kendisi de gitti.

Tam vaktinde gitmişti. Selâhaddin'i iç kale ile uğraşırken kıştırdı. Daha doğrusu kıştırdığını sandı. Onu ne kadar iyi tanırsa tanısın, bir gün tanımadığı bir yerinden yine oyuna geliyordu.

Böyle oldu.

Tam Selâhaddin'i kışkaca aldığını sandığı an hücumu uğradı. Kendisi kışkaca düştü.

Sultan Selahaddin, yine her şeyi vaktinde haber almış, bir kısım Müslüman asker iç kale ile uğraşırken kendisi ordunun büyük kısmıyla geriye sarkmıştı. Ve haçlılar, kale bedenlerine ulaştıkları an ok gibi vınlayarak dışardan muhasaraya almıştı.

Kıyasıya vuruştular.

Haçlıların bir kısmı maktûl, bir kısmı esir düştü.

Gece bastırdı, muharebe bitti.

Bir kere daha gece vakitsiz bastırmış, düşmanı imha planlarını akim bırakmıştı.

Sultan meşveret meclisini içtimaya çağırdı.

"Bir son darbe," dedi, "bir son darbe bellerini kırmaya, baş-

larını ezmeye yetecek. Şimdiye kadar muzaffer olarak bunca muharebeden çıktık. Haçlılar kat kat fazla iken, hemen, daima zafer kazandık. Mademki, Cenab-ı Hak bize galibiyet ihsan ediyor, demek ki, muharebeye devam etmemiz Onun yüce rızasına uygundur. Bizim de Cenab-ı Hakkın rızasından kıl kadar ayrılmamamız iktiza eder. Sık sık hastalanmaktayım, kararım ki, haçlıları bu topraklardan atamadan emr-i Hak vaki olur, teşebbüsüm yarım yamalak kalır.”

“Allah göstermesin Sultanım, sizi Allah başımızdan eksik etmesin. İyi söylersin, hoş söylersin, velâkin memleket harabeye dönmüştür. Bazı yerlerde kıtlık baş göstermiştir. Asker çektiği meşakkatlerden bunalmıştır. İnsanlar et, hayvanlar ot bulamıyor. Frenkleri büsbütün tazyik edersek, korkulur ki, can havliyle toparlanırlar ve sıkışan kedinin göze dalması gibi gözümüze dalarlar.”

“Biz de gözümüzü oydurmayız, şimdiye kadar oydurduğumuz gibi.”

“Belki oydurmayız Sultanım, ama turnaklanmasına da mani olabilir miyiz? Zaten yaralıyız, zaten yorgunuz. Hazır düşman üst üste sulh teklifleri yapıyor, kabul edelim, nasılsa âdetleri veçhile bir gün sulhu bozacaklar, ama o güne kadar yıkılan kalelerimizi tamir, yorulan askerlerimizi dinlendirme imkânımız olacak.”

“Yani anlaşalım diyorsun?”

“Öyle diyorum Sultanım, anlaşalım, silâhsız olarak Kudüs’ü ziyaretlerine izin verelim, zaten işin başında niyetimiz bu idi.”

Sultan ise muharebenin devamını istiyordu. Düşmanın son derece bunalmış ve yıpranmış olduğunu biliyor, Krala karşı itimatlarının kalmadığını duyuyordu. Bu durumda anlaşmak yerine şiddetli bir meydan muharebesi daha verip bütün bütün köklerini kazımak akla daha yatkındı. Ne yazık ki, kumandanların çoğu bu fikri kabul etmediler.

“Sulh yapalım.”

O da meşverete verdiği ehemmiyetin icabı olarak karara uydu. Sulha razı oldu. Bir elçi gönderip durumu Kral Rışar'a bildirdi.

Üç senelik sulh akdettiler. Mühürlediler.

Sultan Selâhaddin mührünü bastıktan sonra etrafındakilere: "İdam fermanımı imzalar gibiyim," dedi, "öyle hissediyorum ki, bir daha bu topraklara gelmek nasip olmayacak."

Başlarını indirip sustular.

Dışardan gazilerin uğultusu geliyordu.

Altıncı Bölüm

HASTA ODASI SOLUK SOLUĞA ölümdü... Beldeler fethetmiş, krallara diz çöktürmüş, kıtalarda kanat çırpmış, devrinde rakipsiz hale gelmiş bir Sultan, upuzun, çarşaflara yenikti.

Yüzü çarşaflar kadar ak, gözleri eski parlaklığından fersah fersah uzaktı.

Mor damarların yer yer işlediği eli, yorganın dışında duruyordu.

Bu el miydi serhadlerde kılıç çalan, bu el miydi yenilmez sanılan Hristiyan şövalyeleri yenen, bu el miydi bir işaretiyle memleketler düşüren, namlı krallara baş eğdiren?

Bu el ha! Damar damar, kansızlıktan şeffaf, ölüm titreşiminde, bu el...

Sessiz sadasız bunları düşünüyordu Melik Efdal. Düşünüyor ve ibret dersi alıyordu.

Babasının çağırdığını söylediklerinde fırlamış, koşmuştu. Velâkin nicedir başucunda durduğu halde gözlerini açmıyordu. Dalmış, belki de bu diyardan göçmüştü.

Son ihtimal iliklerini doldurdu. Bütün vücuduna yayılan ürpertiye bastırmaya çalışarak hazin hazin “Babacığım,” diye âdeta inledi, “Sultan babacığım!”

Çocukluğundan bu yana “babacığım” sözünü unutmuş gibiydi, şimdi babasını bu halde, âdeta bitkin görünce birden çocuklaşmış, kendini tutamamışta.

Ne zamandır aynı sözü Sultan Selâhaddin de duymamışta. Adeta kalbine aktı, yumuşak okşayışlarla dürttü, beynini uyardı. Hafiften araladı gözlerini, oğlunu tanıdı, melâlin hıçkırıklarında dudaklarını oynattı:

“Geldin mi, Efdal oğlum, geldin mi?”

Melik Efdal diz çöktü. Babasının ellerini avuçladı. Ağlamak için dudaklarını ısırarak, “Geldim, babacığım,” dedi, “yanındayım.”

“Hâşâ ki, beşeri zaafa düşüp seni o yüzden çağırmış değilim. Diyeceklerim vardır. Bilirsin ölümü hep hatırlar ve etrafındakilere de hatırlatırdım. Korkmuyorum. Çünkü ölümle kucak kucağa yaşadım, ayrıca, ölümün ötesindeki haşmetli dünyaya bütün kalbimle inanmışım, bu dünyadan çok o dünyaya bağlanmışım. Benim için dünyadan göç, dar-ı cinana irtihal, mekân değiştirmekten ibaret. Bütün ömrümce bu göçe hazırlanmışım, erzağımı düzmeye bakmışım. Yanlışlarım olmuşsa bilmeyerek olmuştur. Dilerim Cenab-ı Mevlâ affa mazhar kılar. Evlâdım, damarlarımdan ağır ağır hayatın çekildiğini hissediyor, şimdilik mahiyetini tam tamına bilemediğim bir başka hayatla olduğumu duyuyorum. Son anlarımda sana çok mahdut şeyler söyleyebileceğim. Yaşayışımınla örnek olmaya çalıştım. İyi bir sultan olabilmişsem, sen de iyi bir sultan olacaksın. İyi bir baba olabilmişsem, şüphesiz, sen de iyi bir baba olacaksın. Ağzını açmadan dinle oğul, son nasihatlerimi can kulağıyla dinle: Her hayrın başı, her hayrın temeli olan Allah korkusu muvacehesinde ahlâklanmanı tavsiye ediyorum. Rabbinin emirlerini ifada kusur etme ki, selâmet bulasın. Ka-

nı gözyaşı gibi gör, sebepsiz yere eteğini kana bulaştırmaktan, vebadan kaçır gibi kaç. Zira dökülen her kan, intikamı davet eder. İntikam hissi kötü bir histir, ocaklar söndürür, devletler bile yıkar. Allah'ın dostlarıyla dost ol, kimseye kin besleme, sana kötülük dahi yapsalar eline fırsat geçtiğinde müşfik davran, iyilik yap ki, ecrini Allah versin. Müslüman milletlerin refahına, saadetine çalış, onların aralarına gir, durumlarını incele, gizli isteklerini hasretlerini tahkik et. Gözlerinden oku ne istediklerini, ne düşündüklerini. Unutma ki, milletin Allah tarafından sana emanet edilmiştir ve yarın, Mahşer günü gelip çatığında, hesabı senden sorulacaktır. Saltanat makamını şahsî isteklerin için asla kullanma. Nefis, verdikçe isteyen bir oburdur, nefisine uyma. İsteklerinin sonu gelmeyecek, ardı sıra seni uçuruma götürecektir. Bu doğruyu her zaman aklında tut. Askerî kumandanları, büyük mevkide olanları ve eşrafı say, onlara ehemmiyet verdiğini her fırsatta ihsas et. İhsanın bol olsun, cimri davranma, fikirlerine hürmet göster, kendi bildiğine gitme. Ehemmiyetli bir karar arifesinde iken daima halkın ne düşündüğünü öğrenmeye çalış. Yani düşünceleri istikametine sokmaya bak. Zira milleti arkana almadan kendi düşündüğünü uygularsan, neticesi iyi de olsa, milletçe benimsenmez. Herkesin hukukuna hakkına riayet et. Zira Cenab-ı Hak Erhammürrahimin olduğundan, Allah'ın hukukuna karşı yapılan hataları affedebilir. Velâkin kul hakkı, kullar hoşnut olmadıkça affolunmaz.”

Birden sustu. Yorulmuştu.

Kuru bir sükût avuçladı hasta odasını.

Sonra yalınkat gür bir ses sükûtun ortasına düştü:

“Eey İslâm Milleti! Eey Ümmet-i Muhammedi İşte Sultan Selâhaddin, bu kadar büyük mevkilere gelip şan ve şerefe nail olmuşken, dünyadan şu kefenle gidiyor. Bakın, ibret alın!”

Sultan gülümseyerek gözlerini açtı:

Babasına karşı hareket ihtimalini düşünüp sararan oğluna:

“Ben emrettim” dedi. “Kefenimi bir mızrağa taksınlar ve böyle bağıra, bağıra şehri baştanbaşa dolaşınsınlar istedim, ta ki herkes gereken ibreti alsın. Şan ve şeref peşinde ömür tüketenler, bunlara kavuşmak için din kardeşlerini rencide edenler yanlışlıklarını anlasınlar, aynelyakin ölümü görsünler ve tövbe-kâr olsunlar.”

Sultanın metaneti, Melik Efdal'in ruhunda kabaran fırtınayı dindirmek için yetmiyordu.

Birden yorganın dışındaki elini kavradı. Hıçkırıklara yenik inledi:

“Babacığım!”

Öptü elini, yüzüne, gözüne sürdü. Oradan göğsüne bastır-
dı.

“Babacığım, Sultanım efendim. Sen ölmemelisin. Hayır, bizi yetim komamalsın, başımızdan ayrılmamalsın. Olamaz. Senin gibi bir Sultanın alelâde bir insan gibi ölmesi ne zor!”

Sultan Selâhaddin elini hafiften çekti. Gür kaşlarını çatarak takati ölçüsünde sesini yükseltti:

“Neler duymaktayım? Bu isyandan geliyorsa Allah seni af-fetsin oğul! Bir sultanın alelâde insanlar gibi ölmesi zor mu diyorsun? Hayır, oğul. Bu zorluk kendilerini herkesten üstün görenler içindir. Ömürlerini, diğer insanların hayalini ulaştıramadığı lüks içinde, debdebe içinde tüketenler içindir; benim için niye zor olsun? Herhangi bir Müslüman'dan kendimi yüksek görmüyorum, herhangi bir Müslüman'ın yaşadığı hayattan ayrı bir hayat yaşamıyorum. Hislerine mağlûp olup isyana düşme oğul peygamberler bile ölmüştür, ben neyim ki!..”

Dışardan yine o mahdut gür ses geldi:

“İşte Sultan Selâhaddin bu kadar büyük mevkilere gelip şan ve şerefe nail olmuşken, dünyadan şu kefenle gidiyor!”

Yine gülümsedi Sultan:

“Git artık” diye fısıldadı. “Ulemayı çağır, son demlerimi bir türlü doymadığım ilim sohbetinde erimekle geçireyim. Hak-

kımı helâl ediyorum, oğul. Tanıdığım herkese söyle, dünya ve ahiret hakkımı helâl ettim. Onlar da helâl etsinler.”

Sağnak sağnak aktı Melik Efdal'ın gözlerinden yaşlar, iz iz süzüldü yanaklarından; dışarı yürüdü.

Bir ölü kadar renksiz ve yıkık çıktı.

Ulemaya haber saldı, babasının görüşme dileğini bildirdi.

Halk Sultanın ağırlaştığını duyduğu günden beri sarayın avlusuna dolmuş, rahatsız etmekten korkarak, sessiz dualarını semaya göndere göndere bekliyordu. Yalnız dudaklar oynuyor, yalnız gözler konuşuyordu. İzdırıp tel tel kazılıyordu yüzlerle, acı gölge gölge çiziliydi.

Melik Efdal'ın çıktığını görünce birkaçı önünü kesti.

“Sultanımız nasıl?”

Buruk buruk baktı yalnızca, yürüdü.

Ümitsizliğin en tepesinde donuklaştılar.

Son bir kere daha görseler, mübarek yüzünü seyretseler yetecekti. Hele bir de sesini duysalar, dünyalar bağışlanmış gibi olacaktı.

Bu arzularını duyurmak için seçtikleri üç kişiyi saraya gönderdiler.

Bu arada yalınkat gür sesin sahibi, kalabalık arasında boy gösterdi. Sultanın kefeni takılı uzun mızrağı, bayrak gibi sallaya sallaya. “Eeeey Müslüman Millet, ey Ümmet-i Muhammedi İşte Sultan Selâhaddin bu kadar büyük mevkilere gelip şan ve şerefe nail olmuşken, dünyadan yalnızca şu kefenle gidiyor!”

Saraya girenlerin dönüşü uzadıkça halk dalga dalga kabarıyor, sabırsızlanıyordu.

Nihayet bekledikleri geldi.

“Sultanımız çok halsiz olmasına rağmen dileğiniz ulaştırıldığında canlanmış, birazdan pencereden görünecek.”

“Allahım binler şükür...”

“Peki konuşacak mı?”

“Yormamaklığımız lâzım.”

“Konuşmasın, zararı yok, görünsün yeter. Mübarek yüzünü bir kere daha temaşa edelim...”

Ve bekledikleri, hasretle, hararetle görmeyi istedikleri mübarek yüz, pencerede belirdi.

Solgun zayıf.

Dudaklarının kımıldadığını da gördüler, fakat sesini duymadılar.

Kalabalık pencere dibine yığılmıştı.

Nefes almaktan bile korkarak sesini duymaya çabalıyorlardı. Onu rahatsız etmemek için bağırıp çağırma arzularını güçlükle yüreklerine bastırıyorlardı.

Sultan Selâhaddin, sesini kalabalığa ulaştıramayacağını anlayınca koluna girmiş olanlara, “Siz duyurun” dedi. “Deyin ki, cümlesine hakkımı helâl ediyorum, onlar da helâl ediyorlar mı?”

Şeyh İsa, kederinden boğuklaşan sesiyle Sultanın istediklerini söyledi.

“Helâl olsun, helâl olsun!”

“Sor, Şeyh İsa, benden razı mıdırılar?”

Gelen cevap yine hıçkırıklara karıştı:

“Razıyız, cümlemiz razıyız, Allah da ondan razı olsun!”

“Ben dahi onlardan razıyım, artık son seferime çıkmak üzereyim. Aralarında pek sevdiğim insanlar var, fakat onları dahi yanımda götüremiyorum. Bu sefere yalnız çıkmam iktiza ediyor.

Söyle onlara, bilmeyerek de olsa birisine zulmetmişsem, haksızlık etmişsem, şu son demime acısın da kul hakkıyla gitmememe izin vermesin. Gelsin, ne yapmışsam aynını yapsın bana. Milletimden son dileğim budur. De ki, bende hakkı olup da almaya gelmeyene Allah lânet etsin!”

Şeyh İsa hıçkırmaya başladığından son sözleri Sultanın yeğeni Ferruh Şah tekrarlardı. Halkın karşılığı gözyaşlarıyla bulanıktı ve yürekte geliyordu:

“Hâşâ ki, Sultanımızın kimseye zulmü yoktur, haksızlığı yoktur. O ömrü boyunca iyiyi yapmıştır, doğruyu yapmıştır, güzeli yapmıştır. Allah ona lâîk olduğu mevkii Ahirette de, dileriz, ihsan etsin.”

“Âmin,” dedi Sultan fısıltı halinde, “Âmin!”

Yavaş yavaş yatağına yatırdılar.

Pencere yine siyah perdelerin esrarına büründü.

Kalabalık yere çömeldi, ağlamaya daldı.

Bilâl’le Osman bir köşeye sinmiş, herkes gibi ağlaşıyorlardı. Manzara son derece dokunmuştu ikisine de, son derece muzdarip olmuşlardı.

“Gördüğüm bir insanın ölümü değil, sanki topyekün bir milletin ölümü” dedi Bilâl. “Millet can çekişmeye durmuş. İyi ama biz bu acıya hangi yürekle tahammül edeceğiz?”

“Bilmiyorum,” dedi Osman inim inim, “Sultan Selâhaddin’siz bir dünyaya katlanabileceğimi sanmıyorum. Benim için güneşin bir daha doğmamak üzere batışı neyse Sultanımın ölümü de o. Ya Rabbî, Osman kulun gibi işe yaramaz birini yaşıtırsın da...”

“Sus!” dedi sözün gerisini yutturdu Bilâl, “Allahın takdiri-ne karşı geldiğini duyarsam, küserim. Senin karın var, çocuğun var. Evet, üstelik çocuğun Sultanımın adını taşıyor. Aralarında bir teselli arar, zaman içinde bulursun. Ya garip Bilâl kardaşım kimde, nerede aramalı teselliyi, nasıl avunmalı, nelerle gitmeli, başını nasıl yalçın kayalara vurmalı?”

Akşam çökmüştü.

Kalktılar, namaza koştular.

Cemaatle birlikte yüreklerinin en temiz duygularını coşturup Sultan Selâhaddin’e şifa dilediler.

Lâkin vakit yetmiş, mum sönmeye yüz tutmuştu.

Her nefis sahibi gibi Sultanlar da ölürdü.

İsterse cihan sultanı olsun.

Bir Sultan daha ölüyordu.

Sefer ayının yirmi yedinci gecesi.

Şam'da...

Hicretin 589. yılında...

Frenk diyarındaki takvimler 1193'ü gösterirken...

Sultan Selahaddin Eyyûbi ölüyordu.

Elli beş yaşında idi.

Ve mızrağın tepesine asılı kefeni gece boyu dolaştırılmaya devam ediliyordu.

Ve Sultanın son emrini yerine getiriyordu tellâlar:

“Ey Müslüman Millet! Ey Ümmet-i Muhammed! İşte Sultan Selâhaddin bu kadar büyük mevkilere gelip şan ve şerefe nail olmuşken, dünyadan yalnızca şu kefenle gidiyor!”

(SON)